

En sammenligning av formuesskatt og utbytteskatt

En empirisk studie av norske unoterte selskap og deres aksjonærer

Thea Marie Ottosen og Vilde Jelstad Sandanger

Veileder: Jarle Møen

Masterutredning i Finansiell økonomi

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer innestår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Forord

Denne utredningen er gjennomført som en del av masterstudiet i økonomi og administrasjon, med hovedprofil i Finansiell økonomi, ved Norges Handelshøyskole. Utredningen er gjennomført høsten 2017 med stipend fra Norsk senter for skatteforskning og Skatteetaten.

Formuesskatten har i lang tid vært et svært omdiskutert tema, uten særlig fokus på utbytteskatten. Med bakgrunn i økt interesse for skatt gjennom fagene «Personlig økonomi» og «Taxes and Business Administration» ønsker vi å gi et bidrag til debatten om formuesskatt gjennom en sammenligning av formuesskatt og utbytteskatt. Arbeidet har vært givende og har gitt oss innsikt i norsk skattepolitikk og en bedre forståelse av hensikten bak og virkningene av formuesskatt og utbytteskatt.

Vi håper utredningen kan gi et empirisk tilskudd til debatten om formuesskatt, samt stimulere til videre forskning på utbytteskatt.

En stor takk rettes til vår veileder, Jarle Møen, som har vist stort engasjement og interesse for vårt arbeid, samt vært tilgjengelig til enhver tid. I tillegg vil vi takke Skatteetaten, som gjorde denne analysen mulig, ved å gi oss tilgang til relevante data. Avslutningsvis ønsker vi å takke alle medstudenter, forelesere og studentforeningen, som har bidratt til fine og lærerike år på NHH.

Sammendrag

Med hensikt å gi et bidrag til debatten om formuesskatt tar denne masterutredningen for seg en sammenligning av formuesskatt og utbytteskatt, for norske ikke-børsnoterte selskap og deres eiere. Gjennom empirisk analyse vurderer vi om utbytteskatten, siden sin innføring i 2006, har kommet på et nivå slik at den på sikt kan fungere som en erstatning for formuesskatten.

Skatteinngangen fra utbytteskatt har økt kraftig siden den ble innført i 2006. Vi finner at utbytteskatt utgjør en større andel av total skatt enn formuesskatt for populasjonens eiere etter 2011. I forkant av skattereformen av 2006 kunne eiere med mye kapital i selskapene tilpasse seg ved å ta ut utbytte før utbytteskatten ble innført. Utbytte ble i stor utstrekning skutt inn igjen i selskapene som egenkapital eller lån. Dette representerer en skattefri reserve som eierne kan ta ut uten å bli skattlagt. Analysen tyder på at det fortsatt er mye igjen av de skattefrie reservene. Videre finner vi en negativ signifikant korrelasjon mellom skattepliktig utbytte og størrelsen på de skattefrie reservene. Følgelig kan det antas at skatteinngangen fra utbytteskatt med tiden vil øke etter hvert som reservene minker. Imidlertid tilsier en positiv korrelasjon mellom betalt formuesskatt og mottatt skattepliktig utbytte at en eventuell avvikling av formuesskatten vil redusere skatteinngangen fra utbytteskatt. Samtidig finner vi at utbytte tas ut av flere formål enn kun å dekke formuesskatten. Flere av aksjonærene i populasjonen har høy formuesskatt, og vil ved en eventuell avvikling av formuesskatten betale lav skatt relativt til skatteevne som følge av høye skjermingsfradrag og store skattefrie reserver.

Vår analyse av norske ikke-børsnoterte selskap og deres eiere tyder på at utbytteskatten på sikt vil kunne fungere som en erstatning for formuesskatten. Grunnet dette er at utbytteskatten med tiden vil kunne øke til et nivå der den dekker store deler av provenytapet fra en eventuell avvikling av formuesskatten.

Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING	6
1.1	MOTIVASJON	6
1.2	PROBLEMSTILLING	8
1.3	FORMÅL	9
1.4	STRUKTUR OG OPPBYGGING	9
2.	SKATT OG SKATTESYSTEMER.....	10
2.1	GENERELT OM SKATT	10
2.2	DET NORSKE SKATTESYSTEMET	12
2.3	INTERNASJONAL SKATTLEGGING.....	16
3.	FORMUESSKATT.....	18
3.1	DEN NORSKE FORMUESSKATTEN	18
3.2	FORMUESSKATTENS VIRKNINGER.....	26
4.	UTBYTTESKATT.....	31
4.1	DEN NORSKE UTBYTTESKATTEN.....	31
5.	METODE	36
5.1	DESKRIPTIV ANALYSE	36
5.2	REGRESJONSANALYSE.....	36
6.	DATA.....	39
6.1	DATASETT	39
6.2	PRIMÆRDATA OG SEKUNDÆRDATA	41
6.3	VALIDITET.....	41
6.4	RENSING AV DATASETT	41
6.5	DATABEHANDLING.....	43

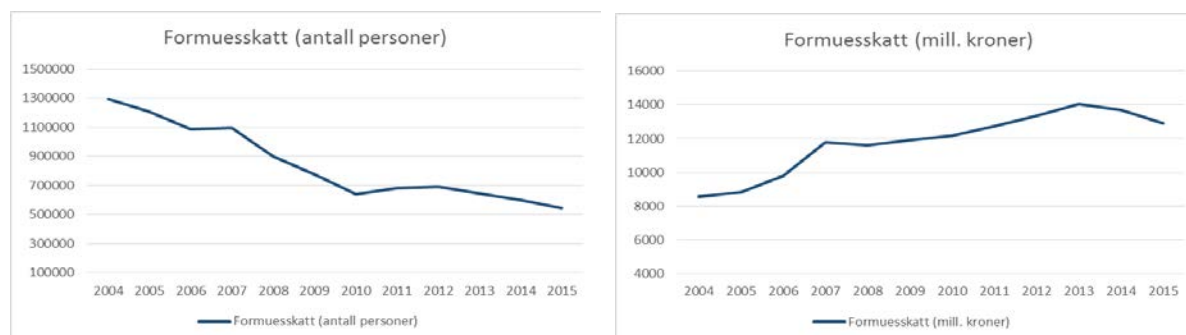
7. ANALYSE	48
7.1 OVERSIKT OVER POPULASJON FOR FORSKNINGSPØRSMÅL 1 OG 2.....	48
7.2 SAMMENHENGEN MELLOM FORMUESSKATT OG UTBYTTE	54
7.3 FORSKNINGSPØRSMÅL 1	56
7.4 FORSKNINGSPØRSMÅL 2.....	63
7.5 OVERSIKT OVER POPULASJON FOR FORSKNINGSPØRSMÅL 3	78
7.6 FORSKNINGSPØRSMÅL 3.....	82
8. AVSLUTNING	96
8.1 KONKLUSJON	96
8.2 SVAKHETER VED ANALYSEN	97
8.3 FORSLAG TIL VIDERE ARBEID	97
LITTERATURLISTE	98
APPENDIKS	105
A.1 VARIABELOVERSIKT DATASETT	105
A.2 NÆRINGSKLASSIFISERING.....	106
A.3 DESKRIPTIV STATISTIKK TIL FORSKNINGSPØRSMÅLENE.....	107
A.4 REGRESJONSANALYSER	108
A.5 UTDRAG AV DO-FIL TIL FORSKNINGSPØRSMÅL 3.....	113

1. Innledning

1.1 Motivasjon

Formuesskatten er en mye diskutert skatt som skaper debatt både blant politikere og andre aktører i næringslivet. Solberg-regjeringen gikk i 2013 til valg med en kampsak om fjerning av formuesskatten. Det skjedde ikke i regjeringens første periode og det er fortsatt lite som tyder på at avviklingen av formuesskatten vil skje i nærmeste fremtid. De siste årene har det blitt gjennomført gradvise nedjusteringer av skattesatsen, samtidig som bunnfradraget har økt. På Høyres landsmøte i mars i 2017 ble det vedtatt å «...reduere og fase ut formuesskatten på arbeidende kapital for å styrke norsk eierskap til norske arbeidsplasser, samt øke bunnfradraget og på lengre sikt fjerne formuesskatten.» (NTB, 2017)

Statistisk sentralbyrå [SSB] publiserer årlig skattestatistikk for bosatte personer i Norge. Figur 1.1.1 viser at antall bosatte mennesker i Norge som betaler formuesskatt i 2004-2015¹ har blitt redusert som følge av økt bunnfradrag, men at total skatteinngang til stat og kommune fra formuesskatt har økt over perioden.

Figur 1.1.1: Antall personer med formuesskatt og total formuesskatt, liknet i Norge. År 2004-2015.

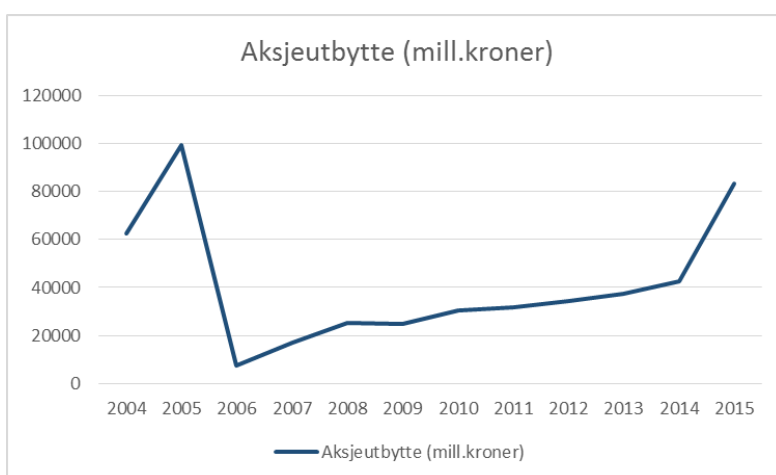
Fra Statistisk sentralbyrå [SSB], 2017a

Da skatt på aksjeutbytte ble introdusert med skattereformen i 2006 var en forutsetning at formuesskatten skulle reduseres og på sikt avvikles (Finansdepartementet, 2006). I forkant av implementeringen av de nye skattereglene fikk aksjonærer som hadde mye kapital i selskap anledning til å tilpasse seg gjennom store uttak av utbytte. Dette utbytte ble i stor utstrekning skutt inn igjen i selskapene som egenkapital eller lån, og representerer en

¹ Tall fra 2016 er foreløpige tall og følgelig utelates disse.

skattefrie reserve som eierne kan ta ut av selskapet uten å bli skattlagt. Det var en klar tendens til reduserte utbyttebetalinger i årene som fulgte skattereformen i 2006 (Hansen, 2007).

Figur 1.1.2, som er innsamlet statistikk for utdeling av aksjeutbytte over årene 2004-2015, utarbeidet av SSB, viser imidlertid at denne trenden har snudd. Vi kan tydelig se effekten av tilpasningene i forkant av 2006 i form av store overføringer av utbytte til aksjonærer. I 2006 var disse utbetalingene drastisk redusert, men over årene frem til 2015 viser utbyttebetalinger en stigende trend.

Figur 1.1.2: Aksjeutbytte mottatt for bosatte personer over 17 år i Norge. År 2004-2015.

Fra SSB, 2017b

Det har blitt utført flere studier av formuesskatten de siste årene, men det har vært lite forskning på utviklingen i utdelt utbytte og beholdningen av skattefrie reserver etter skattereformen i 2006. Med bakgrunn i debatten om formuesskatt og tilpasninger til skattereformen i 2006 ønsker vi å ta forskningen videre gjennom en sammenligning av formuesskatt og utbytteskatt, samt å undersøke om utviklingen i utdeling av aksjeutbytte tyder på at skattefrie reserver etter tilpasningene til skattereformen av 2006 har minket.

1.2 Problemstilling

Denne masterutredningen har til hensikt å bevare problemstillingen:

Har utbytteskatten, siden sin innføring i 2006, kommet på et nivå slik at den på sikt kan erstatte formuesskatten?

Problemstillingen vil analyseres ved hjelp av følgende tre forskningsspørsmål:

1. Tar eiere i ikke-børsnoterte selskap ut utbytte kun for å betjene formuesskatten?

Hensikten med forskningsspørsmål 1 er å undersøke forholdet mellom mottatt utbytte og utløst formuesskatt for eiere i ikke-børsnoterte selskap. En viktig forutsetning for at utbytteskatten på sikt skal kunne erstatte formuesskatten, er at en avvikling ikke fører til kraftig reduksjon i uttak av utbytte.

2. Hva kjennetegner eiere, i ikke-børsnoterte selskap, som vil være mest tjent med en avvikling av formuesskatten?

Hensikten med forskningsspørsmål 2 er å kartlegge konsekvensene av en eventuell avvikling av formuesskatten, med hensyn til provenytab og skattelette for aksjonærene i populasjonen.

3. Hvordan har reservene fra tilpasningen til 2006-reformen og utdeling av utbytte fra ikke-børsnoterte selskap utviklet seg?

I forskningsspørsmål 3 vil vi undersøke i hvilken grad skattesystemet er preget av tilpasningen som skjedde i forkant av skattereformen av 2006, ved å se på utviklingen i utdelt utbytte og skattefrie reserver, i form av egenkapital og gjeld.

1.3 Formål

Denne masterutredningen har til formål å gi et empirisk bidrag til debatten om formuesskatt fra et nytt perspektiv, ved å sammenligne med utbytteskatt som det finnes relativt lite forskning på fra før. Da utbytteskatten ble innført hadde regjeringen en intensjon om å trappe ned formuesskatten og på sikt fjerne den. Når dette ikke har skjedd henger det delvis sammen med at de store kapitaleierne fikk anledning til å tilpasse seg skattereformen av 2006 slik at de kunne unngå utbytteskatt på tidligere opptjent kapital. Vi ønsker å belyse hvordan eiere i ikke børsnoterte selskap påvirkes av at formuesskatten fjernes. Oppgaven vil undersøke sammenhengen mellom betalt formuesskatt og mottatt utbytte, utviklingen i utbytte- og formuesskatt, samt hvor mye ubeskattede reserver i form av innskutt egenkapital og lån fra eiere som er igjen etter gjennomføringen av skattereformen av 2006. Analysen gjøres på bakgrunn av mottatt datamateriale fra Skatteetaten, for aksjonærer i ikke-børsnoterte selskap.

1.4 Struktur og oppbygging

Utredningen består av åtte kapitler. Dette er en del av kapittel 1 Innledning, som tar for seg motivasjonen bak og formålet med oppgaven samt problemstillingen utredningen har til hensikt å besvare. Deretter følger tre teorikapitler om det norske skattesystemet, formuesskatt og utbytteskatt, som tar for seg de mest relevante bestemmelsene for skattesystemet og en oversikt over de sentrale argumentene i debatten om formuesskatt. I kapittel 5 og 6 gjennomgås henholdsvis metoden og datasettet som benyttes i kapittel 7 Analyse. Analysen består av deskriptiv statistikk og regresjon. I siste kapittel Avslutning presenteres utredningens konklusjon, svakheter og forslag til videre arbeid.

2. Skatt og skattesystemer

I dette kapitlet presenteres teori om skatt og det norske skattesystemet som er av relevans for videre utredning.

2.1 Generelt om skatt

2.1.1 Definisjon

Skatt kan forstås som «de pengeytelser som enkeltpersoner og juridiske personer er pålagt å innbetale til det offentlige uten å ha direkte krav på motytelser» (Fallan, 2016). Hovedformålet med skattelegging er å overføre midler til stat og kommune til dekning av utgifter knyttet til offentlige oppgaver (Brudvik, 2017). Det kan dreie seg om overføringer til privat sektor og finansiering av fellesgoder som rettsvern, politi og forsvar. Skattelegging benyttes også til ikke-fiskale formål og er et viktig virkemiddel i den økonomiske politikken (Fallan, 2016). Utover å dekke utgifter til kollektive goder skal skatter være et virkemiddel for økonomisk utjevning borgere imellom, samt virke styrende på innbyggernes økonomiske atferd (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2015).

Skatter kjennetegnes ved at de er ensidige ytelser. Dette innebærer at det ikke er noen direkte sammenheng mellom det en skatteyter betaler i skatt, og det skatteyteren mottar fra det offentlige. Lønnstakere eller bedrifter som klarer å unndra sin skatteplikt kan likevel dra nytte av de skattefinansierte offentlige tilbudene, da disse fellesgodene er tilgjengelige for alle (Fallan, 2016).

2.1.2 Skattesystemer

I utformingen av et skattesystem vil det være store økonomiske, etiske og politiske utfordringer å ta hensyn til (Fallan, 2011). Skatter og avgifter vil påvirke arbeidstilbudet i et samfunn og skatteyters atferd når det gjelder forbruk, sparing og investeringsbeslutninger (Finansdepartementet, 2016a). Skatter som endrer aktørers atferd kalles vridende skatter. Slike skatter, som formuesskatt, bidrar til omfordeling av inntekter i et samfunn, men kan også føre til lavere ressursutnyttelse og samfunnsøkonomiske tap. Skatter som ikke påvirker produsenters og forbrukeres økonomiske valg kalles nøytrale skatter (NOU 2014:13, 2014).

I et godt skattesystem er effektivitetstapet fra beskatningen minst mulig. Med det menes at skattesystemet i minst mulig grad påvirker beslutninger slik at de investeringene som er mest lønnsomme før skatt, også er mest lønnsomme når vi tar hensyn til skatten (Fallan, 2016). Utformingen av skattesystemet skal også sørge for omfordeling ved ulik skattelegging av de med ulik økonomisk bæreevne (Finansdepartementet, 2016a).

Effektivitets- og omfordelingsmålet kan ofte gå på bekostning av hverandre ved at en økt vektlegging av det ene hensynet kan gjøre det vanskelig å oppnå det andre (NOU 2014:13, 2014). For å skape et skattesystem som ivaretar hensynet om effektiv ressursbruk, samtidig som det oppfattes som rettferdig, følges ofte en del hovedprinsipper som nettopp skal signalisere disse formålene. Prinsippet om enkelthet går ut på at skattesystemet skal være lett å forstå for majoriteten av skatteyterne, samtidig som kostnader knyttet til innkreving minimeres. Rettferdighetsprinsippet legger vekt på skattemessig likebehandling og går ut på at skatteytere med samme økonomiske bæreevne skal skattlegges likt. I effektivitetsprinsippet ligger det at skattesystemet skal forårsake minst mulig ineffektivitet, da skatter alltid vil føre til en viss grad av ineffektivitet. Med nøytralitetsprinsippet skal man unngå at skatteyteren tar hensyn til ulikheter i beskatning i sine investeringsbeslutninger. Nøytralitet i beskatningen oppnås når ulike typer kapital skattlegges med samme effektive skattesats uavhengig av benyttet investeringsform (Fallan, 2011).

Et skattesystem kan karakteriseres som flatt, progressivt eller regressivt. I et progressivt skattesystem øker skattebelastningen med inntekt. Dette er et omfordelende system som bidrar til utjevning mellom fattige og rike ved at skattebyrden er relativt størst for de med høy inntekt og formue. Et skattesystem er regressivt der skattebyrden er relativt størst for de med lav inntekt og formue (Finansdepartementet, 2012). Et slikt skattesystem vil kunne skape ytterligere økonomiske forskjeller i et samfunn ved at det omfordeler fra fattig til rik (Schjelderup 2016b). En skatt som hverken er progressiv eller regressiv kalles flat skat. I et slikt system vil alle skatteytere betale lik skatteprosent uavhengig av inntektsnivå, noe som betyr at marginals-katten² alltid er lik gjennomsnittsskatten³. Marginals-katten angir den skatten som betales av siste inntjente inntektsenhet, mens gjennomsnittsskatten er definert som samlet skatt i prosent av samlet inntekt (NOU 1999:7, 1999).

² Marginal skatt = endring i skattebeløp / endring i brutto skattbar inntekt.

³ Gjennomsnittsskattesats = skattebeløp / brutto skattbar inntekt.

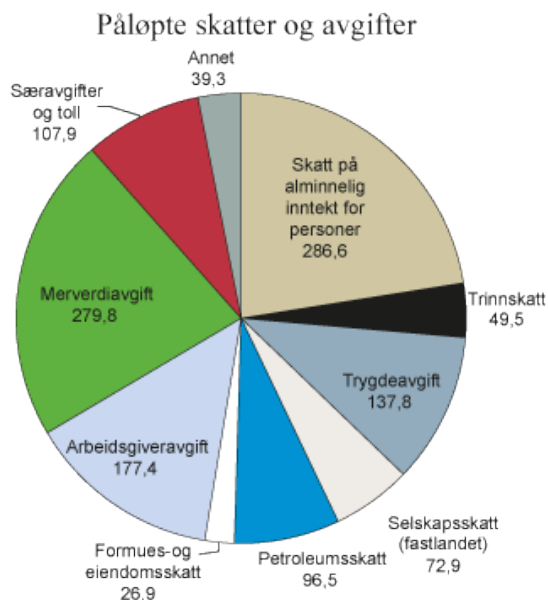
2.2 Det norske skattesystemet

2.2.1 Generelt

I Norge reguleres skattesystemet av Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven), som tredde i kraft 1. januar 2000. Kommunestyret, fylkestinget og stortinget pålegger skatt til henholdsvis kommune, fylkeskommune og stat.

Skatte- og avgiftssystemet er til for å finansiere fellesgoder, sikre sosial mobilitet og sørge for bedre vilkår for norsk næringsliv. Det skal også sørge for effektiv ressursutnyttelse, stimulere til mer miljøvennlig atferd og innrettes slik at skattyterne og myndighetene unngår unødig store administrative kostnader. Samtidig spiller det en viktig rolle i konjunkturreguleringen, og bidrar til automatisk stabilisering av økonomien ettersom skatteinnbetalingen synker i dårlige tider og øker i gode (Finansdepartementet, 2016a).

Figur 2.2.1 illustrerer anslaget for samlede skatter og avgifter til stat, fylker og kommuner for 2017. Skatt på alminnelig inntekt for personer, merverdiavgift og arbeidsgiveravgift utgjør størst andel av skatteinntektene til det offentlige (Finansdepartementet, 2017b).

Figur 2.2.1: Påløpte skatter og avgifter til stat, fylker og kommuner. Anslag for 2017. Mrd. kroner
Fra Statsbudsjettet 2018, av Finansdepartementet, 2017b

Norge kjennetegnes i dag av et dualt skattesystem, med lav og flat skatt på selskapsoverskudd og kapitalinntekter, mens pensjons- og arbeidsinntekter skattlegges

progressivt gjennom trinnskatt. Det betales en flat skatt på 24 prosent av alminnelig inntekt⁴ fratrukket personfradrag og enkelte særfradrag. I tillegg belastes personinntekt⁵ av trygdeavgift og trinnskatt. Trinnskatten fungerer slik at skattesatsen øker for høyere inntekt, der inntekt er inndelt i fire inntektstrinn. Progresjon i skattesystemet oppnås gjennom et bunnfradrag for trygdeavgift. To sentrale reformer som har lagt grunnlaget for dagens skatte- og avgiftssystem i Norge er reformene av 1992 og 2006 (Finansdepartementet, 2017b). Disse skattereformene vil diskuteres nærmere i neste underkapittel.

Effektiv ressursutnyttelse og en omstillingsdyktig økonomi er viktig for norsk konkurransevne. Siden skattereformen i 1992 har lave skattesatser, brede skattegrunnlag og likebehandling av virksomheter, investeringer og næringer vært førende retningslinjer for å sikre best mulig ressursutnyttelse (Finansdepartementet, 2017b).

2.2.2 De norske skattereformene

1992-reformen

Skattereformen i 1992 ble innført med formål om mest mulig lik beskatning av arbeidsinntekter for næringsdrivende og lønnstakere (Stortinget, 1995a). Reformen skulle sørge for rettferdig fordeling av skattebyrden, forenkle skattesystemet og bidra til bedre ressursutnyttelse, gjennom lavere satser og bredere skattegrunnlag. Reformen sørget for mer likebehandling av næringer, eierformer, kapitalinntekter og investeringer, samt nøytralitet⁶ for ulike finansieringskilder (NOU 2003:9, 2003).

Fordelingshensyn ble særlig ivaretatt gjennom progressiv skattlegging av arbeidsinntekt, samt at formuesskatten for personer ble videreført. 1992-reformen la særlig vekt på bedrifts- og kapitalbeskatningen, og her var hensynet til effektiv ressursbruk førende (NOU 2014:13, 2014). Den såkalte delingsmodellen ble innført for bedriftseiere med sikte på å redusere mulighetene for og lønnsomheten av skattemotiverte tilpasninger (NOU 2003:9, 2003). Inntektsskifting motivert av ulik skattlegging av kapital- og arbeidsinntekt hadde tidligere

⁴ Alle skattepliktige inntekter; lønn, naturlytelse, trygdeytelse, pensjon, netto næringsinntekt, skattepliktig aksjeinntekt og andre kapitalinntekter.

⁵ Brutto arbeids-, trygde- og personinntekt uten fradrag, samt personinntekt for selvstendig næringsdrivende.

⁶ Med unntak av den midlertidige utbytteskatten i 2001 (Dydbukt, 2004).

bidratt til at bedriftseiere klarte å unnsnippe progressiviteten i skattesystemet (Schjelderup, 2016c).

Delingsmodellen gikk ut på at eiere med to tredeler eierskap eller mer ble definert som aktive. Disse fikk beregnet en skattbar arbeidsinntekt lik bedriftens overskudd fratrukket kapitalinntekt (Stortinget, 1995b). Problemet ble etter hvert at delingsmodellen ble svært uthulet ved at skattyterne tilpasset seg slik at de havnet utenfor modellen (Brudvik, 2012). Dermed la det grunnlaget for en ny skattereform som tvang seg frem i 2006.

2006-reformen

Frem til 2006 var Norge det eneste landet i OECD som ikke hadde skatt på utbytte (Schjelderup, 2017). Grunnet stadig større forskjeller i skattesatsen for kapitalinntekt og arbeidsinntekt ble da beskatning av utbytte innført gjennom aksjonærmodellen (Brudvik, 2017). Denne erstattet dermed Delingsmodellen (NOU 2009:10, 2009). I tillegg ble godtgjørelses- og RISK-systemet⁷ avskaffet. Disse gikk henholdsvis ut på at skatt beregnet på utbytte ble eliminert ved en godtgjørelse, og at inngangsverdien ved salg av aksjer eller andeler i sparebanker, aksjefond eller gjensidige forsikringsselskap ble justert for aksjens andel av tilbakeholdt skattlagt kapital i selskapet i løpet av aksjonærens tid som eier (Skatteetaten, 2017f).

Aksjonærmodellen ble iverksatt fra og med inntektsåret 2006 (Skatteetaten, 2017f) og baserer seg på at personlige aksjonærer skattlegges ved uttak av midler fra selskapet. Dette er hovedforskjellen fra Delingsmodellen, som baserte seg på skattlegging av overskuddet fra inneværende år uavhengig av om eieren tok ut overskuddet eller ikke. Innføring av aksjonærmodellen skulle bidra til å jevne ut forskjellen i skattesatsene mellom kapitalinntekt og arbeidsinntekt (Brudvik, 2017). Modellen skaper en dobbeltbeskatning, da utbytte først skattlegges gjennom inntektene i selskapet, og deretter hos aksjonæren ved utdeling av utbytte (Fallan, 2016). Aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller lignende ble omfattet av fritaksmetoden som i hovedsak gir fritak fra skatt på aksjeutbytte, jf. sktl. (1999, § 2-38).

I sammenheng med innføring av skatt på aksjeutbytte gjennom aksjonærmodellen, var en forutsetning for reformen at formuesskatten skulle trappes ned. Det ble hevdet at dette var

⁷ Regulering av Inngangsverdi med Skattlagt Kapital (Zimmer, 2014).

nødvendig for at samlet beskatning av kapital ikke skulle øke. Det ble satt et mål om halvering av formuesskatten i løpet av 2006 og 2007, for å deretter å trappe ned skatten videre med sikte på avvikling (Finansdepartementet, 2006).

Deltakermodellen ble innført for selskap med deltakerfastsetting, og baserer seg på samme prinsipper som aksjonærmodellen. For enkeltpersonforetak ble Foretaksmodellen gjeldende fra 2006. Den går ut på at eieren løpende blir beskattet for virksomhetens overskudd, men den delen av overskuddet som inngår i personinntekten reduseres med et skjermingsfradrag på samme måte som i aksjonær- og deltakermodellen (Brudvik, 2017).

Kapittel 4 *Utbytteskatt* inneholder en videre utledning av aksjonærmodellen og fritaksmetoden.

Tilpasning til 2006-reformen

En midlertidig utbytteskatt ble innført fra og med 2001 og bestemt avviklet ved overgangen til det nye skattesystemet for 2002 (Finansdepartementet, 2001). I henhold til Terje Hansen (2007) tilpasset mange aksjonærer seg i perioden 2002-2005 som følge av at utbytteskatten hadde vært bebudet i lengre tid. Mange av de «superrike»⁸ maksimerte utbetalingen av aksjeutbytter, for deretter å skyte det inn i selskapet igjen som lån eller aksjekapital, slik at det ikke ble tappet for kapital (Hansen, 2007). Dermed ble store utbytter tatt ut skattefritt i perioden fra 2002 til den nye reformen tredde i kraft i 2006. Deretter reduserte utbytteuttakene kraftig. I en analyse av Alstadsæter og Fjærli (2009) om bedrifters respons på utbytteskatt fant de at samlet foreslått utbytte økte med 82 prosent i 2005, mens det ble redusert med 41 prosent to år senere, i deres utvalg med 75 433 ikke-børsnoterte norske selskap.

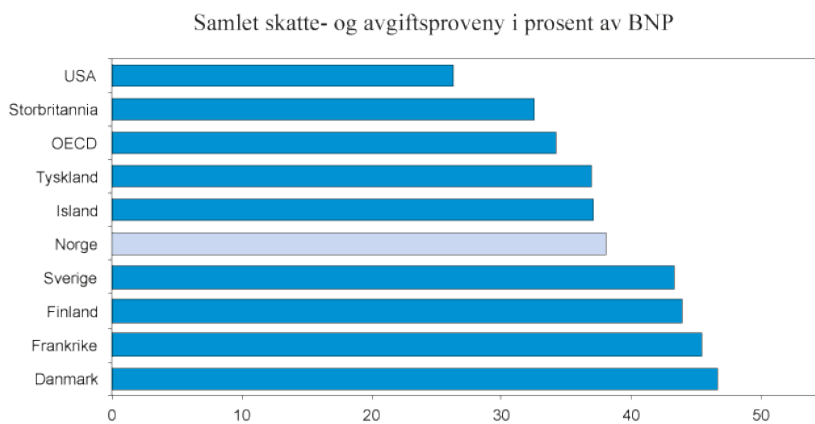
Tilpasningen i form av store utbyttebetalinger skjedde på to måter. For det første ved at utbytte ble skutt inn i selskapene som egenkapital, herunder aksjekapital og overkursfond, som kunne tilbakebetales aksjonærene skattefritt. Alternativt ble utbytte skutt inn i selskapene som lån. Pengene som tidligere var plassert under avsatt utbytte ble dermed gjeld for selskapet, som følgelig kunne nedbetales til aksjonærene skattefritt, fremfor utbetaling av skattepålagt utbytte (Jakobsen, 2016).

⁸ Skattytere som sammen med familie eller alene hadde en reell formue på en halv mrd. kroner og mer (Hansen, 2007)

2.3 Internasjonal skattlegging

Norge er i dag et av få OECD-land som fortsatt har formuesskatt, og den omtales derfor ofte som særnorsk i et internasjonalt perspektiv. Sverige var i 2007 det siste nordiske landet som fjernet formuesskatten. Hovedargumentene for dette var at man ønsket å øke tilgangen på risikovillig kapital til næringslivet og hindre kapitalflukt til utlandet (Aarbakke & Brudvik, 2009).

Norge har i likhet med de andre skandinaviske landene et relativt høyt skatte- og avgiftsnivå, noe som blant annet gjenspeiler gode offentlige velferdsordninger. Figur 2.3.1 sammenligner skatte- og avgiftsinntekter i prosent av bruttonasjonalproduktet for ulike land. Av figuren kan vi se at Norges samlede skattenivå ligger over gjennomsnittet for både EU og OECD, men lavere enn flere av de andre nordiske landene. Norge har imidlertid en svært spesiell næringsstruktur der en betydelig andel av verdiskapningen kommer fra petroleumssektoren, og det er dermed vanskelig å sammenligne Norge med andre nasjoner. Norge skiller seg også ut internasjonalt med sitt ubegrensede fradrag for gjeldsrenter (Finansdepartementet, 2017b).

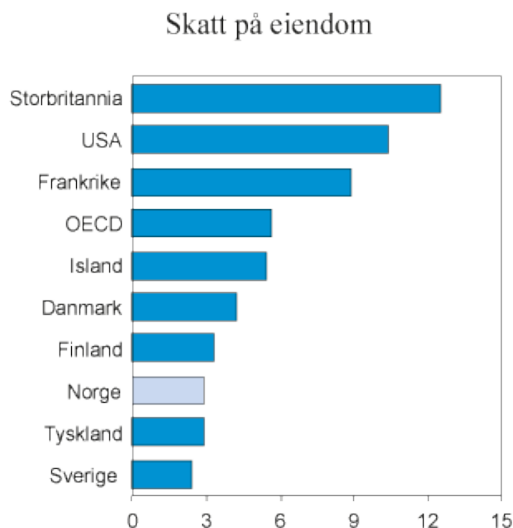

Figur 2.3.1: Skatte- og avgiftsinntekter i prosent av BNP i utvalgte land og OECD i 2015. (Uveid gjennomsnitt for OECD).

Fra Statsbudsjettet 2018, av Finansdepartementet, 2017b

Selv om Norge er ett av få land som fremdeles ikke har avskaffet formuesskatten, er den samlede kapitalbeskatningen likevel ikke vesentlig høyere i Norge enn i andre land i OECD-området. Norge er ett av få land som ikke har arveavgift, og i forhold til andre sammenlignbare land har Norge en relativt lav skatt på eiendom. Figur 2.3.2 illustrerer inntektene fra skatt på eiendom i utvalgte OECD-land. Anslaget for Norge inkluderer

inntekter fra formuesskatt i tillegg til kommunal eiendomsskatt, og den faktiske skatten på fast eiendom vil trolig være enda lavere. Av figuren ser vi at skatteinntektene fra eiendom utgjør 2,9 prosent av de samlede skatteinntektene for Norge. Dette er mye lavere enn anslaget for Storbritannia og USA, og godt under OECD-gjennomsnittet på 5,6 prosent (Finansdepartementet, 2017b).

Figur 2.3.2: Skatt på eiendom i prosent av samlede skatteinntekter i 2015. Tall for OECD er for 2014. Fra Statsbudsjettet 2018, av Finansdepartementet, 2017b

Som følge av globalisering og tettere integrerte markeder har skattesystemer økt betydning for om et land er attraktivt å investere i eller ikke. Internasjonale ulikheter i skattesystemer kan åpne opp for tilpasningsmuligheter ved at multinasjonale selskap kan flytte overskudd fra høyskatteland til lavskatteland. Et lands skattesystem må derfor kontinuerlig tilpasses både egen og internasjonale økonomier for at landet skal være konkurransedyktig (NOU 2014:13, 2014).

For å kunne beholde og tilrekke seg næringsvirksomhet og kapital må Norge sørge for gode skatte- og avgiftsregler, og dette må i større grad tilpasses det internasjonale markedet. Siden Solberg-regjeringen tiltrådte i 2013 har den redusert samlede skatter og avgifter med rundt 22,9 milliarder kroner til og med 2017. Formålet med dette var blant annet å styrke vekstevnen i økonomien, skape nye arbeidsplasser og å signalisere at det skal være lønnsomt å investere i Norge (Finansdepartementet, 2017b). Dette ble gjort i tråd med anbefalinger fra blant annet OECD som i sin rapport om norsk økonomi fra 2016 hevdet at det høye skattenivået i Norge bidrar til å hindre økonomisk diversifisering og internasjonal konkurransevne (OECD, 2016).

3. Formuesskatt

I dette kapittelet følger en nærmere presentasjon av formuesskatten. Innledningsvis fremstilles en teoretisk gjennomgang av skatten, og deretter presenteres argumenter for og imot som inngår i debatten om formuesskatt.

3.1 Den norske formuesskatten

3.1.1 Definisjon

Den norske formuesskatten er regulert av skatteloven (1999, kapittel 4). Av lovens hovedregel om formue (Skatteloven, 1999, § 4-1, 1. ledd) fremkommer det at «Skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdien pr. 1. januar i skattefastsettingsåret⁹ av skattyterens eiendeler med økonomisk verdi, med fradrag for gjeld som skattyteren hefter for». Formuesskatten beregnes på grunnlag av skatteyers nettoformue, der formuens nettoverdi er skattepliktig bruttoformue minus fradragsberettiget gjeld (Skatteetaten, 2017a).

Formuesskatten er en subjektsskatt på lik linje med inntektsskatten, og det tas hensyn til alle eiendeler skattesubjektet eier i beregningen av skatten. Til sammenligning er objektsskatter, som for eksempel eiendomsskatten, kun knyttet til formuesobjektet i seg selv og tar ikke hensyn til eiers formuesposisjon (Aarbakke & Brudvik, 2009).

Formuesskatt er både en kommunal- og statsskatt, jf. sktl. (1999, § 1-1, 1. ledd, bokstav a), og skattesatsene hjemler i Stortingets skattevedtak, i tråd med Grunnloven (1814, § 75, bokstav a).

3.1.2 Skattesubjekter

Formuesskattens skattesubjekter er lovfestet i skatteloven (1999, kapittel 2). Skatteloven (1999, § 2-1, 1. ledd) fastsetter at «Plikt til å svare skatt har enhver person som er bosatt i riket». Formuesskatteplikten er videre betinget av at skattyter bor i Norge 1. januar i skattefastsettingsåret, jf. sktl. (1999, § 2-1, 7. ledd). Det innebærer at alle fysiske eller juridiske personer som er hjemmehørende i Norge er pliktige til å betale skatt til det offentlige

⁹ Året etter inntektsåret.

(Fallan, 2016). Plikten for å svare formuesskatt er gjeldende for all formue skattyter har i Norge og i utlandet, jf. sktl. (1999, § 2-1, 9. ledd). Omfanget av skatteplikten er imidlertid noe ulikt. Mens personlige skatteyttere er pliktige til å betale formuesskatt til kommune og stat, er aksjeselskap, allmennaksjeselskap og selskap som eies av andre personlige skatteyttere fritatt fra skatt på formue, jf. sktl. (1999, § 2-36, 1. ledd, bokstav a). I slike tilfeller faller skatteplikten på aksjonærene for å unngå økonomisk dobbeltbeskatning (Fallan, 2016). Selskap og sammenslutninger som er selvstendige skattesubjekter, slik som sparebanker, stiftelser og foreninger, vil være formuesskattepliktige, men skal kun svare formuesskatt til staten, jf. sktl. (1999, § 2-36, 2. ledd).

3.1.3 Formuesskattens skattepolitiske grunnlag

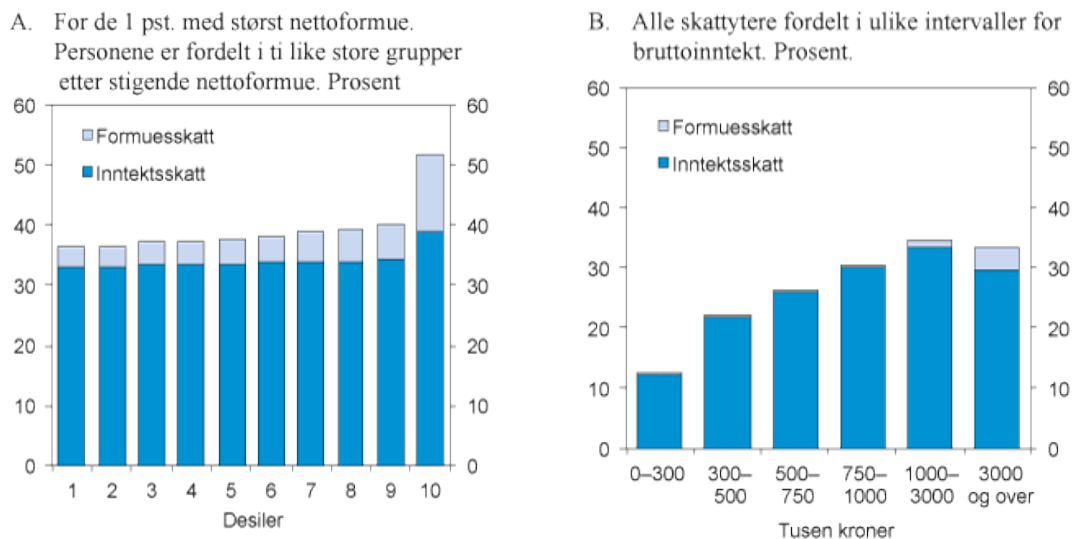
Formuesskatten er særlig begrunnet ut fra fordelingshensyn og det offentliges behov for inntekter (NOU 2014:13, 2014). Hovedformålet bak skatten er å bidra til å finansiere statlig og kommunal virksomhet, samtidig som den skal begrense privat etterspørsel (Aarbakke & Brudvik, 2009).

Som nevnt under delkapittel 2.2 *Det norske skattesystemet* bygger det norske skattesystemet på prinsippene om lave satser og brede skattegrunnlag for å unngå at svakheter som i større eller mindre grad er knyttet til alle skatter, blir for sterkt eksponert. Formuesskatten bidrar til å redusere behovet for andre skatter, som for eksempel eiendomsskatt, og dermed også de samfunnsøkonomiske kostnadene ved disse skattene. På den annen side vil formuesskatten bidra til et samfunnsøkonomisk effektivitetstap i seg selv (NOU 2014:13, 2014).

Formuesskatten har tradisjonelt blitt sett på som et supplement til inntektskatten på formuesavkastning (Aarbakke & Brudvik, 2009). I denne sammenheng er hensynet til skatteevne en grunnleggende betraktning. Skatteyter vil beholde formuesinntekten uansett arbeidsevne og -innsats, og på dette grunnlaget har det vært fremhevet at formuesinntekt har større skatteevne enn arbeidsinntekt (Zimmer, 2012). Formuesavkastning hevdes derfor å tåle to skatter (Aarbakke & Brudvik, 2009).

Formue anses egnet som et eget skattefundament ved at det å ha formue gir uttrykk for skatteevne. Uavhengig av avkastning, er personer med formue bedre økonomisk stilt enn den som ikke har formue (Aarbakke & Brudvik, 2009).

Fordelingsvirkningene av formuesskatt spiller ofte en mer sentral rolle enn betraktninger rundt skatteevne (Zimmer, 2012). Med grunnlag i nøytralitetsprinsippet har det norske skattesystemet en relativt lav og flat skattesats på alminnelig inntekt. Formuesskatten fungerer således som et progressivt element i skattesystemet fordi den utgjør en større del av inntekten for høyinntektsgruppene, og skatten bidrar dermed til utjevning av inntekter etter skatt (NOU 2014:13, 2014). Figur 3.1.1 illustrerer det norske skattesystemet med inntektsskatt og formuesskatt, og viser at systemet kun er progressivt ved inkludering av formuesskatten. Dette kommer av at skatteyttere med store nettoformuer gjerne har relativt lav arbeidsinntekt og resultatet av å fjerne skatt på formue ville vært et regressivt skattesystem (Finansdepartementet, 2017b).

Figur 3.1.1: Skatt som andel av bruttoinntekt i 2015 i prosent.

Fra Statsbudsjettet 2018, av Finansdepartementet, 2017b

Et annet aspekt ved formuesskatten er at den kan stimulere til investeringer som anses som fordelaktige fra et samfunnsøkonomisk perspektiv (Aarbakke & Brudvik, 2009). Formuesskatt utskrives uavhengig av avkastningen formuesobjektet gir skatteyter, og det kan hevdes at formueseiere derfor stimuleres til mer effektiv investering og utnyttelse av formuen som følge av skatten (Zimmer, 2012).

3.1.4 Formuesskattens gjeldende regler

Formuesskatt utskrives til stat og kommune med hjemmel i Stortingets årlige skattevedtak. Ved anvendelse av skattevedtaket legges skatteloven til grunn, såfremt vedtaket ikke

fastsetter noe annet. Innholdet i skattevedtaket er i hovedsak bestemmelser om skattesatser og innslagspunkt for formuesskatten (Finansdepartementet, 2017b). Formuesskatt til kommune utliknes etter de maksimalsatser som vedtas av Stortinget, og kommunestyret skal årlig bestemme skattesatsen innen denne rammen, jf. sktl. (1999, § 15-3).

Som redegjort for tidligere i delkapittelet beregnes skattepliktig formue på grunnlag av skatteyers bruttoformue, med «fradrag for gjeld som skatteyteren hefter for», jf. sktl. (1999, § 4-1, 1. ledd). I bruttoformuebegrepet inngår fast eiendom, løsøre, finansformue, kontanter og immaterielle verdier (Zimmer, 2012). Under gjeld regnes enhver rettslig forpliktelse skattyter er pålagt å yte til andre i penger eller pengers verdi. Gjelden verdsettes til pålydende, uavhengig av om den er rentebærende eller ikke. Det har heller ingen betydning hvordan gjelden har oppstått (Skatteetaten, 2017c). Fra hovedregelen om formue fremkommer det også at tidspunktet for fastsettelse av skattepliktig formue er 1. januar i skattefastsettingsåret (Skatteloven, 1999, § 4-1, 1. ledd).

Skattesatser

Formuesskattens satser og bunnfradrag reguleres av Stortingets skattevedtak, kapittel 2. I 2017 er maksimal, samlet skattesats på formue til både stat og kommune på 0,85 prosent. Av Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2017 (2016, § 2-1) fremkommer det at personlige skatteyttere skal betale en skattesats på 0,15 prosent til staten av sin samlede formue som overstiger bunnfradraget på 1 480 000. Ektefeller skal etter denne paragrafen lignede under ett for felles formue og har dobbelt bunnfradrag. Skatteyter som ikke er fritatt for sin skatteplikt til kommune etter kapittel 2, skal svare formuesskatt med en maksimumssats på 0,7 prosent, jf. Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2017 (2016, § 2-3). Dersom det ikke vedtas lavere sats i kommunen benyttes maksimumssatsen (Stortinget, 2015).

3.1.5 Verdsettelsesregler

Hovedregelen for formuesbeskatningen er at skattepliktige formuesobjekter skal verdsettes til omsetningsverdi per 1. januar i skattefastsettingsåret, jf. sktl. (1999, § 4-1, 1. ledd). Med omsetningsverdi menes den verdi formuesgjenstanden kan omsettes for i markedet (Aarbakke & Brudvik, 2009). I mange tilfeller vil verdsettelse være en skjønnsmessig prosess og det kan oppstå ubalanse i verdsettelsesnivåer ved at visse formuesposter under- eller overvurderes (Zimmer, 2012). Skatteloven (1999) har flere unntak fra hovedregelen om verdsettelse til virkelig verdi, og disse listes opp i skattelovens kapittel 4 under «Særlige

verdsettelsesregler». Videre følger en beskrivelse av de mest sentrale særlige verdsettelsesreglene.

Fast eiendom

I skattelovens kapittel 4 spesifiseres særlige verdsettelsesregler for fast eiendom og herunder skilles det mellom boligeiendom, fritidseiendom, næringseiendom og andre faste eiendommer utenfor virksomheten. For næringseiendommer skilles det mellom utleid og ikke utleid eiendom. Etter sktl. (1999, § 4-10) kan verdien av fast eiendom verdsettes til lavere enn omsetningsverdi.

Etter sktl. (1999, § 4-10, 2. ledd) verdsettes boligeiendom på grunnlag av produktet av boligens areal og en kvadratmetersats som fastsettes årlig av Skattedirektoratet. De differensierte kvadratmeterprisene er beregnet ut fra statistiske opplysninger om omsatte boliger der faktorer som boligtype, byggeår, areal og geografisk beliggenhet inngår i beregningen (Skatteetaten, 2017j). For inntektsåret 2017 verdsettes primærbolig til 25 prosent av kvadratmetersatsen for boligen, mens for sekundærbolig skal man benytte 90 prosent av kvadratmetersatsen i verdsettelsen., jf. sktl. (1999, § 4-10, 2. ledd). Etter sktl. (1999, § 4-10, 1. ledd) kan ikke skattemessig formuesverdi av primær- og fritidsbolig settes høyere enn 30 prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi. Skattemessig formuesverdi av sekundærbolig kan ikke overstige eiendommens dokumenterte omsetningsverdi, jf. sktl. (1999, § 4-10, 2. ledd).

Næringseiendom verdsettes enten som utleid næringseiendom eller som ikke-utleid eiendom. Etter forskrift til skatteloven, FSFIN, (1999, § 4-10-3, 1. ledd) verdsettes næringseiendom som utleid næringseiendom dersom utleid del av eiendommen overstiger 50 prosent av eiendommens samlede areal. Etter hovedregelen for verdsettelse av næringseiendom, sktl. (1999, § 4-10, 4. ledd), fastsettes verdien av næringseiendom på grunnlag av en beregnet utleieverdi. Skattemessig formuesverdi av næringseiendommen skal settes til 80 prosent av den beregnede utleieverdien. For utleid næringseiendom utgjør grunnlaget for beregning av utleieverdien et gjennomsnitt av samlet brutto utleieinntekt for inneværende og de to foregående inntektsårene, fratrukket eierkostnader¹⁰, jf. FSFIN (1999, § 4-10-4, 2. ledd).

¹⁰ Eierkostnader fastsettes til 10 % av gjennomsnittet av samlet brutto utleieinntekt for inneværende og de to foregående inntektsårene

Etter FSFIN (1999, § 4-10-4, 3. ledd) utgjør grunnlaget for beregningen av utleieverdien for ikke-utleid næringsseiendom produktet av eiendommens areal og en kvadratmeterleie fastsatt av Skattedirektoratet multiplisert med en faktor som i 2017 er på 0,9. Beregnet utleieverdi fremkommer ved at grunnlaget, etter andre og tredje ledd, divideres med en kapitaliseringsrente, jf. FSFIN (1999, § 4-10-4, 4. ledd). Kapitaliseringsrenten fastsettes, etter FSFIN (1999, § 4-10-5, 1. ledd), til årsgjennomsnittet av renten for statsobligasjoner med 10 års løpetid i inntektsåret, tillagt 5 prosentpoeng. Etter sktl. (1999, § 4-10, 1. ledd) skal ikke formuesverdien av næringsseiendom overstige 96 prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi.

Penger, aksjer og andre verdipapirer

Etter sktl. (1999, § 4-15) skal pantobligasjon, gjeldsbrev og bankinnskudd verdsettes til pålydende verdi uten hensyn til renteavkastning. Det er kun kontanter, sjekker, bankremitter eller andre likvide midler som overstiger 3000 kroner som skal regnes som skattepliktig formue, jf. sktl. (1999, § 4-20, 1. ledd, bokstav a).

Verdsettelse av skattepliktige aksjer reguleres av sktl. (1999, § 4-12), og herunder skilles det mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer. Børsnoterte aksjer i norske og utenlandske selskap skal for inntektsåret 2017 verdsettes til 90 prosent av kursverdien per 1. januar i skattefastsettingsåret, jf. sktl. (1999, § 4-12, 1. ledd). Verdsettelsesgrunnlaget for ikke-børsnoterte aksjer i norske selskap skal etter sktl. (1999, § 4-12, 2. ledd) være «90 % av aksjens forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi per 1. januar året før skattefastsettingsåret fordelt etter pålydende». Ved fastsettingen av formuesverdien skal eiendeler og gjeld medregnes til full verdi, uten prosentvis reduksjon etter bestemmelsene om verdsettingsrabatt, jf. sktl. (1999, § 4-12, 7. ledd). Begrunnelsen for verdsettelsestidspunktet, er at verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer anses som tidkrevende. Verdien av ikke-børsnoterte aksjer i utenlandske selskap skal som hovedregel settes til 90 prosent av aksjens antatte salgsverdi per 1. januar i skattefastsettingsåret, men det kan kreves verdsettelse etter annet ledd dersom skattyter kan sannsynliggjøre selskapets skattemessige formuesverdi, jf. sktl. (1999, § 4-12, 3. ledd). Hovedårsaken til at man skal benytte omsetningsverdi i dette tilfellet er at det kan være vanskelig å fastsette skattemessig verdi for utenlandske aksjeselskap (Brudvik, 2017).

Obligasjoner og lignende verdipapirer verdsettes til kursverdi per 1. januar i skattefastsettingsåret, eller til antatt omsetningsverdi dersom kursen ikke er kjent, jf. sktl. (1999, § 4-14). Loven er her gjeldende for både norske og utenlandske papirer (Brudvik, 2017).

3.1.6 Endringer i den norske formuesskatten

Den største endringen med hensyn til formuesskatt i 1992 var at selskaper ble fritatt for formuesskatt. Tidligere hadde selskaper betalt formuesskatt til staten etter en sats på 0,3 prosent av selskapets nettoformue (Gabrielsen, 1992). Dette innebar at formuesobjekter som tidligere utgjorde formuesskatteplikt for selskapet ble en del av personers formuesskattegrunnlag (NOU 2003:9, 2003). Reformen førte også med seg en endring i verdsettelsen av børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer. Der aksjer i børsnoterte selskap tidligere etter hovedregelen skulle settes til kursverdi, ble det innført en reduksjonsregel der verdsettelsesgrunnlaget for børsnoterte aksjer skulle utgjøre 75 prosent av kursverdien. Ikke-børsnoterte aksjer hadde tidligere blitt verdsatt til 50 prosent av selskapets likvidasjonsverdi, men skulle som følge av reformen i 1992 verdsettes til 30 prosent av aksjenes forholdsmessige andel av bedriftens samlede, skattemessige formuesverdi (Gabrielsen, 1992).

I utformingen av skattereformen i 2006 la regjeringen stor vekt på omfordelingshensyn, og i tillegg til innføringen av utbytteskatten ble det lagt vekt på formuesskatten som fordelingspolitisk virkemiddel. Blant annet ble det gjennomført endringer i aksjerabatten. Verdsettelsesgrunnlaget for aksjer ble endret fra 65 prosent av kursverdi til 80 prosent i 2006, til 85 prosent i 2007, før aksjerabatten ble avviklet i 2008¹¹. Regjeringen besluttet også å stramme inn 80-prosentregelen, som ga nedsatt formuesskatt dersom formuesskatt og skatt på alminnelig inntekt oversteg 80 prosent av skatteyderens alminnelige inntekt. I 2009 ble 80-prosentregelen opphevet (Finansdepartementet, 2011). En annen sentral endring ved skattereformen i 2006 var at ektefeller fikk hvert sitt bunnfradrag. Tidligere hadde ektepar blitt lignet felles for formue, mens samboere fikk hvert sitt bunnfradrag, noe som innebar en forskjellsbehandling i formuesbeskatningen (Finansdepartementet, 2011).

¹¹ Fra 2017 har børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer, blant andre formuesobjekter, en verdsettelsesrabatt på 10 prosent, jf. sktl. (1999, § 4-12)

Da forslaget til skattereformen for treårsperioden 2016-2018 ble lagt frem i 2015 ble det varslet om ytterligere reduksjoner i formuesskatten i årene fremover. Solberg-regjeringen foreslo lettelse i formuesskatten både i form av lavere sats og økt bunnfradrag på henholdsvis 0,8 prosent og 1,4 millioner kroner. Samtidig ble verdsettingen av sekundærboliger og næringsseiendom foreslått å økes fra 70 prosent til 80 prosent av markedsverdien, for å sikre jevnere verdsetting (Finansdepartementet, 2015).

Tabell 3.1.1 viser hvordan formuesskattesatsen gradvis har blitt nedjustert samtidig som bunnfradragene har økt betydelig de siste årene. Fra 2012 til 2017 er bunnfradraget nesten doblet, mens samlet sats for beregning av formuesskatt til stat og kommune er redusert fra 1,1 prosent til 0,85 prosent.

År		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kommune	Innslagspunkt	750	870	1 000	1 200	1 400	1 480
	Sats	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %
Stat	Innslagspunkt	750	870	1 000	1 200	1 400	1 480
	Sats	0,4%	0,4 %	0,3 %	0,15 %	0,15 %	0,15%

Tabell 3.1.1: Oversikt over skattesats og innslagspunkt for formuesskatten over utvalgte år, i tusen kroner.

Kilde: Skatteetaten (2017b), utarbeidet av forfattere

Kombinert med lavere satser har økningen i bunnfradraget bidratt til at formuesskatten i større grad treffer de med større formuer. Som vi ser av figur 3.1.2 er det betydelig færre som betaler formuesskatt i 2017 enn tidligere år, men blant de som betaler formuesskatt har gjennomsnittlig skattebeløp økt over perioden (Finansdepartementet, 2017b).

Figur 3.1.2: Andel personer (av bosatte personer 17 år og eldre) som betaler formuesskatt og gjennomsnittlig formuesskatt. 1997 – 2017. Anslag for 2016 og 2017. 2017-kroner

Fra Statsbudsjettet 2018, av Finansdepartementet, 2017b

3.2 Formuesskattens virkninger

Formuesskatten er ofte et tema i den offentlige debatten, og det er stor politisk uenighet om skattens utforming og virkning. Videre vil vi presentere tidligere forskning på formuesskatten som benyttes videre i utredningen. Deretter vil vi legge frem de mest sentrale argumentene i debatten om formuesskatt som påvirker ikke-børsnoterte selskap og deres eiere.

3.2.1 Tidligere forskning på formuesskatt

Formuesskatt har gjentatte ganger blitt vurdert av ulike utvalg og arbeidsgrupper, særlig i forbindelse med skattereformene som ble gjennomført i 1992 og 2006. I 1992 ble formuesskatten utredet av Aarbakke-gruppen i NOU 1991:17. Flertallet av gruppens medlemmer konkluderte med en anbefaling om å fortsette formuesbeskatning av personlig formue, men at både skattegrunnlaget og skattesatsene burde reduseres vesentlig (NOU 1991:17, 1991).

Skatteutvalget i NOU 2003:9 diskuterte både avvikling og reduksjon av formuesskatten og pekte på ulike verdsettelsesgrunnlag for ulike formuesobjekter som svært problematisk. Deres endelige anbefaling ble en oppheving av formuesskatten, samt en økning i skatt på fast eiendom og arv for å dekke provenytapet ved avvikling av formuesskatten (NOU 2003:9, 2003). I likhet med Skatteutvalget kritiserte Scheel-utvalget formuesskattens utforming i

NOU 2014:13 og mente at ulikheter i verdsettelse fører til en vridning i sparing mot eiendom. Dette utvalget mente likevel ikke at det var et argument for avvikling av formuesskatten, men at satsene burde reduseres og at verdsettelsesgrunnlaget for formuesobjekter burde gjøres mer ensartet (NOU 2014:13, 2014).

I OECD sin rapport om norsk økonomi fra 2016, anbefales en generell reduksjon i skattenivået i Norge. Det hevdes i rapporten at gjennom Solberg-regjeringens reduksjon i skatt på formue unngår man uheldige vridninger i sparing og investeringer som kan komme av høye effektive skattesatser på visse spareformer (OECD, 2016). I statsbudsjettet for 2018 foreslår Solberg-regjeringen nye skatteletter for formue gjennom å øke verdsettelsesrabatten for aksjer og driftsmidler, som ble innført i 2017, fra 10 prosent til 20 prosent. Dette skattelette skal bidra til å gjøre det mer lønnsomt for næringslivet å investere i og skape nye arbeidsplasser (Finansdepartementet, 2017a).

3.2.2 Debatten om formuesskatt

Det har vært stor debatt om formuesskatten i lang tid, med sterke uenigheter om den bør fjernes eller ikke. Dette er en viktig del av bakgrunnen for vår oppgave, og dette delkapitlet vil derfor ta for seg debatten i mer detalj. Hovedargumentene for og mot formuesskatt vil fremstilles i lys av innvirkningen skatten har på eiere i ikke-børsnoterte selskap.

Et omfordelende skattesystem

Et viktig formål med formuesskatten er som nevnt i delkapittel 3.1 *Den norske formuesskatten* å bidra til økonomisk utjevning (NOU 2014:13, 2014). Et argument for å beholde formuesskatten er at ikke all kapitalavkastning skattlegges, noe som eksempelvis er tilfellet for bolig og andre forbruksgjenstander. Formuesskatten bidrar en viss skattelegging av slike gjenstander (Zimmer, 2012). Ulik skattlegging av kapital- og arbeidsinntekt gjør at skattytere med høy andel kapitalinntekter vil ha lavere gjennomsnittsskatt enn skattytere med stor andel arbeidsinntekt (NOU 2009:10, 2009). I NOU 2009:10 vurderte et utvalg oppnevnt av Finansdepartementet fordeler og ulemper med den norske formuesskatten. Utvalget viser at skattytere med høy formue også har høy inntekt, noe som delvis skyldes at formue gir kapitalavkastning. I følge dette utvalget bidrar formuesskatten til å øke gjennomsnittsskatten for skattytere med høy andel kapitalinntekter. På den måten sørger formuesskatten for en progressiv skattlegging, slik vi så i figur 3.1.1 i delkapittel 3.1, som viser skatt som andel av bruttoinntekt for inntektsåret 2015.

Sjefsøkonom i LO, Roger Bjørnstad (2017), hevder at kutt i formuesskatten vil ramme bærekraften og skattemoralen i den norske velferdsstaten ved at skatten de rikeste i samfunnet betaler ikke vil stå i forhold til reell inntekt og formue. Schjerva (2012) hevder at en avvikling av formuesskatten vil føre til flere nullskatteyttere, noe som vil svekke tilliten til skattesystemet. Nullskatteyttere er personer som utløser minimal eller ingen personlig skatt, i forhold til hva skatteevnen skulle tilsi (Lysand, 2009). Næringslivets Hovedorganisasjon [NHO] (2014) på den annen side, mener at nullskatteyteren er en myte, ettersom eiere som tar penger ut av selskapet belastes av utbytteskatt. Vinje (2013) fra Civita argumenterer også med at de rikeste i samfunnet bidrar til samfunnet gjennom selskaps- og utbytteskatt.

I SSB-rapporten *Skattesystemets omfordelende effekt 2005-2013* hevdes det at skattesystemet var mer omfordelende i 2013 enn i 2005. En viktig årsak til dette er regelendringene som kom med den nye reformen i 2006, der innføring av utbytteskatt står sentralt (Lian, Nesbakken & Thoresen, 2013). Clemet (2014) fra Civita argumenterer for at formuesskatten har svært lite å si for fordelingen i Norge, og at det er velferdsordningene som har størst betydning. Rolf Aaberge i Statistisk Sentralbyrå mener på den annen side at formuesskatten er den mest omfordelende skatten per krone i proveny (Gitmark, 2015).

Kapitalnedbygging som følge av formuesskatten

I henhold til Alliansen for norsk, privat eierskap¹² (2012) taper formuesskatten bedrifter for kapital. Formuesskatten tar ikke hensyn til skatteevne, da den må betales uavhengig av om bedrifter går med underskudd. Dersom formuen ikke genererer en løpende inntekt kan skatten skape likviditetsutfordringer for bedriftene. Følgelig kan det tvinge eiere til å ta ut utbytte for å dekke skatten, noe som kan være skadelig i dårlige økonomiske tider for bedriften (NOU 2009:10, 2009). Derfor mener NHO (2014) at det er åpenbart at formuesskatten svekker økonomisk vekst, og at den i hovedsak rammer små og mellomstore bedrifter. NHO (2014) hevder at formuesskatten må avvikles for å opprettholde et bærekraftig Norge. Formuesskattens virkninger på små og mellomstore bedrifter er undersøkt i en masterutredning av Sakkestad og Skarsgaard (2013), som viser at de som i hovedsak rammes av formuesskatten er solide og likvide bedrifter.

¹² 11 norske organisasjoner, deriblant Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)

Utbytte er etter sktl. (1999, § 10-11, 1. ledd) skattepliktig over et skjermingsfradrag. Dersom formuesskatten skal dekkes av utbytte alene må noen eiere ta ut et større utbytte enn formuesskatten som skal betjenes, ettersom eieren også vil belastes av utbytteskatten (Breivik & Sundberg, 2017). Likviditetsutfordringene er imidlertid ikke et særegent problem for formuesskatten, men omfatter alle skatteformer som beregnes ut fra deltakerligning, urealisert verdistigning eller kapitalbeholdning (NOU 2014:13, 2014).

Som følge av at formuesskatten baserer seg på fremtidig inntjening uten å ta hensyn til vedvarende underskudd hevdes det også at formuesskatten skader gründerskap (Stortinget, 2012). Dette ble imidlertid undersøkt i en analyse av Finnevolden og Guldbrandsen (2015), som viste at gassbedrifter ikke får likviditetsutfordringer som følge av formuesskatten.

Vridning av sparing og investering

Det antas at personer verdsetter forbruk i dag fremfor sparing. Realavkastningen man får på marginal sparing må dermed være lik ulempen man pådrar seg ved å utsette forbruket for at det skal være samfunnsøkonomisk effektivt (NOU 1999:7, 1999). Skatt på kapitalavkastning, herunder formuesskatt, skaper en vridning fra sparing og over til lån, da forbrukere vurderer realavkastningen etter skatt (NOU 2009:10, 2009). I henhold til Finanskomiteen stimulerer formuesskatten derfor til gjeldsoppbygging og straffer sparing, siden gjeld gir rett til fradrag på skatt (Stortinget, 2012).

Ifølge Scheel-utvalget er ulikheter i regler for verdsettelse av formuesobjekter bakgrunnen for en uheldig utforming av formuesskatten (NOU 2014:13, 2014). NHO (2014) hevder at formuesskatten gir incentiver til for høye investeringer i uproduktiv kapital og for lave investeringer i bedriftene. Dette kommer av at ulike formuesverdier verdsettes ulikt, slik at noen spareformer favoriseres. Dermed oppstår en vridning fra de produktive investeringene og det skaper et samfunnsøkonomisk tap ved at ressursene ikke benyttes der de gir størst avkastning (NOU 2009:10, 2009). Lav relativ verdsettelse av enkelte eiendeler, slik som fast eiendom, goodwill og egenutviklede immaterielle rettigheter, fører til at unoterte aksjer ofte verdsettes lavere enn børsnoterte aksjer. På den måten svekker formuesskatten incentivet til å børsnotere selskap (NOU 2014:13, 2014).

Diskriminering av norske eiere

NHO (2014) argumenterer med at formuesskatten gir en konkurranseulempe for norske eiere, siden svært få andre land har formuesskatt. En norsk eier må ta ut større utbytte fra bedriften for å oppnå samme avkastning som en utenlandsk eier som ikke betaler formuesskatt (Solberg, 2014). Dette kommer av bostedsprinsippet, som er gjeldende i Norge og de fleste land, som tilsier at man er skattepliktig til et land hvis man regnes som bosatt, uavhengig av hvor inntekten er opptjent (NOU 1996:17, 1996). Flere mener formuesskatten gir de rike incentiver til å flytte kapital ut av landet, og i et intervju med Dagens Næringsliv uttalte Stein Erik Hagen «Det er selvsagt også mange andre grunner til at man blir boende utenlands enn formuesskatten, men den er utvilsomt en av årsakene.» (Aartun & Langen, 2017).

4. Utbytteskatt

Utbytteskatt for personlige aksjonærer ble innført ved skattereformen i 2006. Hovedformålet ved den nye modellen var å redusere skjevfordeling i beskatning av kapital og lønn ved å skattlegge aksjeutbytte ut over et visst nivå som alminnelig inntekt (Thoresen, 2009).

I dette kapitlet følger en nærmere presentasjon av utbytteskatt og dens gjeldende regler som vil ha betydning for den videre utredningen.

4.1 Den norske utbytteskatten

4.1.1 Definisjon

Skatteplikt for utbytte reguleres av kapittel 10 i skatteloven (1999), "Særregler om inntektsbeskatning av selskaper, selskapsdeltakere og samvirkeforetak". Utbytte av aksjer fra selskap som etter sktl. (1999, §10-1, 1.ledd) omfattes av aksjeselskap, allmennaksjeselskap, samt likestilte selskap og sammenslutninger, regnes som skattepliktig inntekt, jf. sktl. (1999, §10-11, 1.ledd). Etter sktl. (1999, §10-11, 2. ledd) innebærer utbyttebegrepet enhver vederlagsfri utdeling av virksomhetens verdier til aksjonærene. Utbytte som er besluttet utdelt fra virksomheten overføres normalt i form av aksjer eller kontanter fra virksomheten til aksjonærene. Den utdelende virksomheten får ikke fradragsrett for utdeling av utbytte (Skatteetaten, 2017d). Fra og med 2015 ble også lån fra virksomhet til personlig aksjonær og deres nærstående ansett som utbytte for mottakeren og skal beskattes som utdelt utbytte, jf. sktl. (1999, §10-11, 4. ledd).

4.1.2 Utbytteskattens gjeldende regler

Skatt på aksjeutbytte beregnes etter aksjonærmodellen som ble iverksatt fra og med inntektsåret 2006 (Skatteetaten, 2017f). Aksjonærmodellen er gjeldende for personlige aksjonærer som har alminnelig skatteplikt til Norge (Skatteetaten, 2017f). Formålet med aksjonærmodellen er at forskjellen i beskatning av arbeid og kapital skal reduseres (Skatteetaten, 2017f), ved at utbytte og gevinster som overstiger risikofri avkastning blir skattlagt som alminnelig inntekt på aksjonærens hånd (Fallan, 2016). Aksjeselskap, allmennaksjeselskap og en del andre sammenslutninger omfattes av fritaksmetoden og er etter sktl. (1999, §2-38) i stor grad fritatt for skatt på aksjeutbytte (Skatteetaten, 2017g).

Etter hovedregelen om skatteplikt for utbytte skal skattepliktig utbytte etter fradrag for skjerming, oppjusteres med en faktor på 1,24¹³, jf. sktl. (1999, §10.11, 1.ledd). I statsbudsjettet for 2018 er oppjusteringsfaktoren foreslått økt til 1,33 (Finansdepartementet, 2017b). Oppjusteringen av skattepliktig utbytte skjer ved skatteberegningen. Skattegrunnlaget, beregnet som utbytte etter fradrag for skjerming og oppjustering, beskattes som alminnelig inntekt med en sats på 24 prosent for inntektsåret 2017 (Skatteetaten, 2017e).

Skatteloven (1999, § 10-12) begrenser skattepliktens omfang for personlige aksjonærer gjennom reglene for skjerming. Etter denne gis det fradrag for skjerming for mottatt utbytte til alle personlige skattytere som har alminnelig skatteplikt til Norge. Kun aksjeutbytte utover skjermingsfradraget, oppjustert med 1,24, beskattes hos personlig aksjonær. Disse reglene er fastsatt for å hindre at overskudd som tilsvarende en fastsatt normalavkastning¹⁴ og som normalt vil være skattlagt i selskapet, blir beskattet på aksjonærens hånd (Skatteetaten, 2017e).

Skjermingsfradraget¹⁵, som danner grunnlaget for hvor stort utbytte personlig aksjonær kan motta uten beskatning, skal beregnes hvert år ut fra et skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente fastsatt av Skattedirektoratet i januar året etter inntektsåret (Skatteetaten, 2017f). Skjermingsgrunnlaget beregnes per aksje, og settes til aksjens inngangsverdi, inkludert utgifter knyttet til anskaffelsen¹⁶, tillagt aksjens ubenyttede skjermingsfradrag fra tidligere år (Skatteetaten, 2017e). Aksjenes inngangsverdi settes som utgangspunkt til beløpet skattyter har betalt for aksjene tillagt anskaffelseskostnader, jf. sktl. (1999, § 10-32, 2. ledd). Denne bestemmelsen gjelder for aksjer ervervet fra og med 1. januar 2006. Inngangsverdien for aksjer ervervet i 2005 og tidligere, settes som utgangspunkt til aksjens historiske kostpris tillagt ervervs-kostnader og akkumulert RISK. For aksjer ervervet før 1989 har skattyter adgang til å velge mellom å sette inngangsverdien til historisk kostpris eller å benytte oppregulerte inngangsverdier per 1. januar 1992. Et tredje unntak fra regelen omhandler skattemessig kontinuitet, som vil si at aksjer ervervet ved arv eller gave etter 1. januar 2006 verdsettes med de skattemessige verdiene inkludert. Det vil si at inngangsverdi,

¹³ En oppjusteringsfaktor på 1,15 for skattepliktig utbytte ble innført i 2016 (Finansdepartementet, 2016b).

¹⁴ Normalavkastning tilsvarende skjermingsfradraget.

¹⁵ Skjermingsfradraget = skjermingsgrunnlaget x skjermingsrenten.

¹⁶ Anskaffelseskostnader kan for eksempel være meglertilgifter

skjermingsgrunnlag, ubenyttet skjermingsfradrag og eventuelle andre skatteposisjoner blir videreført til mottakeren (Skatteetaten, 2017h).

Visse hendelser skal medføre en korrigering av inngangsverdien for tidligere anskaffede aksjer. Dette gjelder blant annet ved tilbakebetaling av innbetalt aksjekapital eller innbetalt overkurs, som medfører en nedskrivning av inngangsverdien på aksjene. Tilsvarende vil en innbetaling medføre en forhøyelse av inngangsverdien på aksjene lik det innbetalte beløpet (Skatteetaten, 2017h). Tilbakebetaling av lån som tidligere har blitt skattlagt som utbytte på personlig aksjonærs hånd anses som innbetalt egenkapital og tillegges aksjonærens inngangsverdi på aksjene selskapet, jf. sktl. (1999, § 10-11, 6.ledd). Skjermingsgrunnlaget for ikke-børsnoterte aksjer som kunne vært solgt skattefritt i 1992, settes til aksjens forholdsmessige andel av skattemessig formuesverdi, opp- eller nedregulert med RISK-beløp i skattyters eiertid. (Skatteetaten, 2017f).

Skjermingsrenten fastsettes på bakgrunn av gjennomsnittlig tremåneders rente på statskasseveksler, slik den er publisert av Norges Bank. Skjermingsrenten for inntektsåret 2016 var 0,4¹⁷ prosent (Skatteetaten, 2017i). Skjermingsfradraget reduserer årets skattepliktige utbytte knyttet til den enkelte aksje, men kan ikke redusere alminnelig inntekt utover utbytte. Ved et eventuelt ubenyttet fradrag for skjerming vil dette kunne fremføres til fradrag i senere års utbytte for samme aksje, jf. sktl. (1999, §10-12, 1. ledd).

Ordinært utbytte fastsettes med grunnlag i selskapets årsregnskap og beslutningen om utdeling treffes av generalforsamlingen. Det vedtatte utbytte kan imidlertid ikke være høyere enn det virksomhetens styre har foreslått eller godtar, jf. aksjeloven (1997, §8-2, 1. ledd). Aksjeutbytte som besluttet utdelt innvinner normalt på tidspunktet for generalforsamlingens vedtak, og beskattes hos personlig aksjonær som er eier av aksjene på innvinningstidspunktet. Aksjeutbytte som utdeles tas til inntekt i vedtaksåret, uavhengig av når utbyttet faktisk utdeles, og uten hensyn til hvilket regnskapsår utbyttet gjelder for (Skatteetaten, 2017e).

Tilleggsutbytte er utdeling av aksjeutbytte som besluttet på annet tidspunkt enn ved ordinær generalforsamling og som avsettes med bakgrunn i selskapets siste godkjente årsregnskap. Dette kan gjøres helt frem til neste årsregnskap er godkjent, og må godkjennes av

¹⁷ Skjermingsrenten for 2017 blir først fastsatt i januar 2018.

generalforsamlingen. Ekstraordinært utbytte kan etter als. (1997, §8-2 a, 1. ledd) besluttes utdelt på grunnlag av en mellombalanse som er utarbeidet og revidert etter reglene for årsregnskap. Mellombalansen må godkjennes av generalforsamlingen. Dersom ekstraordinært utbytte utdeles vil personlige aksjonærer kunne disponere over opptjent resultat hittil i år (Skatteetaten, 2017e).

Etter als. (1997, §8-1, 1. ledd) kan en virksomhet kun dele ut utbytte så langt den etter utdelingen fortsatt har netto eiendeler som gir dekning for selskapets aksjekapital og annen bundet egenkapital. Selskapet må også sikre at det til enhver tid har "en egenkapital og likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet", jf. als. (1997, § 3-4). Dersom en virksomhet foretar utdeling av utbytte kun basert på de formelle bestemmelsene i als. (1997, §8-1) uten hensyn til kravene etter als. (1997, §3-4), vil utdelingen kunne bli ansett som ulovlig. Utdeling av utbytte som ikke er lovlig etter aksjeloven, gir i utgangspunktet ikke rett til skjermingsfradrag og vil være skattepliktig fullt ut på aksjonærens hånd (Skatteetaten, 2017e).

4.1.3 Fritak fra utbytteskatten

Fritaksmetoden

Fritaksmetoden innebærer at skattytere hjemmehørende i Norge som er organisert som aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller lignende i stor grad er fritatt fra skatt på aksjeutbytte som er lovlig utdelt etter skatte- og aksjelovens regler (Skatteetaten, 2017e). Hensikten med fritaksmetoden er å hindre kjedebeskatning av selskapsoverskudd – det vil si å unngå at aksjeinntekter beskattes flere ganger i eierkjeder. Samlet innebærer aksjonærmodellen og fritaksmetoden at inntekt beskattes én gang i selskapssektoren, ved selskapskatten, og en gang når aksjeinntekten tilfaller personlige aksjonærer, ved utbytteskatten (NOU 2014:13, 2014). For skattytere som omfattes av fritaksmetoden skal likevel 3 prosent av utdelt utbytte, som er fritatt for skatt etter fritaksmetoden, anses som skattepliktig inntekt, jf. sktl. (1999, § 2-38, 6. ledd). Denne innstramningen ble bestemt i 2009 og gjaldt i utgangspunktet både nettogevinster og utbytter, men ble i 2012 endret til å kun gjelde for utbytte (Fallan, 2016)

Tilbakebetaling av innbetalt aksjekapital og innbetalt overkurs

Etter hovedregelen regnes enhver vederlagsfri utdeling fra selskapet til aksjonær som skattepliktig utbytte, etter fradrag for skjerming og oppjustering. Unntatt fra denne regelen er

tilbakebetaling av innbetalt aksjekapital, herunder overkurs, jf. sktl. (1999, §10-11, 2. ledd). Innbetalt egenkapital kan tilbakebetales personlig aksjonær uten skatteplikt ved nedsettelse av virksomhetens aksjekapital, ved tilbakebetaling av innbetalt overkurs eller ved utdeling som selskapsrettslig behandles som en utdeling av selskapets frie egenkapital. En slik tilbakebetaling reduserer imidlertid aksjens inngangsverdi og skjermingsgrunnlag. Innbetalt aksjekapital og overkurs regnes som det beløpet som innbetales i forbindelse med stiftelsen av virksomheten og ved eventuelle senere kapitalforhøyelser (Skatteetaten, 2017e).

5. Metode

Dette kapitlet vil ta for seg metodene som benyttes for å gjennomføre analysen, som består av deskriptiv statistikk og regresjoner. Statistikkprogrammet Stata er benyttet til beregninger, grafer, tabeller og regresjoner.

5.1 Deskriptiv analyse

Deskriptiv analyse benyttes når man ønsker å beskrive sammenhengen mellom flere variabler, og har til hensikt å besvare spørsmål som hvem, hva, hvilke, hvordan og hvorfor (Sander, 2017). Denne metoden gir oppgaven en kvantifisert beskrivelse av utbytte- og formuesskatt, for å undersøke virkningen skattene har på eiere i ikke-børsnoterte selskap. Diagrammer og tabeller benyttes for å undersøke sammenhengen mellom betalt formuesskatt og utdelt utbytte, betydningen formues- og utbytteskatt har for skattebelastningen til eiere i ikke-børsnoterte selskaper og utviklingen av skattefrie reserver.

5.2 Regresjonsanalyse

Målet med en regresjonsanalyse er å undersøke sammenhengen mellom én eller flere uavhengige variabler og en avhengig variabel (Regresjonsanalyse, 2017). Innledningsvis vil sammenhengen mellom mottatt utbytte og betalt formuesskatt undersøkes ved hjelp av spredningsdiagram. I forskningsspørsmål 3 benyttes regresjonsanalyse for undersøke sammenhengen mellom skattepliktig utdelt utbytte og størrelsen på skattefrie reserver.

Ved hjelp av uavhengige variabler man antar at har effekt på den avhengige variabelen, kan det opprettes en funksjon for å se på den matematiske sammenhengen mellom variablene. Følgelig kan den avhengige variabelens verdi estimeres når man har kjennskap til verdien til de uavhengige variablene. På den måten kan man undersøke om endringer i de uavhengige variablene faktisk har innvirkning på den avhengige variabelen, og eventuelt hvor stor effekten av endringen er (Regresjonsanalyse, 2017).

Multiple regresjonsmodeller benyttes i analyser med flere uavhengige variabler. Funksjonsuttrykket for en modell med j uavhengige variabler er illustrert under:

$$y_{it} = \beta_0 + \beta_1 x_{it1} + \beta_2 x_{it2} + \dots + \beta_j x_{itj} + \alpha_i + \mu_{it}, t = 1, 2, \dots, t$$

der

y_{it} = avhengig variabel

x_i = uavhengig variabel der $i = 1, 2, \dots, j$

β_0 = konstantledd

β_i = måler endringen i y med hensyn på x_i når alle andre variabler holdes konstant, $i=1, 2, \dots, j$

α_i = fast effekt

μ_{it} = feilledd. Fanger opp alle faktorer som har innvirkning på y og ikke er inkludert i x_{ij}

Den virkelige ligningen til y kan ikke observeres, så målet med en regresjonsanalyse er å finne en estimert ligning ved hjelp av observasjonene i datasettet. Den mest brukte teknikken er Minste Kvadraters Metode (OLS), som har til hensikt å finne estimerte verdier for koeffisientene til de uavhengige variablene (β_i) som minimerer summen av de kvadratiske restleddene. Det vil si at man finner den estimerte ligningen som minimerer avstanden mellom de predikerte og de virkelige verdiene (Studenmund, 2006).

Et potensielt problem ved OLS-metoden er «uobservert heterogenitet». Det innebærer at en uavhengig variabel korrelerer med en uobserverbar faktor som er utelatt i modellen, ergo en korrelasjon med feilleddet. «Fixed effects» (FE) og «Random effects» (RE) er metoder som kan kontrollere for slike uobserverbare faktorer i paneldata. RE er i utgangspunktet foretrukket da den gir mer presise estimater, men dersom korrelasjonen mellom feilleddet og de uavhengige variablene er for stor må FE benyttes. Dette undersøkes ved en Hausman-test, der nullhypotesen er at RE er foretrukket, og alternativ hypotese er at FE er foretrukket. Fast effekt-feilleddet, gitt ved α_i , inneholder alle uobserverte faktorer som varierer mellom enheter, men er konstant over tid. Dette kan være selskapsspesifikke faktorer som varierer mellom bedriftene, men som er konstante for hver enkelt bedrift over alle år. I FE-modellen elimineres slike effekter, og «utelatt variabel bias» (OVB) unngås til tross for korrelasjon med en eller flere av de uavhengige variablene. FE-modellen vil ha noen ulemper, ettersom den kun utnytter variasjon i tidsdimensjonen innenfor bedrifter, ikke tverrsnittvariasjonen mellom bedrifter (Studenmund, 2006).

Logit er en ikke-lineær sannsynlighetsmodell, som benytter en binær avhengig variabel. Denne estimerer sannsynligheten for en binær respons basert på de uavhengige variablene. Funksjonsuttrykket til den logistiske regresjonen, med én uavhengig variabel, kan uttrykkes som vist under (Stock & Watson, 2014):

$$\Pr(Y = 1|X) = F(\beta_0 + \beta_1 X)$$

der

$\Pr(Y = 1|X)$ = sannsynligheten for at den avhengige variabelen er lik 1, gitt X

$F(\beta_0 + \beta_1 X)$ = den kumulative logistiske distribusjonsfunksjonen, gitt ved $F = \frac{1}{1 + e^{-(\beta_0 + \beta_1 X)}}$

Statistisk signifikans

For å vurdere om de uavhengige variablene har effekt på den avhengige variabelen ser man på om de er statistisk signifikante. Det vil si at det er lav sannsynlighet for at resultatet skyldes tilfeldige variasjoner. I slike tilfeller forkaster man nullhypotesen dersom den er under et bestemt signifikansnivå. Signifikansnivå velger man basert på hvor stor sjanse man ønsker å ta for å feilaktig forkaste en nullhypotese som er sann. I vår oppgave benytter vi et 5 % signifikansnivå, som innebærer at vi med 5 % sannsynlighet forkaster en nullhypotese som er sann (Statistisk signifikans, 2015).

6. Data

I dette kapitlet presenteres de utarbeidede og rensede datasettene som vil benyttes i den videre analysen.

6.1 Datasett

Dataene som benyttes i utredningen har blitt gjort tilgjengelige fra Skatteetaten. Vi har data over alle ikke-børsnoterte selskap i Norge som er rapporteringspliktige til Brønnøysundregisteret. Dataene er registerdata og er hentet fra Skattelister, RF-1028 – *Selvangivelse for aksjeselskaper*, RF-1167 – *Næringsoppgave 2*¹⁸, Regnskapsregisteret, RF-1088 - *Aksjeoppgaven* og Aksjonærregisteret. Sistnevnte inneholder data over norske ikke-børsnoterte selskap over perioden 2004-2014. Dataene er behandlet som paneldata, som vil si at man har hentet inn data for samme individ eller selskap gjennom en tidsperiode. Dette betyr at vi kan studere aksjonærene og selskapene både som en tidsserie, og som tverrsnittsdata. Datasettet er ubalansert, noe som innebærer at vi ikke har data for alle år, for alle aksjonærer og selskap.

Dataene er på individnivå for å knytte eiere opp mot selskap, og er avidentifiserte på grunn av konfidensialitet. Dette innebærer at navn på både aksjonær og selskap, personnummer og organisasjonsnummer er erstattet med et anonymt løpenummer.

I analysene for de to første forskningsspørsmålene analyserer vi på individnivå og benytter data fra skattelister som begrenser tidsperioden til 2010-2013.

Analysen i forskningsspørsmål 3 er på selskapsnivå og vi har benyttet regnskapsdata fra tidsperioden 2000-2015 når vi undersøker tilpasningene til skattereformen i 2006, mens resten av analysen i dette forskningsspørsmålet begrenser seg til tidsperioden 2006-2014 da vi benytter tilgjengelig data fra RF-1167 – *Næringsoppgave 2*. Når vi analyserer over tidsperioden 2000-2015 oppretter vi et eget datasett ut fra regnskapsdata og Aksjonærregisteret. Fremgangsmåten for dette er beskrevet under delkapittel 6.5 *Databehandling*.

¹⁸ RF-1167 – Næringsoppgave 2 er et vedlegg til RF-1028 - *Selvangivelse for aksjeselskaper*

Fra skattelistingene har vi fått tilgang på data om enkeltpersoners inntekt, formue og samlede skatt for skatteårene 2010-2013. Dette vil kun være relevant for analysene i de to første forskningsspørsmålene. Fra RF-1167 – *Næringsoppgave 2* har vi hentet opplysninger om selskapets balanseposter for innskutt egenkapital og gjeld. Av disse danner selskapets *aksjekapital* og *overkursfond*, henholdsvis post 2000 og post 2020, grunnlaget for vår beregning av innskutt egenkapital som kan tilbakebetales til aksjonærene uten utbyttebeskatning. Summen av disse vil heretter betegnes som *innbetalt egenkapital*. Av gjeldspostene vil post 2250 *Langsiktig gjeld til ansatte og personlige eiere* benyttes i analysen av gjeldsreservene etter aksjonærenes tilpasninger til skattereformen i 2006, og omtales heretter som *gjeld til aksjonærer*.

Fra RF-1028 – *Selvangivelse for aksjeselskaper* har vi hentet ut post 480 *Beregnet samlet verdi bak aksjene i selskapet*. Post 480 er beregningsgrunnlaget for formuesskatt utløst fra eierskap i unoterte selskap, og vil heretter betegnes som selskapets *ligningsverdi*.

Videre har vi fått tilgang til aidentifisert informasjon om de ulike selskaperens organisasjonsnummer, regnskapsår, stiftelsesår, regioninndeling og bransjekode fra Regnskapsregisteret. Vi har også fått informasjon om selskapets årsresultat, utdelt utbytte, egenkapital samt andre hovedposter fra selskaps regnskap fra Regnskapsregisteret. Alle resultat- og balanseverdier i Regnskapsregisteret er oppgitt i tusener og vi vil derfor justere tallene til deres virkelige verdi til nærmeste tusener i alle deler av utredningen der tall fra Regnskapsregisteret benyttes i analyse.

Fra RF-1088 – *Aksjeoppgaven* har vi fått informasjon om eiers skattepliktige utbytte og benyttede skjermingsfradrag. Summen av disse postene utgjør eiers mottatte utbytte i forskningsspørsmål 1 og 2. I analysen av unoterte selskap i forskningsspørsmål 3 benytter vi posten *Avsatt utbytte* fra Regnskapsregisteret. Vi oppretter også en variabel for skattepliktig utdelt utbytte som benyttes i regresjoner. Dette er beskrevet under delkapittel 6.5 *Databehandling*.

For å kunne sammenstille informasjon om aksjonær og selskap, har vi fått aidentifisert informasjon fra Aksjonærregisteret om hver aksjonærs eierandel i et bestemt selskap i et gitt år. Enkelte aksjonærer i populasjonen har eierandel i flere selskap. Fullstendig oversikt over benyttede variabler finnes i tabell A.1.1 i appendiks.

6.2 Primærdata og sekundærdata

Vi skiller mellom to ulike hovedformer for data; primærdata og sekundærdata. Primærdata er nye data man samler inn selv, mens sekundærdata er samlet inn av andre på forhånd (Cappelen Damm, 2007). Vi har fått tilgang til våre data av Skatteetaten og våre data klassifiseres derfor som sekundærdata. I tilfeller der man benytter sekundærdata i analyse er det essensielt å vurdere validiteten til dataene.

6.3 Validitet

Validitet er et mål på "i hvilken grad man ut fra resultatene av et forsøk eller en studie kan trekke gyldige slutninger om det man har satt seg som formål å undersøke" (Validitet, 2015). Skatteetatens data består av reelle tall om personer og selskap som er rapportert til myndighetene. Skatteetaten vurderes som en pålitelig kilde, og data som benyttes i videre analyse er derfor vurdert som valide.

6.4 Rensing av datasett

Vi benytter et noe ulikt datagrunnlag i analysen av de to første forskningsspørsmålene og det siste. For forskningsspørsmål 1 og 2 samles datasettet til ett ved å sette sammen benyttet data fra skattelister, RF-1028 – *Selvangivelse for aksjeselskaper*, RF-1167 – *Næringsoppgave 2*, RF-1088 - *Aksjeoppgaven* og Aksjonærregisteret. Vi har fjernet alle duplikater og irrelevante variabler i datasettet. I data hentet fra RF-1028 – *Selvangivelse for aksjeselskaper* eksisterer det flere observasjoner for post 480 per organisasjon, med én verdi lik 0 og én ulik 0. Vi antar at det er en feil i datasettet og fjerner duplikater for organisasjonsnummer, med forutsetning om at verdien som er ulik null beholdes. Datasettet består da av 7 325 168 observasjoner for aksjonærer i ikke-børsnoterte selskap fra 2004 til 2014. Det finnes mangler for enkelte verdier for aksjonærene i datasettet. Dette kan skyldes at verdien er lik null, feil i databasen, at tall ikke er rapportert inn eller at rapportering har skjedd på en annen måte som gjør dem utilgjengelige. Det er kun Aksjonærregisteret og regnskapsdata som inneholder data over hele tidsperioden 2004-2014 og det oppstår følgelig mange manglende observasjoner for annen innhentet data. Følgende observasjoner, listet opp under, fjernes fra datasettet på grunn av mangler:

- 3 072 532 aksjonærer er oppført med eierandel lik 0
- 2 735 700 aksjonærer mangler alle opplysninger fra skattelistedene
- 76 965 aksjonærer mangler alle opplysninger fra Aksjeoppgaven
- 224 740 aksjonærer mangler alle opplysninger fra RF-1028 – *Selvangivelse for aksjeselskaper*

Da vi kun har data fra skattelistedene for perioden 2010-2013 ønsker vi å fjerne alle observasjoner som befinner seg utenfor dette tidsintervallet. Disse observasjonene forsvinner imidlertid når vi fjerner manglende verdier i skattelistedene. Etter å ha fjernet manglende verdier står vi igjen med et datasett over perioden 2010-2013 på 1 215 231 observasjoner som danner grunnlaget for analysene i forskningsspørsmål 1 og 2. Formuesverdiene på aksjer kan ikke settes lavere enn null (Lignings-ABC, 2015). I vårt datasett er det selskap med negativ ligningsverdi. Vi korrigerer derfor alle negative ligningsverdier til null. Vi setter også alle negative verdier for skattepliktig utbytte og benyttet skjerming lik null.

I analyser i forskningsspørsmål 3 benytter vi selskapsdata over tidsperioden 2006-2014 fra Regnskapsregisteret, RF-1028 – *Selvangivelse for aksjeselskaper*, RF-1167 – *Næringsoppgave 2*, RF-1088 - *Aksjeoppgaven* og Aksjonærregisteret. Datasettet samles til ett ved å sette sammen relevante variabler fra de ulike skjemaene og består da av 7 325 168 observasjoner for eiere i ikke-børsnoterte selskap over perioden 2004-2014. Vi fjerner følgende manglende verdier:

- 3 072 532 aksjonærer er oppført med eierandel lik 0
- 163 696 aksjonærer mangler alle opplysninger fra Regnskapsregisteret
- 785 256 aksjonærer mangler alle opplysninger fra RF-1167 – *Næringsoppgave 2*
- 40 812 aksjonærer mangler opplysning om selskapets stiftelsesår

Etter forskyvning av variabelen for selskapets utdelte utbytte et år frem i tid i samsvar med verdsettelsesregler¹⁹, oppstår 230 494 manglende verdier som fjernes. Negative verdier for utbytte settes lik null. Vi fjerner alle verdier utenfor tidsintervallet 2006-2014 og det

¹⁹ Diskuteres under *Verdsettelsestidspunkt* i delkapittel 6.5 *Databehandling*.

endelige datasettet som danner utgangspunktet for analyse i forskningsspørsmål 3 består da av 3 127 514 observasjoner, med 212 068 unike selskap over perioden 2006-2014.

6.5 Databehandling

I våre datasett har vi koblet sammen regnskapsdata og annen selskapsdata med Aksjonærregisteret og skattelister, og på den måten matchet eiere og selskap. Våre analyser i forskningsspørsmål 1 og 2 vil ta utgangspunkt i aksjonærene og deres samlede balanse- og resultatposter både på personlig hånd og fra alle selskap den respektive aksjonær har eierandeler i. I forskningsspørsmål 3 tar analysen utgangspunkt i de unoterte selskapene og deres resultat- og balanseposter. For å klargjøre datasettet for analyse må vi foreta noen justeringer og tillegg.

6.5.1 Mange-til- mange kobling

En eier kan ha eierandeler i flere selskap og ett selskap kan ha flere eiere over flere år. Resultatet av dette er en mange-til-mange-kobling. Vi har opprettet en unik ID til én eier i ett selskap over tidsperioden 2010 til 2013. Ved å gruppere aidentifisert personnummer og organisasjonsnummer muliggjør vi forskyving av verdier med hensyn til verdsettelsesregler.

6.5.2 Verdsettelsestidspunkt

I sammenligning av utbytte og utbytteskatt med formuesskatt i utredningens analyser er det viktig å operere med korrekt verdsettelsestidspunkt. Vi har informasjon om aksjonærer og selskap fra inntektsåret og opererer således med inntektsåret som år t.

Under delkapittel 3.1 *Den norske formuesskatten* definerte vi gjeldende verdsettelsesregler for formuesbeskatningen. Etter sktl. (1999, § 4-1, 1.ledd) skal "Skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdien pr. 1. januar i skattefastsettingsåret²⁰ (...)". Ved å ta hensyn til hovedregelen antar vi at skattemessig formuesverdi baseres på verdien per 1. januar i skattefastsettingsåret, som tilsvarer 31.12 året før skattefastsettingsåret, altså inntektsåret (år t).

²⁰ Skattefastsettingsåret (år t) er det året formuesskatten forfaller, og utbytte utbetales. Inntektsåret (år t-1) er året der inntekten opptjenes, og utbytte bestemmes her.

Hovedregelen for formuesbeskatning av ligningsverdien i ikke-børsnoterte selskap er at verdsettelsesgrunnlaget skal bygge på selskapets "samlede skattemessige formuesverdi per 1. januar året før skattefastsettingsåret fordelt etter pålydende», jf. sktl. (1999, § 4-12, 2. ledd). Skattemessig formuesverdi knyttet til ikke-børsnoterte selskap er derfor etter loven basert på verdien per 1. januar i inntektsåret, tilsvarende 31.12 i året før inntektsåret ($t-1$)²¹. Selskapets ligningsverdi må derfor forskyves frem ett år.

Utbyttevariabelen vi benytter i analysen i forskningsspørsmål 3 er hentet fra Regnskapsregisteret og viser til selskapets avsatte utbytte, som vil utbetales påfølgende år. Det vil si at utbytte som bestemmes i år $t-1$, betales ut i inntektsåret (år t). Utbyttevariabelen fra Regnskapsregisteret må således forskyves et år frem for å sikre korrekte sammenligninger i analyser. Skattepliktig utbytte og benyttet skjermingsfradrag som benyttes i analysen i forskningsspørsmål 1 og 2 hentes fra RF-1088 – *Aksjeoppgaven* og er gjeldende for år t .

6.5.3 Eierskapskorrigering

Følgende utgreiing vil kun være relevant for de to første forskningsspørsmålene der vi analyserer på individnivå. I denne utredningen opererer vi med direkte eierandeler, som vil si at aksjonærens eierandel i et selskap kan spores rett tilbake til den respektive eier som personlig har investert selskapet. Det vil således være enkelt å korrigere for eierskapsandeler. Vi justerer for eierandel når vi undersøker innbetalt egenkapital og gjeld på individnivå for å se eiers forholdsmessige andel av selskapets reserver. Dette vil være en forutsetning i utredningen da vi ikke har mulighet til å spore et konkret innskudd eller lån til en spesifikk eier. Vi justerer for eierskap ved å multiplisere hver eiers eierandel med totalsummen av variablene. For en eier med 100 % eierskap i et selskap vil ikke en slik eierskapskorrigering innebære noen justering.

Den første delen av utredningen baserer seg på analyser av eiere i unoterte selskap. Flere av populasjonens eiere har eierandeler i flere selskap over flere år. I de tilfeller der vi ønsker å se på samlet effekt på individnivå, summerer vi de eierskapskorrigerte variablene for henholdsvis formuesskatt utløst fra selskap, innbetalt egenkapital og gjeld til aksjonærer for

²¹ "For aksjeselskap eller allmennaksjeselskap hvor aksjekapitalen i året før skattefastsettingsåret er forhøyet eller satt ned ved innbetaling fra eller utbetaling til aksjonærene, legges verdien 1. januar i skattefastsettingsåret til grunn ved skattefastsettingen", jf. sktl. (1999, § 4-13, 2. ledd). Denne effekten er ikke hensyntatt.

eiers totale eierskap i bedrifter. For formuesskatt utgjør variabelen summert formuesskatt utløst fra eierskap i alle selskap eier har en eierandel i. Dette gjør vi for å kunne analysere eiers totale posisjon, og det er i hovedsak disse variablene som benyttes i videre analyse i forskningsspørsmål 1 og 2.

6.5.4 Formuesskatt utløst fra eierskap i unoterte selskap

I analysen er det viktig å skille mellom formuesskatt utløst som følge av eierskap i bedrift og formuesskatt knyttet til personlige disponeringer og sparing. Med formuesskatt utløst fra selskap mener vi den delen av eiers totale formuesskatt som kan knyttes til eierskap i det respektive selskapet.

Fra skattelistingene har vi fått tilgang på informasjon om total personlig nettoformue for eierne i populasjonen. Formuesskatten er en personlig skatt som utlignes på grunnlag av den skattepliktiges nettoformue fratrukket et bunnfradrag og multiplisert med en skattesats²². Formuesskatten kan utløses på grunnlag av ligningsverdi i selskap, men kan også være knyttet til personlig disponering og sparing utenfor næringsvirksomhet.

Én eier i populasjonen kan ha aksjeformue i flere selskap, og følgelig formuesskatt knyttet til flere selskap. Vi ønsker å se på total formuesskatt knyttet til eier og må derfor summere eierskapskorrigert aksjeformue for alle bedriftene eieren har eierskap i. Dersom eiers totale nettoformue på personlig hånd er større en ligningsverdi fra eierskap i bedrifter, beregner vi andelen aksjeformuen fra den enkelte bedrift utgjør av privat nettoformue²³. Denne andelen benyttes videre til å beregne formuesskatten knyttet til hvert selskap. På den måten utgjør formuesskatten uløst fra selskap en andel av eierens faktisk betalte formuesskatt og vil dermed ta hensyn til bunnfradrag og privat gjeld. Dersom vi beregnet formuesskatt utløst fra bedrift kun ut fra bedriftens aksjeformue ville vi risikert at eiere fikk en formuesskatt knyttet til selskap større enn eiers totale, faktisk betalte formuesskatt.

Dersom total ligningsverdi fra eierskap i bedrifter derimot overstiger den totale, private nettoformuen vil det si at eier har stor gjeld på personlig hånd, og vi antar at hele eiers formuesskatt stammer fra eierskap i selskap. I dette tilfellet beregner vi den forholdsmessige

²² Bunnfradraget og formuesskattens skattesats var på henholdsvis 1 480 000 kroner og 0,85 % i 2017.

²³ Andelen nettoformue utløst fra eierskap i bedrift = bedriftens ligningsverdi*aksjonærens eierandeler/total nettoformue.

andelen ligningsverdi fra den respektive bedriften utgjør av eiers totale ligningsformue utløst fra eierskap i bedrifter²⁴. Denne andelen benyttes videre til å finne formuesskatten utløst fra den enkelte bedrift. Vi kan illustrere sammenhengen i følgende eksempel:

- Eier 1 har en privat nettoformue på 10 millioner
- Eier 1 har 50 % eierandel i selskap A og 20 % eierandel i selskap B
- Selskap A og B har samlet ligningsverdi på henholdsvis 20 og 50 millioner kroner
- Korrigert for eierandel er eier 1 sin totale ligningsverdi knyttet til bedrift lik: $(0,5*20) + (0,2*50) = 20$ millioner kroner
- Ligningsformue fra eierskap i bedrifter overstiger privat nettoformue og vi antar at hele eiers formuesskatt stammer fra eierskap i bedrift
- Formuesskatt knyttet til selskap A blir $(0,5*20)/20 = 50$ % av total formuesskatt
- Formuesskatt knyttet til selskap B blir $(0,2*50)/20 = 50$ % av total formuesskatt

For å finne total formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift for hver enkelt eier summerer vi beregnet formuesskatt utløst fra alle selskap eier har eierandeler i for hvert år. Dersom et av selskapene eieren har eierandel i har negativ ligningsverdi, vil ikke denne verdien inkluderes i beregningene da en aksjonær, etter als. (1997, § 1-2, 1. ledd), ikke hefter for selskapets gjeld.

6.5.5 Analyse av tilpasninger i forskningsspørsmål 3

I analysen i forskningsspørsmål 3 av tilpasningene som ble foretatt i forbindelse med skattereformen i 2006, ønsker vi også å inkludere år før 2006 for å kunne belyse effektene av tilpasningene. Vi benytter oss derfor av Aksjonærregisteret og regnskapsdata og oppretter et eget datasett for tidsperioden 2000-2015 med et utvalg fra det opprinnelige datasettet. Dette er mulig da vi har regnskapsdata tilgjengelig for denne perioden. Ved å ta utgangspunkt i ikke-børsnoterte selskap som eksisterte i 2006 i Aksjonærregisteret og deretter koble disse med regnskapsdata får vi et datasett over tidsperioden 2000-2015 med unoterte selskap som ble stiftet før eller i 2006 og som eksisterte i 2006.

²⁴ Andelen nettoformue utløst fra eierskap i bedrift = bedriftens ligningsverdi*aksjonærens eierandeler/sum ligningsverdi bedrifter korrigert for eierandeler i de respektive bedriftene.

6.5.6 Beregning av skattepliktig utbytte tilknyttet unoterte selskap

I forskningsspørsmål 3 gjennomføres en regresjon med skattepliktig utbytte som avhengig variabel. Denne variabelen er hentet fra RF-1088 – *Aksjeoppgaven* og er aksjonærens summerte, skattepliktige utbytte fra alle selskap den har en eierandel i og kan ikke spores til det enkelte selskap. Ettersom analysen i dette forskningsspørsmålet gjøres på bedriftsnivå har vi opprettet en proxy for skattepliktig utbytte, som forutsetter at andelen skattepliktig utbytte hver aksjonær har fra hvert selskap tilsvarer den vektete eierandelen aksjonæren har i det respektive selskapet. Et eksempel på hvordan den vektete eierandelen og selskapenes skattepliktige utbytte er beregnet, for en enkelt aksjonær et bestemt år, er illustrert i tabell 6.5.1 under.

Tabell 6.5.1: Beregning av vektet skattepliktig utbytte for selskap en fiktiv aksjonær har eierandel i for ett bestemt år.

Selskap	Fiktiv aksjonærs eierandel	Vektet eierandel	Totalt skattepliktig utbytte for fiktiv aksjonær	Skattepliktig utbytte for hvert selskap fra fiktiv aksjonær
1	0,25	$0,25/(0,25+0,20+0,10) = 0,455$	10 000	$10\ 000 * 0,455 = 4\ 550$
2	0,20	$0,2/(0,25+0,20+0,10) = 0,364$	10 000	$10\ 000 * 0,364 = 3\ 640$
3	0,10	$0,1/(0,25+0,20+0,10) = 0,182$	10 000	$10\ 000 * 0,182 = 1\ 820$

Deretter summerer vi vektet skattepliktig utbytte for alle aksjonærer med eierandel i ett selskap for å få totalt skattepliktig utbytte for det respektive selskapet.

7. Analyse

7.1 Oversikt over populasjon for forskningsspørsmål 1 og 2

Analysen i forskningsspørsmål 1 og forskningsspørsmål 2 baserer seg på data for aksjonærer med eierandeler i ikke-børsnoterte selskap og vil studeres over en fireårig periode. Dette delkapittelet gir en oversikt over aksjonærene i populasjonen som vil benyttes i analysen. Tabell 7.1.1 viser antall aksjonærer kontrollert for duplikater på individnivå og antall selskap kontrollert for duplikater på selskapsnivå per år for hele populasjonen. Det er mulig for én aksjonær å ha eierandeler i flere selskap.

Tabell 7.1.1: Oversikt over antall aksjonærer og ikke-børsnoterte selskap. År 2010-2013.

År	Antall aksjonærer	Antall unoterte selskap
2010	243 538	111 281
2011	245 764	113 881
2012	252 373	118 229
2013	269 808	130 037
Total	1 011 483	473 428

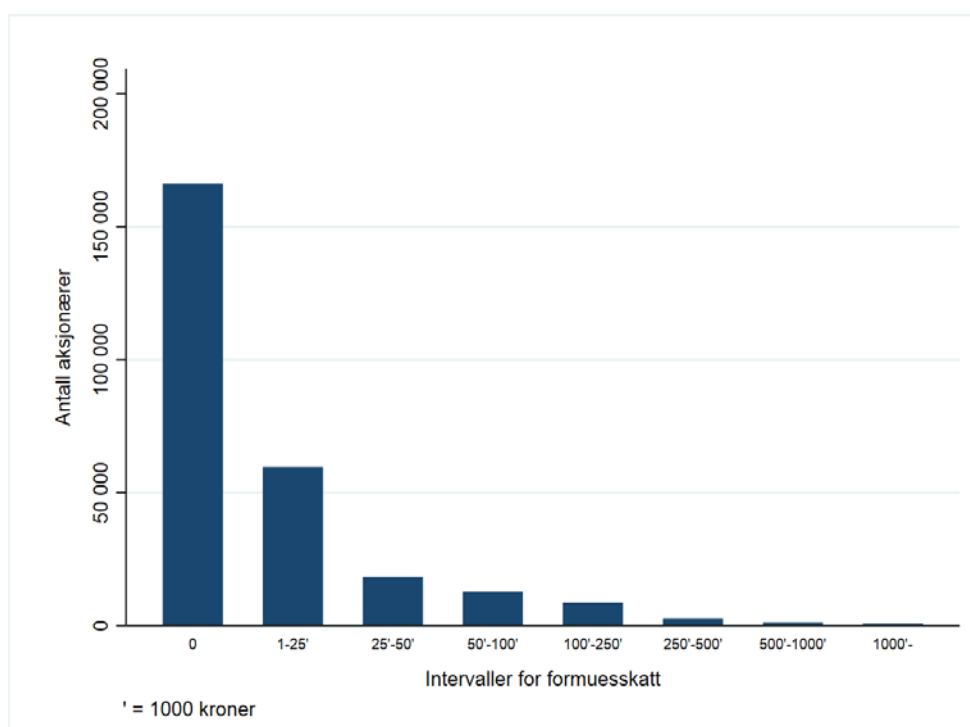
7.1.1 Formuesskatt

I 2013 ble det betalt inn 13,8 milliarder kroner i total formuesskatt til stat og kommuner i Norge, fordelt på 614 648 privatpersoner (SSB, 2014). Tabell 7.1.2 viser en oversikt over antall aksjonærer i populasjonen som utløser formuesskatt og totalt innbetalt formuesskatt til stat og kommune per år. I 2013 fikk 103 620 av aksjonærene i populasjonen utløst formuesskatt på privat hånd. Disse aksjonærene utgjorde dermed 16.9 prosent av andelen personer som betalte formuesskatt i Norge i 2013. Populasjonen betalte i 2013 en samlet formuesskatt på 7.5 milliarder kroner, noe som utgjør hele 54.3 prosent av den totalt innbetalte formuesskatten til det offentlige. Aksjonærene i vår populasjon representerer dermed en stor andel av Norges totale skatteinngang fra formuesskatt.

Tabell 7.1.2: Oversikt over antall aksjonærer og betalt formuesskatt. År 2010-2013.

År	Aksjonærer	Aksjonærer i formuesposisjon	Formuesskatt i milliarder kroner	Populasjonens formuesskatt av total formuesskatt
2010	243 538	96 926	6,5	54,6 %
2011	245 764	99 340	6,7	53,6 %
2012	252 373	101 635	6,9	52,7 %
2013	269 808	103 620	7,5	54,3 %

Figur 7.1.1 viser antall aksjonærer i 2013 fordelt over ulike intervaller for formuesskatt. Av eierne utløste omtrent 60 prosent ingen formuesskatt fra selskap, og kun i underkant av 5 prosent av eierne utløste formuesskatt over 100 000 kroner. Til gjengjeld betalte disse eierne omtrent 5.4 milliarder kroner, noe som tilsier en andel på 72 prosent av populasjonens samlede formuesskatt i 2013.

Figur 7.1.1: Antall aksjonærer i intervaller for formuesskatt. År 2013.

7.1.2 Formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift

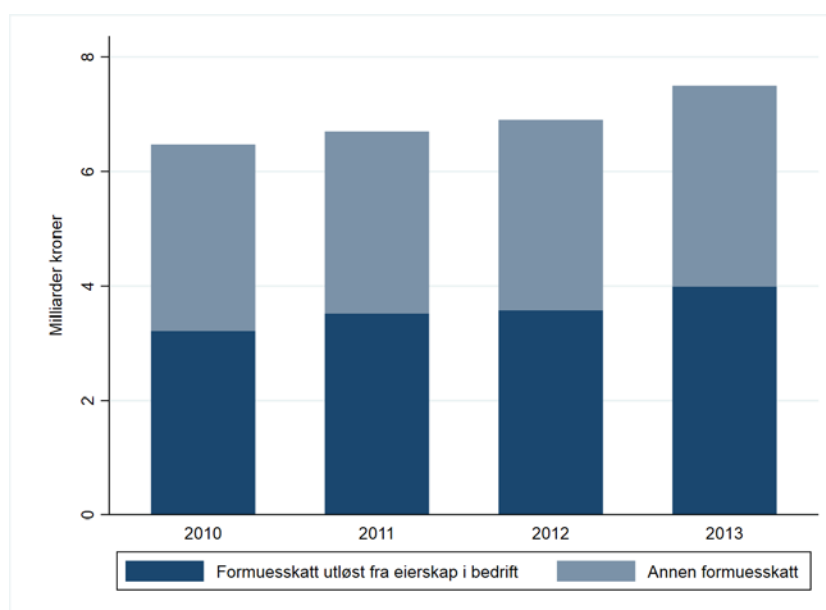
Formuesskatt er en personlig skatt, og ligned med grunnlag i formue både på personlig hånd og i selskap. Den andelen av formuesskatten som er knyttet til eiers andel i selskap definerer vi som formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift.

Tabell 7.1.3 viser en oversikt over antall aksjonærer som betaler formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift og totalt betalt formuesskatt hvert år. I 2013 var det 94 302 av eierne i populasjonen som fikk utløst formuesskatt som følge av eierskap i bedrift.

Tabell 7.1.3: Oversikt over antall aksjonærer og betalt formuesskatt utløst fra bedrift. År 2010-2013.

År	Aksjonærer	Aksjonærer som utløser formuesskatt fra eierskap i bedrift	Formuesskatt i milliarder kroner
2010	243 538	86 227	3,2
2011	245 764	88 925	3,5
2012	252 373	91 890	3,6
2013	269 808	94 302	4,0

Figur 7.1.2 viser total formuesskatt og formuesskatt utløst som følge av eierskap i bedrift for vår populasjon over perioden 2010-2013. Av figuren ser vi at formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift utgjør over halvparten av populasjonens totale formuesskatt fra og med 2011. Dette betyr imidlertid at aksjonærene i populasjonen også har betydelig formue utenfor bedriften.

Figur 7.1.2: Total formuesskatt og formuesskatt utløst fra eierskap i selskap. År 2010-2013.

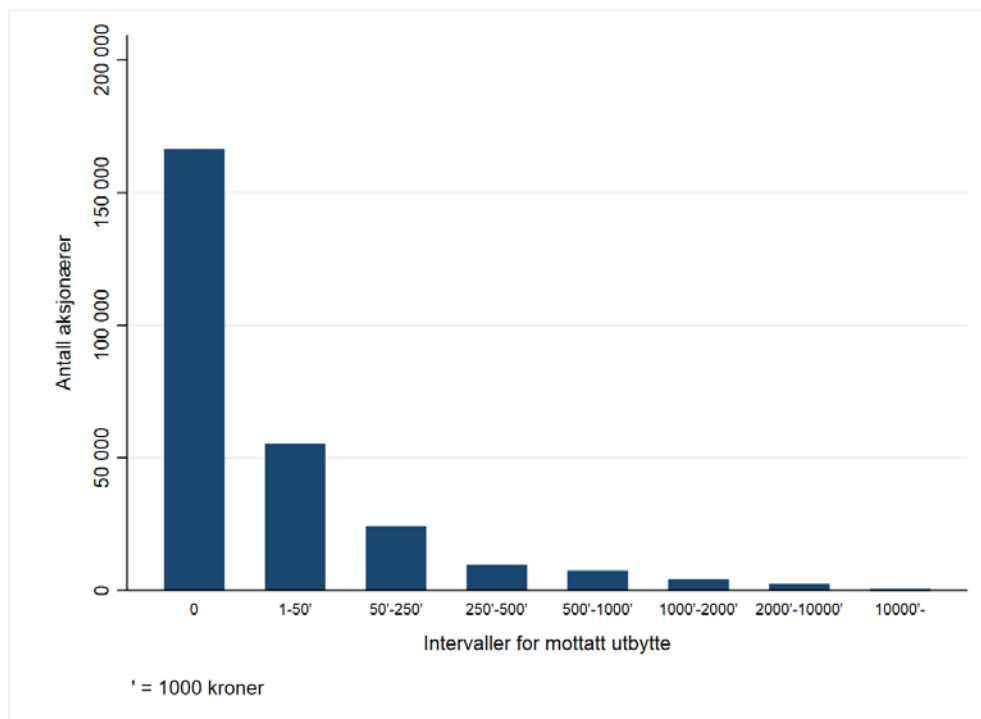
7.1.3 Utbytte

Tabell 7.1.4 viser en oversikt over totalt mottatt utbytte for aksjonærene i populasjonen over perioden 2010-2013. I 2013 mottok 103 447 av aksjonærene i populasjonen utbytte, som tilsier en andel på 38,3 prosent av populasjonen.

Tabell 7.1.4: Oversikt over antall aksjonærer og mottatt utbytte. År 2010-2013.

År	Aksjonærer	Aksjonærer med mottatt utbytte	Utbytte i milliarder kroner
2010	243 538	92 166	22,3
2011	245 764	100 321	24,0
2012	252 373	99 472	26,7
2013	269 808	103 447	30,0

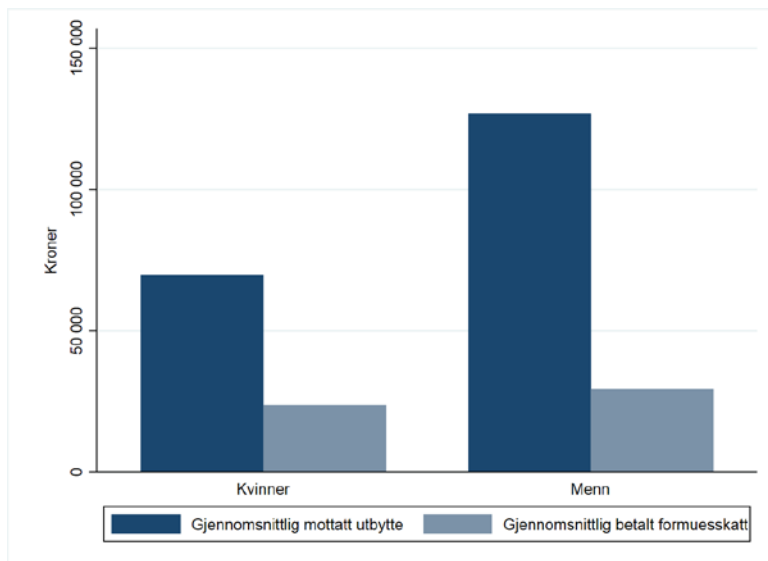
Figur 7.1.3 viser antall aksjonærer i 2013 fordelt over ulike intervaller for mottatt utbytte. 62 prosent av eierne i populasjonen mottok ikke utbytte i 2013. 14 prosent av eierne som mottok utbytte mottok over 500 000 kroner. Disse eierne hadde et samlet utbytte på omtrent 23 milliarder kroner som utgjør en andel på 77 prosent av populasjonens samlede utbytte.

Figur 7.1.3: Antall aksjonærer i intervaller for mottatt utbytte. År 2013.

7.1.4 Kjønn

Av unike eiere i populasjonen for alle år er 90 275 av eierne kvinner og 232 513 av eierne menn. Figur 7.1.4 viser gjennomsnittlig mottatt utbytte og gjennomsnittlig betalt formuesskatt for kvinner og menn i 2013. Av figuren ser vi at mannlige eiere i populasjonen i snitt mottar nesten dobbelt så mye utbytte som kvinner, men at kvinner og menn i snitt betaler omtrent like mye i formuesskatt i 2013.

Figur 7.1.4: Gjennomsnittlig mottatt utbytte og gjennomsnittlig formuesskatt fordelt på kjønn i 2013.

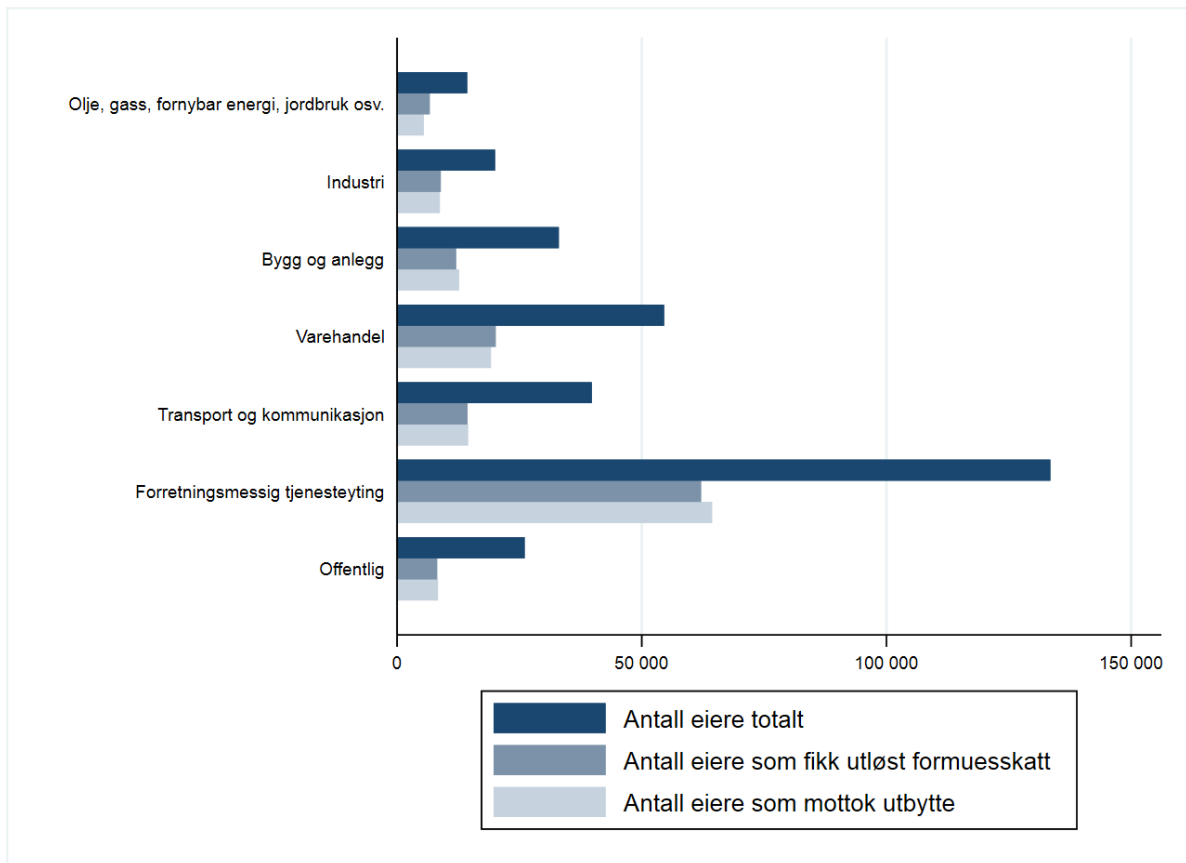
7.1.6 Næring

Eierne i populasjonen er inndelt etter næringskoder. For å kunne sammenligne eiere i ulike næringer har vi samlet næringsklassifiseringene²⁵ i 7 kategorier, basert på SSB sin standard for næringsgruppering (SSB, 2017c) og egne vurderinger. Denne oversikten finnes i tabell A.2.1 i appendiks.

Figur 7.1.6 gir en oversikt over antall eiere innenfor hver næring, antall eiere som fikk utløst formuesskatt fra eierskap i bedrift og antall eiere som mottok utbytte i 2013. En eier kan ha eierandel i flere selskap og kan derfor være oppgitt innenfor mer enn én næringskategori. "Forretningsmessig tjenesteyting" utgjør den største næringen både når det gjelder totalt antall eiere, antall eiere som utløste formuesskatt fra eierskap i bedrift og antall eiere som

²⁵ NACE-koder etter SN2007.

mottok utbytte i 2013. Av eiere som utløste formuesskatt, var "Forretningsmessig tjenesteyting", "Bygg og anlegg" og "Varehandel" de næringene med høyest median²⁶ av utløst formuesskatt på henholdsvis omtrent 28 000, 20 200 og 20 000 kroner. Av eiere som mottok utbytte, var "Bygg og anlegg", "Varehandel" og "Forretningsmessig tjenesteyting" næringene med høyest median av mottatt utbytte på henholdsvis 98 000, 68 000 og 47 000 kroner.

Figur 7.1.6: Totalt antall eiere, antall eiere som fikk utløst formuesskatt og antall eiere som mottok utbytte, fordelt etter næring. År 2013.

²⁶ Benytter median da gjennomsnitt ikke tar hensyn til ekstremverdier.

7.2 Sammenhengen mellom formuesskatt og utbytte

I forrige delkapittel la vi frem oversikt over populasjon for forskningsspørsmål 1 og 2. Vi vil nå gå videre med problemstillingen, «*Har utbytteskatten, siden sin innføring i 2006, kommet på et nivå slik at den på sikt kan erstatte formuesskatten?*», som vi vil forsøke å besvare ved hjelp av våre tre forskningsspørsmål. Et sentralt argument for avvikling av formuesskatten er at den har potensiale for å tappe bedrifter for kapital, ved at eiere tar ut utbytte for å dekke formuesskatt. I dette delkapitlet vil vi undersøke korrelasjonen mellom betalt formuesskatt og mottatt utbytte for eiere i ikke-børsnoterte selskap.

Sammenhengen mellom kontinuerlige variabler kan illustreres grafisk i et spredningsdiagram (Midtbø, 2012). I figur 7.2.1 vises to spredningsdiagram over betalt formuesskatt mot mottatt utbytte for eiere i ikke-børsnoterte selskap. Plottet til venstre viser en kurvlineær modell med en korrelasjonskoeffisient lik 0,34, og forklaringskraft på 11 prosent. Her ser vi at flere av observasjonene ligger langs x- og y-aksen. Det betyr at flere av eierne enten ikke har fått utløst formuesskatt, ikke mottatt utbytte, eller begge deler.

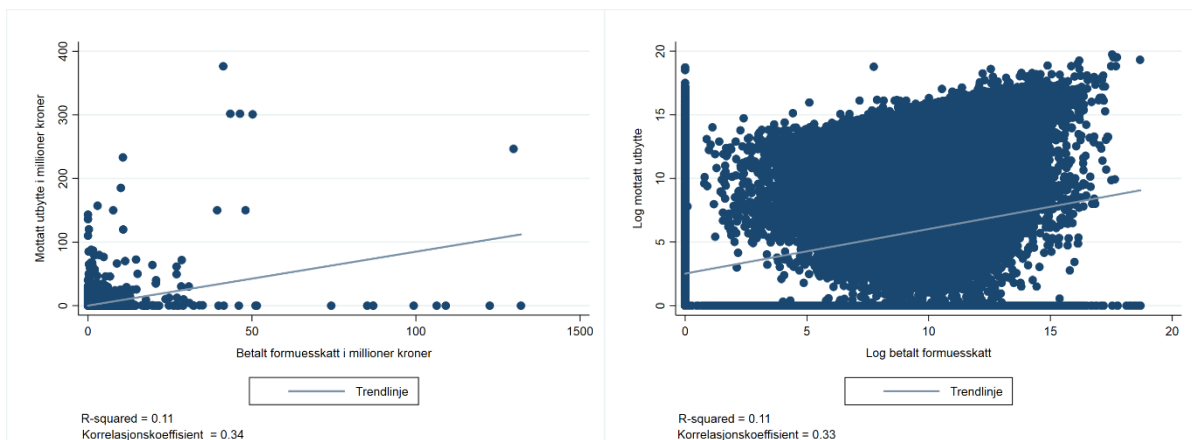
Antakelsen om linearitet oppfylles ikke. For å løse dette log-transformerer vi variablene. En log-transformasjon kan gjøre at skjevheten i variablene reduseres og at flere av regresjonsforutsetningene oppfylles, slik at heteroskedasitsitet, ikke-normalitet og den relative størrelsen til variabler blir mindre (Woolridge, 2009).

Effekten av log-transformasjonen vises i endringen fra plottet til venstre til plottet til høyre. I første spredningsdiagram ser vi ingen lineær trend, hvilket kan skyldes flere ekstremverdier i observasjonene. Plottet til høyre har en korrelasjonskoeffisient lik 0,33, hvilket betyr at det er en klar positiv korrelasjon mellom betalt formuesskatt og mottatt utbytte.

Forklaringskraften til plottet til høyre er 11 prosent, hvilket indikerer at formuesskatt forklarer 11 prosent av variasjonen i mottatt utbytte. Dette er ikke veldig høyt og tyder på at det er flere faktorer som påvirker utbytte, hvilket er naturlig å anta.

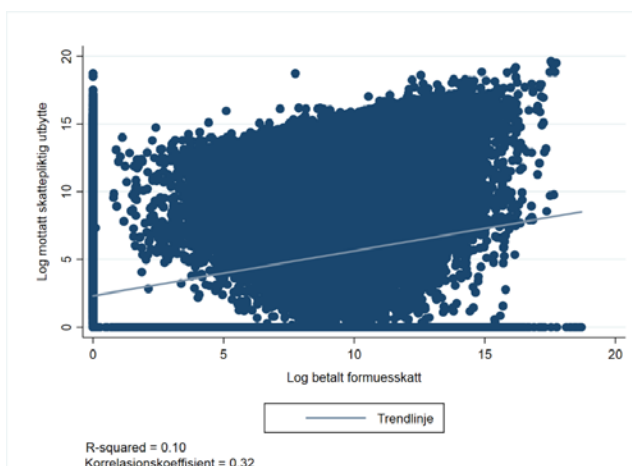
Etter log-transformasjonen kan endringene i variablene tolkes som elastisiteter. Det vil si at en endring på én prosent i formuesskatten er assosiert med en endring på β prosent i utbytte. Null-observasjonene er tydeligere i dette plottet. De omfatter alle eiere som har utbytte og/eller formuesskatt lik 1 kr eller mindre. Dette kommer av at logaritmen til 1 er 0, mens

logaritmen til 0 eller et tall mellom 0 og 1 gir henholdsvis ingen løsning eller negative verdier. Følgelig setter vi disse observasjonene lik 0.

Figur 7.2.1: Spredningsdiagram over betalt formuesskatt mot mottatt utbytte for hele populasjonen, henholdsvis uten og med log-transformasjon

Analysen vil også ta for seg utbytteskatten, som beregnes av skattepliktig utbytte. Spredningsdiagrammet i figur 7.2.2 viser sammenhengen mellom formuesskatt og skattepliktig utbytte. For å dempe effekten av ekstremverdier log-transformerer vi også her variablene. Vi ser at dette er svært likt diagrammet over, med en forklaringsgrad på 10 prosent og korrelasjonskoeffisient lik 0,32.

Figur 7.2.2: Spredningsdiagram over betalt formuesskatt mot mottatt skattepliktig utbytte for hele populasjonen, med log-transformasjon

Fra spredningsdiagrammene ser vi en tydelig positiv korrelasjon mellom mottatt (skattepliktig) utbytte og betalt formuesskatt. Vi kan følgelig ikke konkludere med at utbytte ikke tas ut for å betjene formuesskatten. En avvikling av formuesskatten vil således kunne medføre reduksjoner i uttak av utbytte.

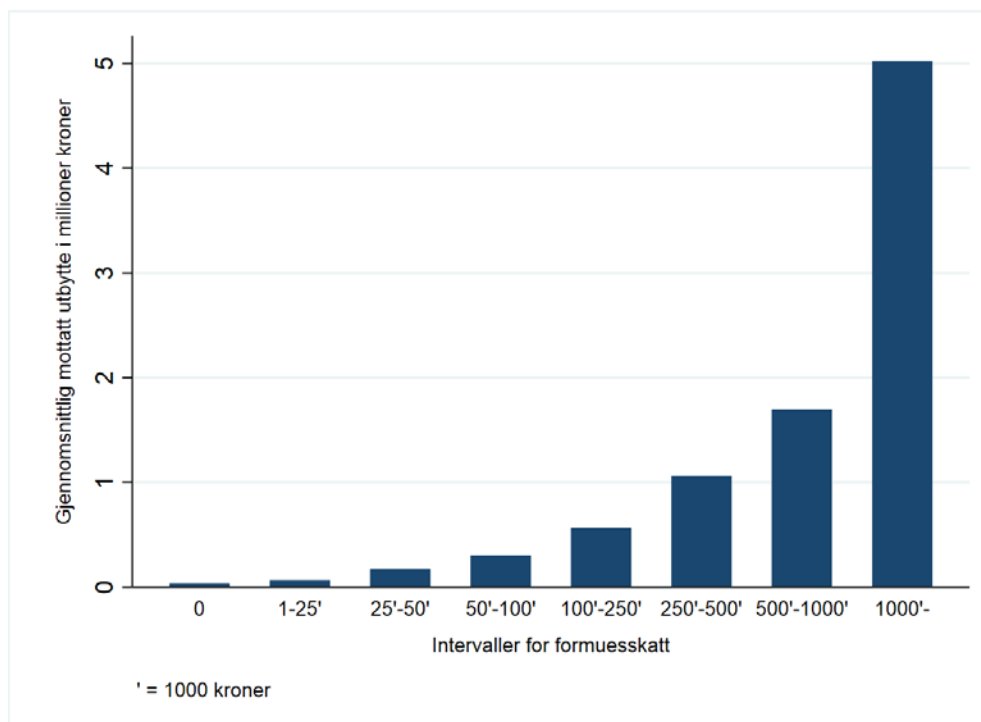
7.3 Forskningsspørsmål 1

Tar eiere i ikke-børsnoterte selskap ut utbytte kun for å betjene formuesskatten?

Et av argumentene mot formuesskatt er at den taper bedrifter for kapital. I Dagbladet skrev Siv Jensen (2017) at «Skatten skaper også likviditetsutfordringer når eiere må ta ut utbytte for å betale skatt selv om virksomheten går med underskudd.» Det samme mente NHO, og brukte Brian Sjøen som eksempel på at bedriftseiere må ta ut utbytte for å betjene formuesskatten. E24s undersøkelse av årsregnskapene til Sjøens selskap og hans ligningstill viste imidlertid «...at utbyttet har gått til langt mer enn formuesskatten.» (Breivik & Sundberg, 2017). I dette forskningsspørsmålet vil vi undersøke om eiere i ikke-børsnoterte selskap tar ut utbytte kun for å betjene formuesskatten, over tidsperioden 2010-2013. Datasettet er kontrollert for duplikater på individnivå.

Diskusjonen rundt kapitalnedbygging i selskap knytter seg til formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift, men det var den totale formuesskatten som ble vurdert avvirket ved innføringen av skattereformen i 2006. Den følgende analysen vil derfor omfatte både total formuesskatt og formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift.

I figur 7.3.1 undersøker vi hvordan gjennomsnittlig mottatt utbytte endrer seg for ulike intervaller for formuesskatt, basert på tall fra 2013. Vi ser at gjennomsnittlig utbytte øker med økende formuesskatt, hvilket er naturlig ettersom både høyere utbytte og høyere formuesskatt kan være en indikasjon på at eiere blir rikere. Samtidig vil en eier som utløser høy formuesskatt ha et større betalingskrav å oppfylle, hvilket kan lede til at aksjonæren må ta ut mer utbytte. Vi ser at for samtlige intervaller mottar eier i snitt et utbytte større enn utløst formuesskatt. For eiere med formuesskatt mellom 250 000 og 500 000 kroner er gjennomsnittlig utbytte omtrent 1 million kroner, og følgelig svært mye høyere enn formuesskatten. Dette tyder følgelig på at utbytte ikke tas ut kun for å betjene formuesskatten for eiere i vår populasjon.

Figur 7.3.1: Gjennomsnittlig mottatt utbytte for ulike intervaller for total formuesskatt. År 2013.

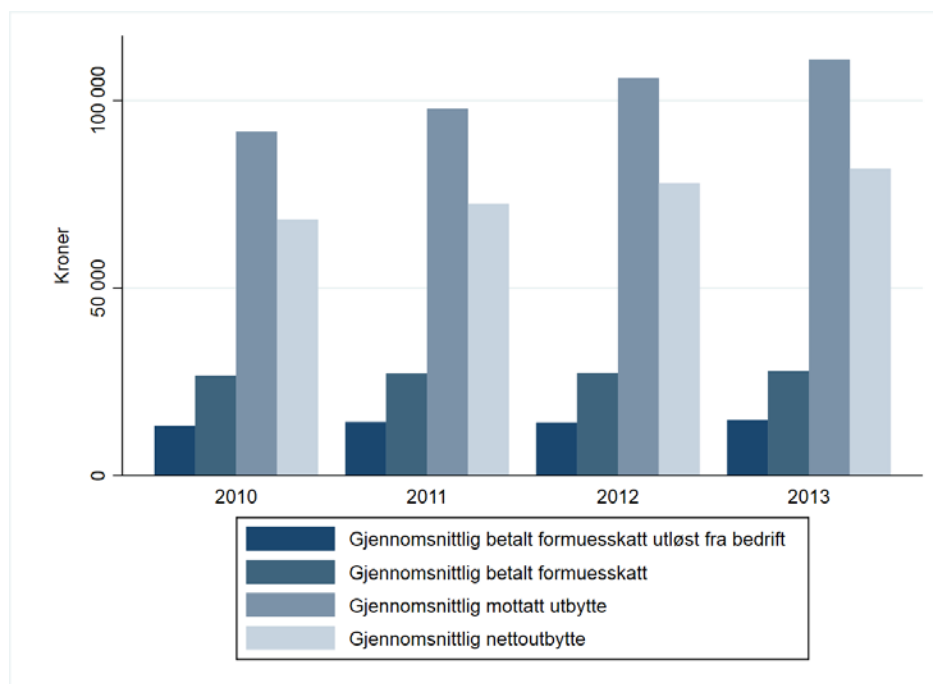
Utbytte blir, etter fratrukk for beregnet skjermingsgrunnlag, skattlagt på aksjonærens hånd som alminnelig inntekt, jf. kapittel 4 om utbytteskatt. Eiere som tar ut utbytte for å betjene formuesskatten får således en ekstra skattebelastning ved utbytteskatten. Det fører til at eiere i så tilfelle må ta ut et større utbytte enn total belastning fra formuesskatten. Utbyttet eieren sitter igjen med etter betalt utbytteskatt omtales heretter som nettoutbytte, og det er dette eiere har disponibelt til å betale formuesskatten.

Et gjengående argument i debatten om formuesskatt er den fører til kapitalnedbygging i selskap da den ikke tar hensyn til skatteevne. Således vil også eiere i selskap som går med underskudd belastes av formuesskatten. Avkastning på formue utenfor bedrift, for eksempel fra penger i fond, kan være med å dekke formuesskatten personlig formue utløser. Det er følgelig formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift som eventuelt må dekkes ved hjelp av utbytte.

I figur 7.3.2 ser vi utviklingen i gjennomsnittlig betalt formuesskatt totalt og utløst fra eierskap i bedrift, samt gjennomsnittlig totalt utbytte og nettoutbytte, for populasjonen. Figuren viser at eier i snitt mottar utbytte langt større enn utløst formuesskatt. Med bakgrunn i debatten og argumentasjonen om at utbytte tas ut for å betjene formuesskatt, kan det forventes at populasjonens eieres nettoutbytte vil være tilnærmet lik formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift. Dette ser vi at ikke er tilfellet, da figuren viser at nettoutbytte i snitt er

svært høyt sammenlignet med populasjonens snitt for både formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift og total formuesskatt. Følgelig tyder det på at aksjonærene i populasjonen tar ut utbytte av flere formål enn kun å betjene formuesskatten.

Det kan forventes at de rikeste har store deler av sin formue i bedrift, men fra figuren ser vi at eierne i populasjonen i snitt har betydelig formuesskatt også utenfor bedriften.

Figur 7.3.2: Gjennomsnittlig formuesskatt (totalt og utløst fra bedrift) og utbytte (totalt og fratrukket utbytteskatt) for alle eiere i populasjonen. År 2010-2013.

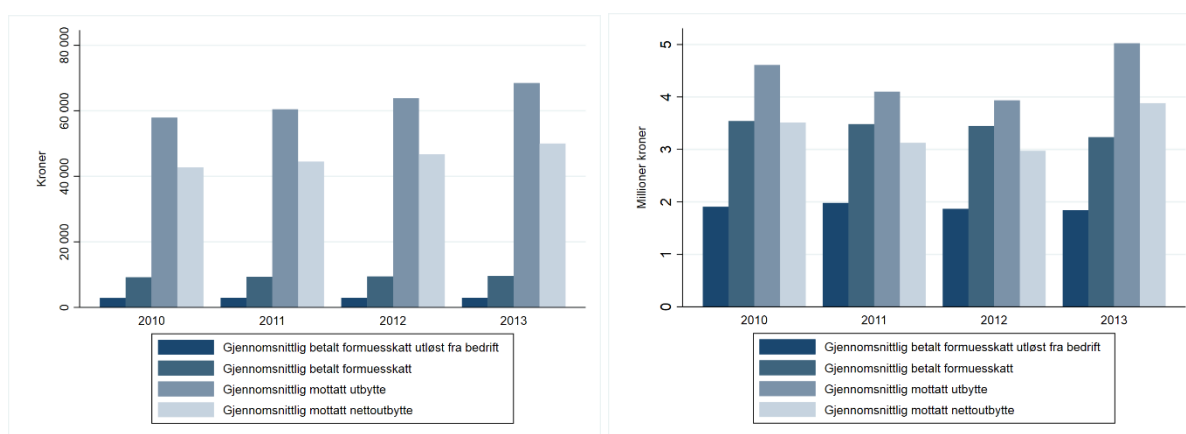
I figur 7.3.3 undersøker vi utviklingen i mottatt utbytte og betalt formuesskatt for to utvalg eiere i populasjonen. Utvalget i diagrammet til venstre er aksjonærer med «lav» formuesskatt, der «lav» formuesskatt defineres som beløp i intervallet 0 til 25 000 kroner. Dette gjelder 258 851 av totalt 1 089 285 aksjonærer. I diagrammet til høyre ser vi på eiere med «høy» formuesskatt, definert som formuesskatt som overstiger 1 million kroner, hvilket omfatter 3320 aksjonærer.

Som forventet mottar eiere med «lav» formuesskatt i snitt lavere utbytte, mens eiere med «høy» formuesskatt i snitt mottar høyere utbytte enn populasjonen. Vi ser at eiere med «lav» formuesskatt i gjennomsnitt mottar et nettoutbytte rundt 40 000 til 50 000 kroner, mot gjennomsnittlig total formuesskatt på omtrent 10 000 kroner. Det indikerer at denne gruppen tar ut utbytte av andre årsaker enn kun å betale formuesskatt.

Utvalget med «høy» formuesskatt har i gjennomsnitt formuesskatt rundt 3,5 millioner kroner, og bedriftsformuesskatt like under 2 millioner kroner. Totalt gjennomsnittlig utbytte ligger på 4-5 millioner kroner, og nettoutbytte på 3-4 millioner kroner.

Med antakelse om at skatt på formue utenfor bedrift dekkes av formuesavkastning, vil en sammenligning av nettoutbytte og formuesskatt utløst fra bedrift være relevant. Formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift er i snitt vesentlig lavere enn nettoutbytte for eiere med «høy» formuesskatt, gjennom hele perioden. Dette svekker argumentasjonen om at formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift bidrar til kapitalnedbygging i selskap for eierne i vår populasjon. Størrelsesforholdet mellom nettoutbytte og betalt formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift tyder på at utbytte tas ut av andre årsaker enn kun å betale formuesskatt. Ved å se på total formuesskatt ser vi imidlertid at gjennomsnittlig nettoutbytte ligger på omtrent samme nivå som utløst skatt i 2010. I 2011 og 2012 mottar eiere i utvalget i snitt et lavere utbytte enn utløst formuesskatt, mens i 2013 ser vi at nettoutbytte er høyere enn betalt formuesskatt.

Det er imidlertid ikke overraskende at formuesskatten for eiere med «høy» formuesskatt utgjør en større andel av mottatt utbytte enn for populasjonen, ettersom beløpene er svært store i pengeverdi. Aksjeloven stiller også krav til forsvarlig egenkapital og likviditet som over et visst nivå vil begrense uttak utbytte, som diskutert i kapittel 4 om utbytteskatt. Dersom eiere i populasjonen ikke var begrenset av disse bestemmelsene kan det tenkes at differansen mellom mottatt utbytte og betalt formuesskatt ville vært større.

Figur 7.3.3: Gjennomsnittlig formuesskatt (totalt og utløst fra bedrift) og utbytte (totalt og fratrukket utbytteskatt), for eiere med henholdsvis «lav» og «høy» formuesskatt. År 2010-2013.

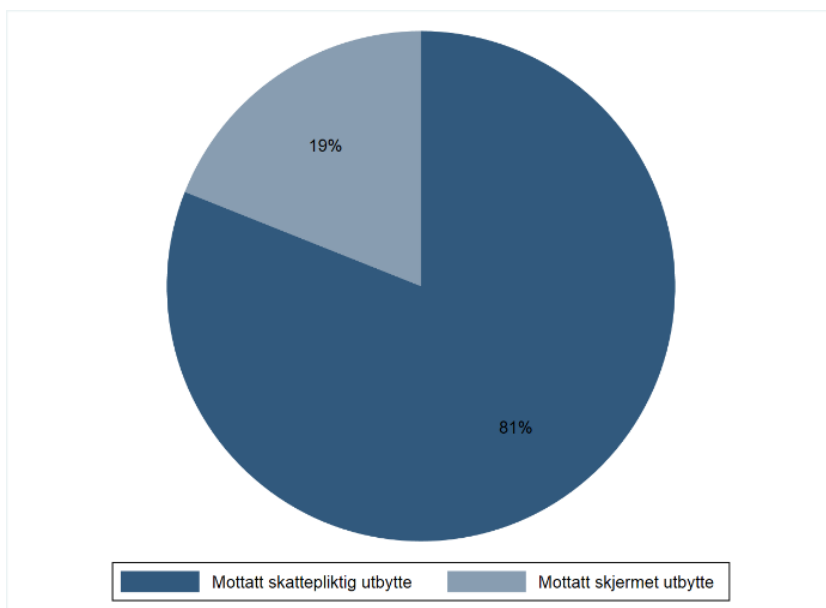
Ettersom aksjonærene med formuesskatt over 1 million kroner i snitt har formuesskatt og utbytte på omtrent samme nivå vil vi undersøke dette utvalget nærmere. Vi vet fra delkapittel 2.2 *Det norske skattesystemet* at eiere tilpasset seg i forkant av 2006-reformen ved å ta ut store summer utbytte for deretter å skyte midlene inn i selskapet igjen, enten i form av innbetalt egenkapital eller som lån til selskapet. Dette representerer en skattefri reserve som kan tilbakebetales eier uten skatteplikt og betegnes som skattefrie reserver. Det kan tenkes at eiere med store skattefrie reserver vil foretrekke dette over å ta ut utbytte som medfører skatteplikt. Vi vil derfor undersøke de skattefrie reservene til utvalget av eiere med «høy» formuesskatt. Videre vil vi finne ut hvor mye utbytte som er skattepliktig for eiere i dette utvalget.

Tabell 7.3.1 viser at aksjonærene med over 1 million kroner i formuesskatt i gjennomsnitt har vesentlig større skattefrie reserver enn populasjonen i 2013. Deres totale gjennomsnittlige reserver var i 2013 over 36 millioner kroner. Til sammenligning var gjennomsnittet for populasjonen omtrent 450 000 kroner, mens eiere i utvalget med «lav» formuesskatt i snitt hadde skattefrie reserver på omtrent 200 000 kroner. Fra figur 7.3.3 så vi at aksjonærer med «høy» formuesskatt i snitt utløste formuesskatt i overkant av 3 millioner kroner i 2013, der litt under 2 millioner kroner var utløst fra eierskap i bedrift. Eiere i dette utvalget hadde i 2013 følgelig skattefrie reserver mer enn ti ganger så store som gjennomsnittlig utløst formuesskatt.

Tabell 7.3.1: Gjennomsnittlig reserver fordelt på innbetalt egenkapital og aksjonærgjeld i 2013, for hele populasjonen, eiere med lav formuesskatt og eiere med høy formuesskatt.

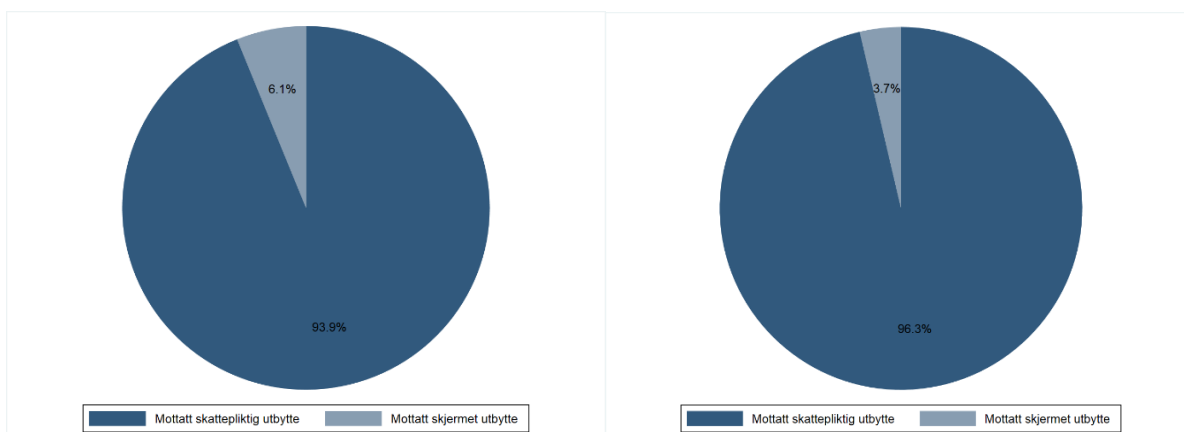
	Innbetalt egenkapital	Gjeld til aksjonærer	Totale reserver
Populasjonens gjennomsnitt	392 191	62 388	454 579
Gjennomsnitt for eiere med lav formuesskatt	167 505	39 523	207 029
Gjennomsnitt for eiere med høy formuesskatt	33 846 826	2 470 165	36 316 991

Det kan forventes at eiere som tar ut mye utbytte, til dels for å betjene formuesskatten, vil oppleve en form for dobbeltbeskatning, ved at utbytteskatt kommer i tillegg til formuesskatten. Vi vil derfor undersøke i hvilken grad eiere som utløser «høy» formuesskatt får unndratt en del av sitt utbytte fra skatteplikt gjennom skjermingsfradrag. Figur 7.3.4 viser at aksjonærene i dette utvalget får skjermet 19 prosent av totalt utbytte i 2013, når vi benytter et vektet gjennomsnitt. Et vektet gjennomsnitt beregnes ved å dividere summert benyttet skjermingsfradrag på samlet mottatt utbytte for eierne i utvalget.

Figur 7.3.4: Skjermet utbytte som andel av totalt mottatt utbytte for aksjonærer med «høy» formuesskatt. Vektet gjennomsnitt. År 2013.

I figur 7.3.5 ser vi at skjermet utbytte som andel av totalt mottatt utbytte for populasjonen og for eiere med «lav» formuesskatt utgjør henholdsvis 6,1 prosent og 3,7 prosent. Eiere med «høy» formuesskatt får med andre ord mer skjerming per krone utbytte, hvilket kommer av at inngangsverdien på aksjene de eier er høyere enn gjennomsnittet for eiere med «lav» formuesskatt og for populasjonen. Eiere med «høy» formuesskatt tar altså ut større summer i utbytte, men vil også få en større andel av mottatt utbytte skjermet fra skatteplikt.

Figur 7.3.5: Skjermet utbytte som andel av totalt mottatt utbytte for populasjonen og for aksjonærer med «lav» formuesskatt. Vektet gjennomsnitt. År 2013.

Oppsummering

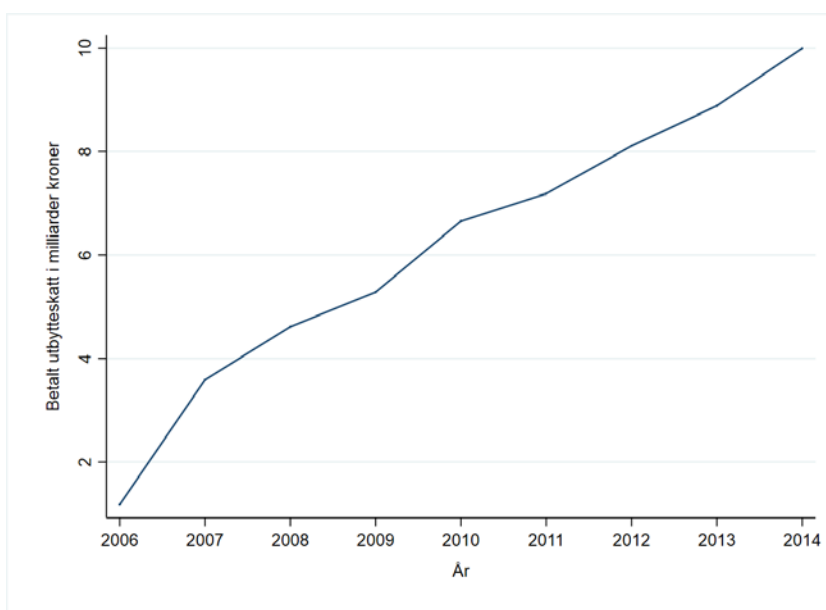
I delkapittel 7.1 finner vi en positiv korrelasjon mellom (skattepliktig) utbytte og formuesskatt. Det er naturlig at eiere tar ut utbytte i noen grad for betjene formuesskatten, men at dette er eneste formål med det, slik det fremstilles i debatten, ser ikke ut til å stemme. Ser man bort fra eiere med formuesskatt over 1 million kroner har eiere i populasjonen gjennomsnittlig nettoutbytte langt over total formuesskatt, noe som tilsier at utbytte tas ut med andre formål enn kun å betale formuesskatt. Utvalget av eiere med «høy» formuesskatt har gjennomsnittlig relativt like beløp for nettoutbytte og total formuesskatt, men formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift er vesentlig lavere. Videre ser vi at eiere i dette utvalget får skjermet en større andel av mottatt utbytte enn populasjonen. De har også svært store reserver som kan tilbakebetales fra selskapet skattefritt, hvilket kan være foretrukket over å motta utbytte som utløser skatteplikt.

En viktig forutsetning for at utbytteskatten på sikt skal kunne erstatte formuesskatten, er at en avvikling ikke fører til vesentlig reduksjon i uttak av utbytte. Ut fra vår analyse tyder lite på at eiere i ikke-børsnoterte selskap tar ut utbytte kun for å betjene formuesskatten.

7.4 Forskningsspørsmål 2

Hva kjennetegner eiere, i ikke-børsnoterte selskap, som vil være mest tjent med en avvikling av formuesskatten?

Da utbytteskatten ble innført med skattereformen i 2006 var en forutsetning at innføringen skulle kompenseres ved at formuesskatten skulle reduseres og på sikt fjernes, som diskutert under delkapittel 2.2 *Det norske skattesystemet*. De siste årene har det blitt bestemt økte bunnfradrag og reduserte skattesatser for beregning av formuesskatten, men over 10 år etter skattereformen i 2006 består fortsatt formuesskatten. Figur 7.4.1 viser en kraftig vekst i samlet betalt utbytteskatt for eierne i populasjonen. Relativt lavt uttak av skattepliktig utbytte de første årene etter skattereformen i 2006 førte med seg en relativt lav samlet utbytteskatt på omtrent 1,2 milliarder for eierne i populasjonen. I 2014 hadde eiernes samlede skattebelastning økt til omtrent 10 milliarder kroner. Til sammenligning utgjorde total betalt formuesskatt fra alle personer i Norge 9,8 milliarder kroner i inntektsåret 2006 (SSB, 2007).

Figur 7.4.1: Utvikling i samlet betalt utbytteskatt i milliarder kroner for eiere i unoterte selskap over perioden 2006-2014.

Fra forskningsspørsmål 1 finner vi at eierne i populasjonen i snitt mottar et større nettoutbytte enn det som er nødvendig for å betjene formuesskatten. For eiere med «høy» formuesskatt er nettoutbytte relativt lik den totale formuesskatten, men fremdeles vesentlig høyere enn formuesskatten utløst fra eierskap i bedrift. Dette kan tyde på at skattebyrden som følger av uttak av utbytte ikke utelukkende skyldes eiernes formuesskattebelastning slik

det fremstilles i debatten om formuesskatt. Med personlig skatt på både utbytte og formue vil det likevel være mulig at dagens skattesystem gir en relativt høy skattebelastning til enkelte eiere i unoterte selskap.

I følgende forskningsspørsmål vil vi sammenligne betalt utbytteskatt og formuesskatt for populasjonens eiere, for å svare på om det eksisterer store ulikheter i skattebelastning blant aksjonærene. Vi vil undersøke grupper av populasjonen som vil være spesielt tjent med en avvikling av formuesskatten. Utvalgene vi vil se nærmere på er eiere med høy formue, eiere med fullt ut skjermet utbytte, eiere oppført med null i inntekt og eiere med minimal utbytteskatt. Det vil være mulig at eiere med skattepliktig utbytte ender med å ikke betale utbytteskatt grunnet fradrag som renteutgifter, tap på aksjer, minstefradrag og andre fradragsberettigede utgifter. I vår utredning er utbytteskatten imidlertid beregnet under forutsetning av at eierne er i inntektsskatteposisjon. Analysen følger en tidsserie over perioden 2010-2013 for en populasjon av eiere i norske, ikke-børsnoterte selskap. Datasettet er kontrollert for duplikater på individnivå.

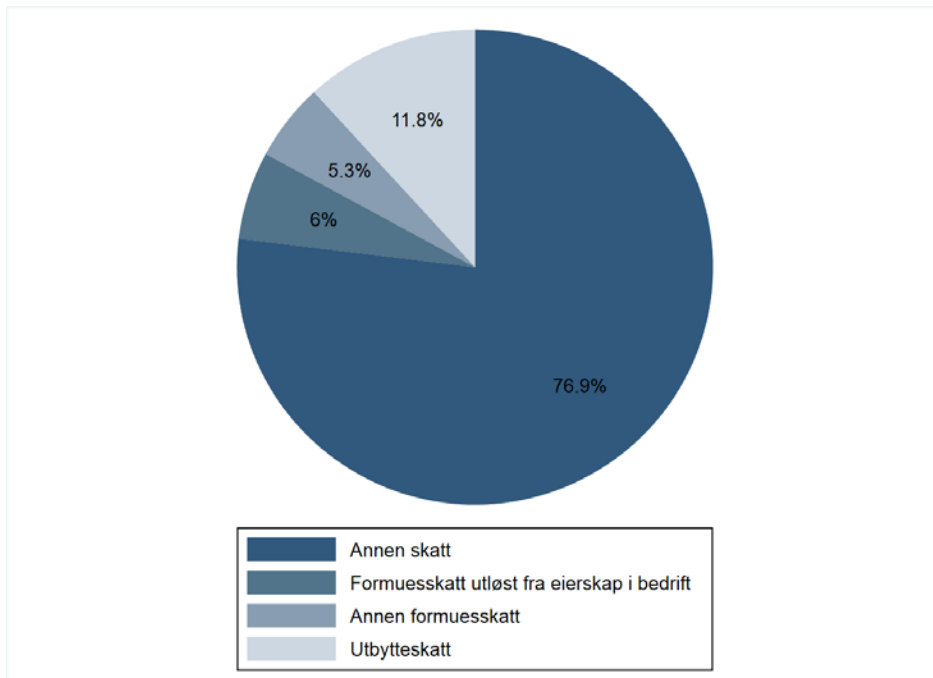
For å undersøke hvordan skattebelastningen er fordelt i populasjonen inkluderer vi deskriptiv statistikk i tabell 7.4.1 over andeler av eierne i populasjonen som utløser utbytteskatt, formuesskatt eller begge deler.

Tabell 7.4.1: Antall eiere i populasjonen og andel eiere med formuesskatt, utbytteskatt og både utbytte- og formuesskatt. År 2010-2013.

År	Antall eiere totalt	Andel eiere med formuesskatt	Andel eiere med utbytteskatt	Andel eiere med formuesskatt og utbytteskatt
2010	243 538	39,80 %	34,53 %	19,64 %
2011	245 764	40,42 %	37,85 %	21,42 %
2012	252 373	40,27 %	36,98 %	21,08 %
2013	269 808	38,41 %	36,03 %	20,15 %

Tabellen viser at det er flere av eierne i populasjonen som utløser formuesskatt enn eiere som utløser utbytteskatt i alle år. I 2013 var det imidlertid kun 6 421 flere aksjonærer som betalte formuesskatt enn aksjonærer som betalte utbytteskatt. For 90 prosent av eiere som betaler formuesskatt er deler av denne utløst fra eierskap i bedrift. Rundt 20 prosent av eierne i populasjonen utløser både utbytteskatt og formuesskatt hvert år. Denne gruppen vil potensielt beskattes relativt hardt ved at de både får skattebelastning fra formuesskatt og utbytteskatt.

Figur 7.4.2 viser populasjonens betalte utbytteskatt og formuesskatt som andeler av eiernes samlede totale skatt i 2013. Av total skatteinntang til staten utgjorde formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift og annen formuesskatt en samlet andel på 11,3 prosent. Utbytteskatten utgjorde en marginalt større andel på 11,8 prosent.

Figur 7.4.2: Utbytteskatt og formuesskatt, inndelt i formuesskatt utløst fra bedrift og annen formuesskatt, som andel av total skatt for eierne i populasjonen i 2013.

Betalt utbytteskatt fra eierne i populasjonen var i 2013 derfor mer innbringende for det offentlige enn total formuesskatt. Dette forteller oss at siden innføringen i 2006 har betalt utbytteskatt økt til et nivå som gir staten betydelige inntekter, men også betydelig skattebyrde for eiere i unoterte selskap. Tabell 7.4.2 viser betalt utbytteskatt og formuesskatt i milliarder kroner, inndelt i formuesskatt utløst fra eierskap i unotert bedrift og annen formuesskatt, i 2013. Etersom total utbytteskatt utgjør mer enn total formuesskatt i 2013, vil en eventuell avvikling være mer aktuell i fremtiden av hensyn til proveny.

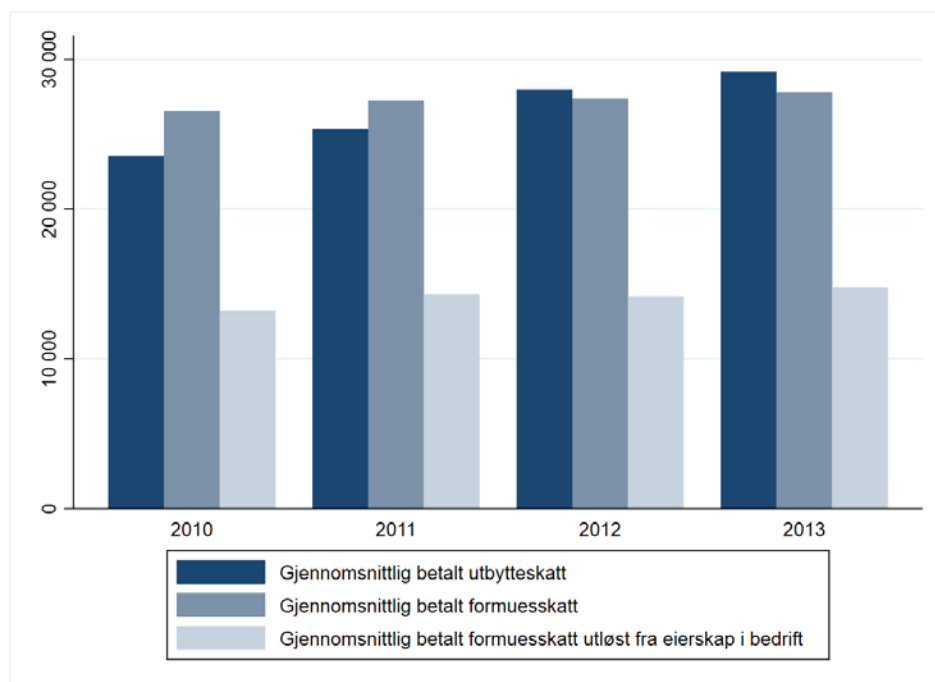
Tabell 7.4.2: Sum av total skatt, utbytteskatt og formuesskatt i milliarder kroner. År 2013.

År	Total skatt	Utbytteskatt	Formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift	Annen formuesskatt
2013	66,6	7,87	3,99	3,51

Fra tabell 7.4.1 så vi at det var flere eiere i populasjonen som utløser formuesskatt enn eiere som utløser utbytteskatt. Når betalt utbytteskatt i 2013 likevel utgjør mer enn betalt formuesskatt, må dette bety at eiere i snitt har høyere skattebelastning fra utbytte enn fra

formue. I figur 7.4.3 ser vi at gjennomsnittlig betalt utbytteskatt historisk har vært lavere enn gjennomsnittlig betalt formuesskatt, men at fra 2012 var eiers gjennomsnittlige skattebyrde fra utbytte høyere enn fra formue.

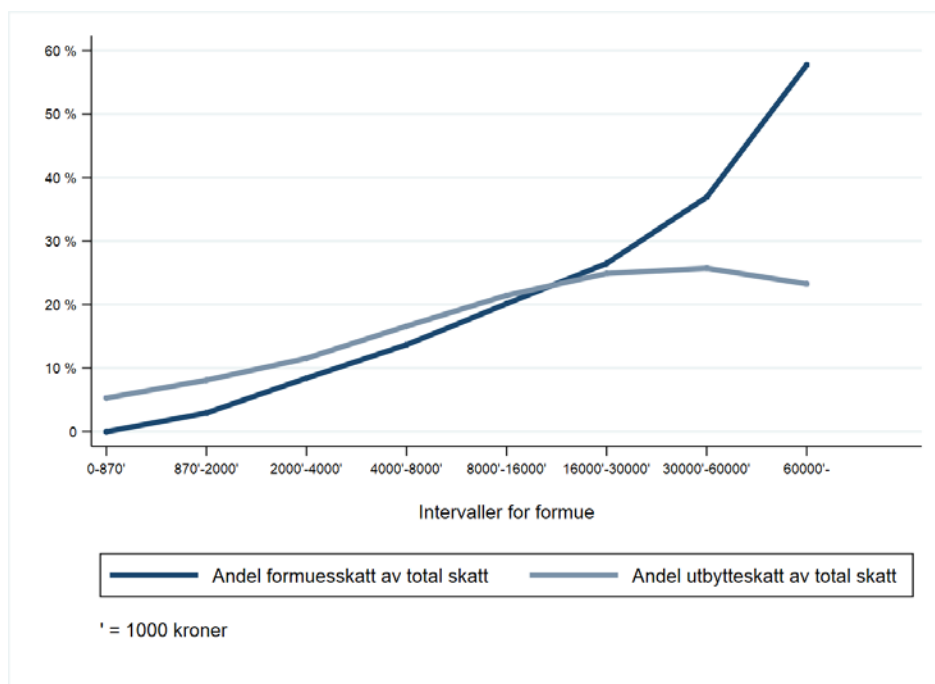
Eiere i unoterte bedrifter bidrar med atskillig mer skatt i 2013 sammenlignet med begynnelsen av perioden. Økning i total skatteinngang fra populasjonens betalte utbytteskatt var i overkant av 2 milliarder kroner over perioden 2010-2013, slik vi så i figur 7.4.1. Til sammenligning økte formuesskatten med omtrent 1 milliard over samme periode²⁷. Et økende bidrag til statskassen fra utbytteskatten kan underbygge en reduksjon i formuesskatten uten for store provenytnap. Dette forutsetter imidlertid at utbytteskatten holder seg på omtrent likt nivå ved endringer i formuesskatten. Dersom det er slik at aksjeeiere tar ut utbytte med hensikt å betjene formuesskatten, vil en effekt av en reduksjon i eller avvikling av formuesskatten være at eiere tar ut mindre utbytte. Konsekvensen av dette vil i så tilfelle være redusert skatteinngang fra utbytteskatt, med antakelse om ingen endringer i skattesatser og oppjusteringsfaktor ved beregning av utbytteskatt. En avvikling av formuesskatten vil således kunne påvirke skatteinngangen fra utbytteskatt.

Figur 7.4.3: Utvikling i gjennomsnittlig betalt utbytteskatt og gjennomsnittlig betalt formuesskatt for eiere i unoterte selskap i populasjonen. År 2010-2013.

²⁷ Fra 6,5 milliarder i 2010 til 7,5 milliarder i 2013, jf. tabell 7.1.2 i *Oversikt over populasjon*.

For å undersøke om betydningen av formuesskatt og utbytteskatt vektet ulikt for aksjonærer med ulik størrelse på formue kan vi se hvordan utbytte- og formuesskatt som andel av total skatt beveger seg for økende ligningsformue. Figur 7.4.4 viser populasjonens andeler formuesskatt og utbytteskatt av total skatt over 8 intervaller for ligningsformue i 2013. Andelene er beregnet som vektete gjennomsnitt. I 2013 var innslagspunktet for formuesskatt på 870 000 kroner (Skatteetaten, 2017b). Sammenligningen av andelene starter derfor for formue som overstiger 870 000 kroner.

Figur 7.4.4: Andel formuesskatt av total skatt og andel utbytteskatt av total skatt. Vektet gjennomsnitt. År 2013.

Av figuren ser vi at en større andel av skattebyrden knytter seg til utbytteskatten frem til formue som overstiger 16 millioner kroner. For aksjonærer med formue over 16 millioner kroner har formuesskatten større betydning enn utbytteskatten for aksjonærens totale skattebyrde. For gruppen av aksjonærer som har formue i intervallet 16 til 30 millioner kroner utgjør formuesskatt i gjennomsnitt en andel på 26,48 prosent av total skatt. Andelen utbytteskatt av total skatt utgjør 24,90 prosent. For aksjonærer med en ligningsformue i intervallet 30 til 60 millioner kroner øker formuesskattens gjennomsnittlige andel av total skatt til 36,91 prosent fra forrige intervall, mens gjennomsnittlig andel utbytteskatt av total skatt øker marginalt til 25,73 prosent.

For aksjonærer med ligningsformue over 60 millioner kroner ser vi en tydelig økning i andelen formuesskatt utgjør av total skatt. For denne gruppen aksjonærer utgjør formuesskatt i gjennomsnitt hele 57,75 prosent av total skattebyrde, mens utbytteskatteandelen er redusert til 23,25 prosent. På tross av en marginal reduksjon fra forrige intervall, utgjør utbytteskatt fremdeles en betydelig andel av total skatt. Dette kan tyde på en hard skattelegging av eiere med høy formue når det gjelder utbytte- og formuesskatt.

Eiere med høy formue vil potensielt få et stort skattelette ved en eventuell avvikling av formuesskatten. Vi ønsker derfor å undersøke aksjonærer der formuesskatt er viktigere enn utbytteskatt for samlet skattebyrde, og vil ta for oss eierne i de tre øverste intervallene for formue, definert som tre utvalg, i tabell 7.4.3.

Tabell 7.4.3: Oversikt over tre utvalg for ulike intervaller av formue.

Ligningsformue	
<i>Utvalg 1</i>	[16 millioner, 30 millioner]
<i>Utvalg 2</i>	[30 millioner, 60 millioner]
<i>Utvalg 3</i>	[60 millioner, ∞ >]

Eiere med høy formue

Tabell 7.4.4 viser en oversikt over betalt formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift og total betalt formuesskatt for eiere i *Utvalg 1*. Vi ser på deskriptiv statistikk samlet for hele tidsperioden, da ulike konjunkturelle forhold kan påvirke resultatene man får ved å se på ett spesifikt år²⁸. Vi ser at i snitt betaler eierne i underkant av 230 000 kroner i total formuesskatt, som er langt over gjennomsnittet for populasjonen som vi i figur 7.4.3 så at lå i overkant av 25 000 kroner. Dette er som forventet da eiere med formue som er langt høyere enn bunnfradraget vil bli belastet med høy formuesskatt. Medianen er tilnærmet lik gjennomsnittet.

Tabell 7.4.4: Oversikt over betalt formuesskatt for eiere i unoterte selskap i Utvalg 1.

		Formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift			Total formuesskatt		
År	Antall	Gjennomsnitt	Std. avvik	Median	Gjennomsnitt	Std. avvik	Median
Total	13 756	129 261	89 011	141 312	227 364	43 047	219 444

²⁸ Dette gjelder også for analyse av andre utvalg senere i analysen i forskningsspørsmål 2, hvis ikke annet er presisert.

Vi ønsker å sammenligne utvalgets formuesskatt med betalt utbytteskatt for å avdekke om det eksisterer store ulikheter i skattebelastning fra formues- og utbytteskatt. I tabell 7.4.5 ser vi en oversikt over utvalgets betalte utbytteskatt. Vi ser at i gjennomsnitt betaler eiere i *Utvalg 1* over 190 000 kroner i utbytteskatt. Gjennomsnittet drives opp av ekstremverdier, da eiere på medianen betaler utbytteskatt langt lavere enn snittet. Ut fra 95-prosentpersentilen kan vi se at enkelte eiere betaler store beløp i utbytteskatt. Standardavvikene vitner også om stor variasjon i betalt utbytteskatt for eierne. Sammenligner vi betalt utbytteskatt med betalt total formuesskatt for eiere i *Utvalg 1* ut fra gjennomsnitt, kan vi ikke slå fast en stor ulikhet i skattebelastning. Sammenlignet med formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift betaler eierne i snitt omtrent 60 000 kroner mer i utbytteskatt. Ved å sammenligne medianverdiene tyder det på stor ujevnhet i skattebelastning, da utbytteskatten er relativt mye lavere enn formuesskatten.

Tabell 7.4.5: Oversikt over betalt utbytteskatt for eiere i unoterte selskap i *Utvalg 1*.

År	Antall	Gjennomsnitt	Std. avvik	Median	95 %-persentil
Total	13 756	193 712	597 287	11 736	876 510

Vi gjennomfører samme analyse av *Utvalg 2*. Tilhørende deskriptiv statistikk kan finnes i tabell A.3.1 og A.3.2 i Appendiks. For dette utvalget gir en sammenligning av gjennomsnitt og median en entydig slutning. Det eksisterer en tydelig ulikhet i skattebelastning mellom formues- og utbytteskatt for eiere med ligningsformue mellom 30 millioner og 60 millioner.

Eierne i populasjonen som har størst formue og som derfor potensielt vil være mest tjent med en avvikling av formuesskatten finner vi i *Utvalg 3*. Tabell 7.4.6 viser deskriptiv statistikk over betalt formuesskatt for dette utvalget. Vi ser at eiere i dette utvalget i stor grad blir belastet av formuesskatten, med et gjennomsnitt på over 2,2 millioner kroner. På medianen reduseres formuesskatten med omtrent 1 million kroner som tyder på at ekstremverdier trekker opp gjennomsnittet. Et svært høyt standardavvik vitner om stor variasjon i betalt formuesskatt, noe som trekker i retning av at det finnes eiere i *Utvalg 3* som betaler formuesskatt langt over gjennomsnittet.

Tabell 7.4.6: Oversikt over betalt formuesskatt for eiere i unoterte selskap i *Utvalg 3*.

År	Antall	Betalt formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift			Betalt total formuesskatt		
		Gjennomsnitt	Std. avvik	Median	Gjennomsnitt	Std. avvik	Median
Total	4 716	1 274 334	4 226 174	684 951	2 290 417	5 860 804	1 110 536

Tabell 7.4.7 viser en oversikt over betalt utbytteskatt for eiere i *Utvalg 3*. Gjennomsnittet på omtrent 800 000 kroner forteller oss at eierne i øverste formuesintervall betaler betydelige summer i utbytteskatt, men at skattebelastningen i snitt er langt lavere enn fra formuesskatt. Eiere i *Utvalg 3* betaler også i snitt lavere utbytteskatt enn formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift. En svært lav verdi på medianen for utbytteskatt forteller oss at gjennomsnittet trekkes opp av eiere som belastes av svært store beløp for utbytteskatt, noe som bekreftes av en verdi på 95-prosentpersentilen på over 3,5 millioner kroner. Med en minimal median for utbytteskatt sammenlignet med formuesskatt, og et snitt langt under snittet for formuesskatt kan vi konkludere med betydelige ulikheter i skattebelastningen fra utbytteskatt og formuesskatt for eierne i populasjonen med høyest formue.

Tabell 7.4.7: Oversikt over betalt utbytteskatt for eiere i unoterte selskap i Utvalg 3.

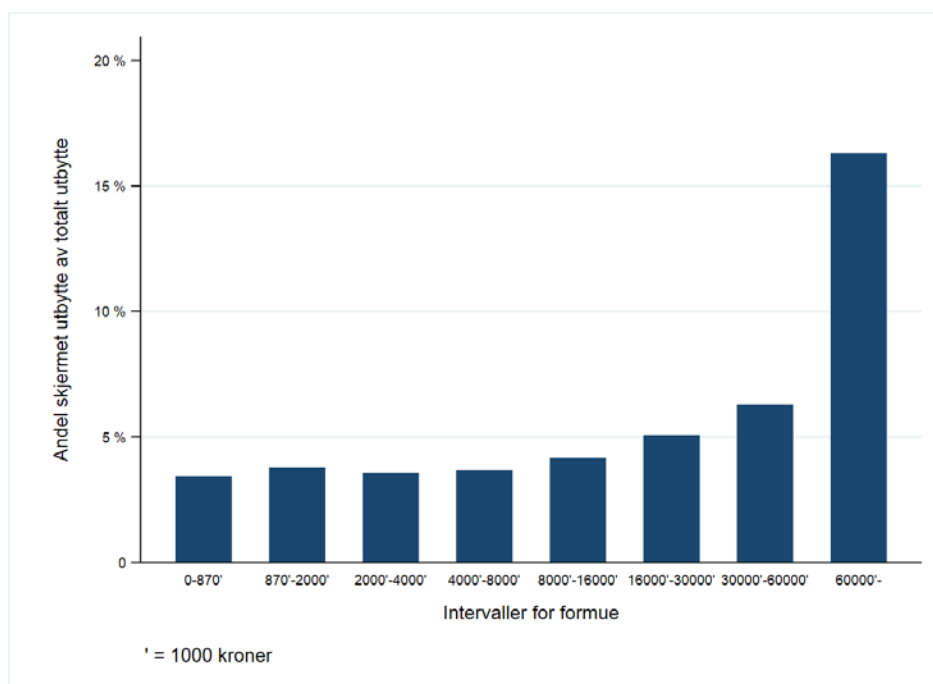
År	Antall	Gjennomsnitt	Std. Avvik	Median	95 %-persentil
Total	4 716	809 615	3 423 361	10 606	3 535 177

Felles for eiere i de tre utvalgene er at formuesskatten er mer betydelig for samlet skattebyrde enn utbytteskatten. Det kan være flere grunner til dette. En potensiell forklaring er at eiere kun kan ta ut utbytte opp til et visst nivå, som diskutert i kapittel 4 om utbytteskatt. Derfor er det ikke nødvendigvis en direkte sammenheng mellom størrelsesorden på formuesskatt og beløpet eiere tar ut i utbytte fra selskapet. Ulike grunnlag for fastsettelse av utbytte- og formuesskatt kan også bidra til skjevheter. En prosentandel av utbytte kan skjermes fra skatteplikt, mens formuesskatt stiger lineært med formue når den overstiger bunnfradraget. En annen betraktning som kan ha innvirkning på hvor mye eiere tar ut i utbytte er i hvilken grad de har tidligere innskutt egenkapital eller lån til selskapet, som kan tilbakebetales skattefritt, tilgjengelig.

Videre vil vi undersøke om en relativt lavere utbytteskatt kan skyldes at eierne med høy formue har høye skjermingsfradrag relativt til populasjonen. Vi vil også undersøke om størrelse på skattefrie reserver kan tyde på at eierne i disse utvalgene foretrekker å motta utbetalinger fra selskapet på andre måter enn ved utdeling av utbytte.

Figur 7.4.5 viser andel skjermet utbytte av totalt mottatt utbytte over intervaller for formue for eiere i populasjonen. Andelene er beregnet ved vektete gjennomsnitt. Vi kan se at andel skjerming øker for de siste intervallene for formue. Forskjellen i andel skjerming mellom eiere i *Utvalg 2* og *Utvalg 3* er i snitt omtrent 10 prosent per krone mottatt utbytte. Figuren

viser tydelig at eiere med høyest formuesskatt, det vil si eiere i *Utvalg 3*, i snitt får skjermet en stor andel av utbytte relativt til andre eiere i populasjonen. Dette utvalget eiere vil følgelig ha en lavere gjennomsnittlig effektiv utbytteskatt²⁹ enn eiere i lavere formuesintervaller. Gjennomsnittlig effektiv utbytteskatt vil være synkende for økende intervaller med formue over 2 millioner kroner, ettersom andel skjermet utbytte øker. Tabell A.3.3 i appendiks viser en oversikt over hvordan gjennomsnittlig effektiv utbytteskatt varierer med formue.

Figur 7.4.5: Vektet gjennomsnittlig andel skjermet utbytte av totalt utbytte over intervaller for formue for eiere i unoterte selskap. År 2013.

For å undersøke om eiere i populasjonen med høy formue har tilgang på skattefrie reserver som potensielt bidrar til at eiere i disse utvalgene tar ut lavere utbytte, ser vi på størrelsen på eierskapskorrigerte skattefrie reserver i form av innbetalt egenkapital, herunder *aksjekapital* og *overkursfond*, samt gjeld til aksjonærer. Vi benytter data fra 2013 i sammenligningen av skattefrie reserver.

Tabell 7.4.8 viser en oversikt over gjennomsnittlige reserver, samt tilhørende standardavvik i millioner kroner for de tre utvalgene og populasjonen. Vi kan se fra tabellen at eiere i alle tre utvalg i snitt har reserver langt over gjennomsnittet for populasjonen, hvilket tyder på at eiere med formue over 16 millioner kroner har mulighet til å ta ut midler av selskap på andre

²⁹ Procentsatsen eier må betale i skatt for neste krone mottatt utbytte.

måter enn ved utbyttebetalinger. Dette kan potensielt bidra til å redusere utbytteskatten de betaler. Mest tydelig er imidlertid statistikken for eiere i *Utvalg 3*. Gjennomsnittet for totale reserver forteller oss at de i snitt har over 24 millioner kroner i disposisjon som skattefrie reserver. Svært høye standardavvik for alle tre utvalgene vitner om stor variasjon i observasjonene.

Tabell 7.4.8: Oversikt over eierskapskorrigert innbetalt EK, gjeld til aksjonærer og totale reserver for eiere i *Utvalg 1*, *Utvalg 2*, *Utvalg 3* og hele populasjonen. År 2013. Alle tall i millioner kroner.

	Innbetalt egenkapital		Gjeld til aksjonærer		Totale reserver	
	Gjennomsnitt	Std. avvik	Gjennomsnitt	Std. avvik	Gjennomsnitt	Std. avvik
<i>Utvalg 1</i>	2,43	6,81	0,31	1,40	2,74	7,14
<i>Utvalg 2</i>	4,96	13,53	0,68	3,42	5,64	14,37
<i>Utvalg 3</i>	23,00	84,36	1,83	11,41	24,84	87,13
Populasjon	0,39	7,02	0,06	1,02	0,45	7,27

Vi undersøker de store reservene til *Utvalg 3* nærmere ved å se på 5-prosentpersentilen, median og 95-prosentpersentilen for totale reserver i tabell 7.4.9. På medianen er totale skattefrie reserver over 20 millioner kroner lavere enn for gjennomsnittet. Det tyder på at det finnes ekstremverdier som bidrar til å drive gjennomsnittet opp. Fra 95-prosentpersentilen ser vi at det finnes eiere i *Utvalg 3* med skattefrie reserver over 85 millioner kroner.

Tabell 7.4.9: 5-prosentpersentil, median og 95-prosentpersentil for eiere i *Utvalg 3*. År 2013.

	5%-persentil	Median	95%-persentil
<i>Utvalg 3</i>	14 251	4 150 059	86 066 936

Gjennom analyse av eiere med høy formue kan vi slå fast at det eksisterer betydelige ulikheter i betalt formuesskatt og utbytteskatt for eiere i disse utvalgene. Ulikhetene er spesielt utslagsgivende for eiere med formue over 60 millioner kroner. Eiere med høy formue har tilgang på store skattefrie reserver og får skjermet en større andel av utbytte sammenlignet med populasjonen. Disse eierne vil således i stor grad være tjent ved en avvikling av formuesskatten og vil kunne fortsette å betale lav utbytteskatt relativt til skatteevne på grunn av høy andel skjermet utbytte og store skattefrie reserver.

Eiere med fullt ut skjermet utbytte

Videre vil vi se på utvalget av eiere som mottar utbytte, men som er oppført i RF 1088 – *Aksjeoppgaven* med et benyttet skjermingsfradrag som tilsvarer mottatt utbytte i de respektive årene. Disse eierne vil følgelig ikke utløse utbytteskatt og vil potensielt få en lav skattebyrde dersom formuesskatten fjernes. I det følgende vil vi se på hvor viktig formuesskatten er for samlet skattebyrde for eierne i dette utvalget og dermed hvor mye disse eierne vil tjene på en avvikling av formuesskatten.

Eiere med fullt ut skjermet utbytte mottar i snitt 45 000 kroner i utbytte årlig, noe som er lavt relativt til snittet for populasjonen som vi i *Forskningsspørsmål 1* så var omtrent 100 000 kroner. Tabell 7.4.10 gir en oversikt over skattebildet for eiere med fullt ut skjermet utbytte. Omtrent 55 prosent av eierne i dette utvalget utløser ingen formuesskatt. Det forteller oss at en betydelig andel eiere med fullt ut skjermet utbytte ville vært uberørt ved en avvikling av formuesskatten.

Vi ser at andel formuesskatt av samlet skattebyrde for eiere med fullt ut skjermet utbytte, beregnet som et vektet gjennomsnitt, er på 18,36 prosent. Dette er en større andel enn den vi så for populasjonen på 11,3 prosent i figur 7.4.2. Gjennomsnittlig betalt formuesskatt for eierne i utvalget utgjør nesten det dobbelte av snittet for populasjonen³⁰. Median og 5-prosentpersentilen for formuesskatt viser 0 i alle år og er ikke inkludert i tabellen. Dette forteller oss at det finnes ekstremverdier som trekker gjennomsnittet opp da eiere på medianen ikke betaler formuesskatt. Standardavviket tyder på stor variasjon i observasjonene. Fra 95-prosentpersentilen kan vi se at 5 prosent av eierne med fullt ut skjermet utbytte utløser formuesskatt høyere enn 140 000 kroner. Dette gjelder kun for et begrenset antall av eiere i utvalget og kan ikke sies å være utslagsgivende i den store sammenhengen. Ved å undersøke maksverdiene derimot, finner vi at enkelte eiere i utvalget vil få et stort skattelette ved fjerning av formuesskatten. Maksverdien for betalt formuesskatt for eiere med fullt ut skjermet utbytte er omtrent 130 millioner kroner.

³⁰ Populasjonens gjennomsnitt er vist i figur 7.4.3

Tabell 7.4.10: Oversikt over formuesskatt for eiere i populasjonen som får skjermet hele sitt utbytte.

År	Antall	Andel som utløser formuesskatt	Andel formuesskatt av total skatt	Gjennomsnitt	Std. avvik	95 %-persentil
Total	27 749	45.72 %	18.36 %	51 258	896 902	141 449

For eiere i populasjonen som får skjermet sitt utbytte fullt ut, ser vi at en relativt stor andel av skattebyrden kommer fra annen skatt enn formuesskatt. Omtrent halvparten av eierne i utvalget utløser ingen formuesskatt. Følgelig vil mange av eierne i dette utvalget være uberørt av en avvikling av formuesskatten. Det er likevel observasjoner som indikerer at enkelte eiere vil kunne få veldig stort skattelette ved fjerning av formuesskatten. Dette gjelder imidlertid kun et fåtall eiere og deres formuesskatt vil ikke ha en betydelig effekt på samlet skatteinngang til det offentlige³¹.

Eiere med inntekt lik null

Noen eiere i populasjonen er oppført med inntekt lik null. Disse eierne belastes i prinsippet verken av inntektsskatt eller utbytteskatt. I så tilfelle vil all eventuell personskatt være formuesskatt. Dette kan være eiere som ikke behøver å ta ut utbytte eller lønn fordi de har likvid formue å tære på. Populasjonens eiere som inkluderes i dette utvalget vil kunne ha mye å tjene på avvikling av formuesskatten ved at de blir såkalte nullskatteyttere³². I det følgende vil vi undersøke hvor mange eiere i populasjonen dette gjelder og i hvilken grad disse eierne belastes av formuesskatt.

Vårt datasett over eiere i unoterte selskap, kontrollert for duplikater på individnivå, viser flere eiere med inntekt lik null som likevel betaler total skatt som overstiger betalt formuesskatt. Samlet, årlig skatt og ligningsformue er hentet fra skatteliste. Null inntekt i skatteliste er ingen garanti for at en eier ikke betaler personskatt utover formuesskatten. Eiere med store fradrag vil kunne være oppført med en lavere inntekt i skatteliste enn sin reelle lønnsinntekt. Dette kan typisk være fradrag for renteutgifter, tap på aksjer, minstefradrag og andre fradragsberettigede utgifter. Et eventuelt fremførbart underskudd fra

³¹ Utvalgets samlede formuesskatt i 2013 var 513 millioner kroner, som utgjorde 0,77 % av samlet skatteinngang til det offentlige fra eierne i populasjonen.

³² Eiere som betaler minimal eller ingen personlig skatt (Lyssand, 2009).

tidligere år vil også kunne redusere inntekten som vises i skattematene. En aksjonær med tilstrekkelig store fradrag kan således være oppført med null i inntekt i skattematene (Parr, 2017). For å se på eiere som potensielt vil bli nullskattytere ved en avvikling av formuesskatten vil vi derfor undersøke utvalg med eiere som er oppført med null i inntekt og som betaler total skatt lik formuesskatt.

Tabell 7.4.11 viser en oversikt over betalt formuesskatt for eiere i utvalget. Vi ser at eierne i snitt betaler over 130 000 kroner i formuesskatt. Dette er langt over gjennomsnittet for populasjonen som ligger rundt 25 000 kroner, slik vi så i figur 7.4.3. På medianen reduseres formuesskatten med over 100 000 kroner som tilsier at ekstremverdier i observasjonene trekker gjennomsnittet opp. 95-prosentpersentilen forteller oss at enkelte eiere i utvalget betaler formuesskatt langt over snittet. Et standardavvik på over 1 million kroner vitner om stor variasjon i observasjonene for eierne i utvalget.

Tabell 7.4.11: Oversikt over betalt formuesskatt for eiere med inntekt lik 0 som betaler total skatt lik formuesskatt.

År	Antall	Gjennomsnitt	Std. avvik	Median	5 % - persentil	95 % - persentil
Total	1896	130 909	1 220 940	23 368	1 221	386 793

Eierne i utvalget betaler store beløp i formuesskatt dersom vi ser på gjennomsnitt og 95-prosentpersentilen. En avvikling av formuesskatten vil således føre til et stort skattelette for eiere med null i inntekt og samtidig betalt skatt lik formuesskatten. Omtrent 500 av eierne i populasjonen hvert år vil bli såkalte nullskatteyttere ved fjerning av formuesskatten.

Eiere med «lav» utbytteskatt

Et siste utvalg av eiere vi ønsker å undersøke er eiere som utløser «lav» utbytteskatt, men som belastes av betydelig formuesskatt. Først undersøker vi om det finnes mindre åpenbare årsaker til at eierne i utvalget utløser «lav» utbytteskatt og deretter betydningen av skattefordelen som dette utvalget vil få dersom formuesskatten fjernes.

Det er eiere som utløser minimal utbytteskatt, men samtidig betydelig formuesskatt som vil være interessante for vår analyse da disse eierne i stor grad vil kunne være tjent med en avvikling av formuesskatten. I det følgende undersøker vi således et utvalg av eiere med «lav» utbytteskatt og «høy» formuesskatt. Vi har definert «høy» formuesskatt og «lav» utbytteskatt som henholdsvis over og under gjennomsnittet for populasjonen, som er omtrent 30 000 kroner for både betalt utbytteskatt og betalt formuesskatt.

Innledningsvis vil vi undersøke potensielle årsaker til at eiere i utvalget betaler «lav» utbytteskatt. En åpenbar grunn vil være at disse eierne mottar lave utbyttebetalinger. Fra tabell 7.4.12 ser vi at dette stemmer for eiere i utvalget som har et gjennomsnittlig mottatt utbytte langt under gjennomsnittet for populasjonen. Maksverdien viser imidlertid at det finnes ekstremverdier med hensyn til mottatt utbytte i utvalget.

Tabell 7.4.12: Oversikt over mottatt utbytte for eiere med "lav" utbytteskatt og "høy" formuesskatt.

År	Antall	Gjennomsnitt	Std. avvik	Median	95 %-persentil	Maksverdi
Total	90 887	34 407	901 533	10	102 836	246 mill

Da det finnes eiere i utvalget som mottar utbytte av betydelige summer vil vi undersøke om høye skjermingsfradrag kan forklare en lav utbytteskatt. Tabell 7.4.13 viser andel skjermet utbytte av totalt mottatt utbytte, beregnet ved et vektet gjennomsnitt, for eiere i utvalget og for populasjonen. Fra tabellen ser vi at eiere i utvalget i snitt får skjermet en betydelig større andel av mottatt utbytte enn snittet for populasjonen. En skjermet andel på nesten 70 % forteller oss at eiere i utvalget kan ta ut store summer i utbytte og likevel få en relativt lav belastning fra utbytteskatt.

Tabell 7.4.13: Andel skjermet utbytte av totalt mottatt utbytte for utvalget og populasjonen. Vektet gjennomsnitt.

Andel skjermet utbytte av totalt mottatt utbytte		
År	Eiere med «lav» utbytteskatt og «høy» formuesskatt	Populasjon
Total	69,1 %	6,8 %

En forklaring på at eiere i utvalget i snitt mottar relativt beskjedne utbyttebetalinger kan være at eierne heller foretrekker å motta betalinger fra selskapet i form av innskutt egenkapital eller lån. Vi undersøker derfor eiernes beholdninger av skattefrie reserver. Av tabell 7.4.14 ser vi at eierne i utvalget i snitt har betydelige poster for både innbetalt egenkapital og gjeld til aksjonærer. Snittet for utvalgets eiere er svært stort relativt til gjennomsnittet for populasjonen, som vi fant i tabell 7.4.8. Dersom eiere i utvalget foretrekker å disponere disse reservene over å motta utbytte fra selskapet, og på den måten unngå skatteplikt, vil dette bidra til å redusere deres utbytteskatt.

Tabell 7.4.14: Oversikt over eierskapskorrigert innbetalt EK, gjeld til aksjonærer og totale reserver for eiere i utvalget. Alle tall er i millioner kroner.

	Innbetalt egenkapital		Gjeld til aksjonærer		Totale reserver	
	Gjennomsnitt	Std. avvik	Gjennomsnitt	Std. avvik	Gjennomsnitt	Std. avvik
Total	2,14	20,67	0,32	25,90	2,84	21,11

Tabell 7.4.15 viser en oversikt over betalt formuesskatt for eiere med «lav» utbytteskatt og «høy» formuesskatt. I snitt betaler disse eierne over 160 000 kroner i formuesskatt, men 95-prosentpersentilen vitner om at enkelte eiere betaler formuesskatt langt over snittet.

Tabell 7.4.15: Oversikt over betalt formuesskatt for eiere som betaler "lav" utbytteskatt og "høy" formuesskatt

År	Gjennomsnitt	Std.avvik	Median	95 %-persentil
Total	161 813	1 274 287	60 479	415 193

Eierne i dette utvalget har «lav» utbytteskatt som delvis kan skyldes tilgang på store skattefrie reserver og at de får skjermet en svært stor andel av sitt utbytte fra skatt. For dette utvalget er formuesskatten viktigere for samlet skattebyrde enn utbytteskatten, og eierne vil derfor tildeles stor skattefordel ved en avvikling av formuesskatten.

Oppsummering

Skatteinngangen fra utbytteskatt har økt kraftig siden den ble innført i 2006. Fra 2012 betaler eiere i populasjonen i snitt mer i utbytteskatt enn formuesskatt. For gjennomsnittseieren i populasjonen er utbytteskatten av større betydning for samlet skattebelastning enn formuesskatten. Med en økende utbytteskatt kan en eventuell avvikling av formuesskatten være mer aktuell enn tidligere, da provenytapet til en viss utstrekning vil kunne dekkes av økt skatteinngang fra utbytteskatt. En positiv sammenheng mellom utløst formuesskatt og mottatt utbytte tilsier imidlertid at en avvikling av formuesskatten vil medføre reduksjon i utbytteskatten.

En eventuell avvikling av formuesskatten vil gi store skatteletter til aksjonærer i ulike utvalg av populasjonen. Spesielt eiere med stor formue vil være tjent med en avvikling av formuesskatten, da de vil betale en lav skatt relativt til skatteevne på grunn av høye skjermingsfradrag og tilgang til store skattefrie reserver.

7.5 Oversikt over populasjon for forskningsspørsmål 3

Analysen for forskningsspørsmål 3 er på selskapsnivå og baserer seg på data over norske ikke-børsnoterte selskap. I analysen av tilpasningene i forbindelse med skattereformen i 2006 vil vi benytte regnskapsdata over perioden 2000-2015, som beskrevet i delkapittel 6.5 *Databehandling*. Videre i forskningsspørsmål 3 vil vi benytte data som begrenser analysen til en periode på åtte år. I det følgende vil vi gi en oversikt over selskapene i populasjonen over perioden 2006-2014. Tabell 7.5.1 viser antall selskap og tilhørende aksjonærer per år for hele populasjonen. Det er mulig for én aksjonær å ha eierandeler i flere selskaper.

Tabell 7.5.1: Oversikt over antall ikke-børsnoterte selskap og aksjonærer med eierandeler i selskaper.

År	Antall unoterte selskap	Antall aksjonærer
2006	95 256	256 006
2007	116 191	275 511
2008	115 450	262 843
2009	110 904	266 038
2010	124 962	287 798
2011	128 092	289 991
2012	134 740	299 184
2013	143 385	310 991
2014	152 687	319 064

Nyetablerte og etablerte bedrifter

Analysen i forskningsspørsmål 3 tar utgangspunkt i tilpasningene aksjonærer foretok før innføringen av skattereformen i 2006. I analysen ønsker vi å skille mellom selskapene som hadde mulighet til å tilpasse seg gjennom store utbetalinger av utbytte, og de selskapene som ble stiftet etter 2006. Det er kun de førstnevnte selskapene som har eventuelle skattefrie reserver som kan bidra til at aksjonærene unngår utbytteskatt. Vi deler derfor populasjonen i to utvalg; *etablerte* og *nyetablerte* selskap. Selskap stiftet før eller i 2006 klassifiseres som etablerte selskap og selskap stiftet etter 2006 defineres som nyetablerte selskap. Tabell 7.5.2 viser en oversikt over antall etablerte og nyetablerte selskap i populasjonen og tilhørende antall aksjonærer som har hatt en eierandel i ett eller flere av disse selskapene i løpet av perioden.

Tabell 7.5.2: Antall selskap og tilhørende aksjonærer, sortert for etablerte og nyetablerte selskap

	Selskap	Aksjonærer
Etablerte	135 347	462 595
Nyetablerte	76 721	168 530

Utbytte

Tabell 7.5.3 viser en oversikt over utdelt utbytte fra unoterte selskap i populasjonen over perioden 2006-2014. Totalt utbytte for populasjonen som helhet økte med omtrent 30 milliarder kroner fra 2006 til 2014. Andelen selskap som besluttet å dele ut utbytte til sine aksjonærer økte med omtrent 15 prosent.

Tabell 7.5.3: Oversikt over utdelt utbytte for unoterte selskap. År 2006-2014.

År	Antall selskap	Antall selskap med utdelt utbytte	Sum utdelt utbytte i milliarder kroner
2006	95 256	4,4 %	4,3
2007	116 191	13,2 %	16,3
2008	115 450	18,7 %	24,5
2009	110 904	19,5 %	22,6
2010	124 962	19,0 %	24,7
2011	128 092	19,5 %	26,7
2012	134 740	19,7 %	30,5
2013	143 385	19,6 %	33,8
2014	152 687	18,9 %	34,4

Innbetalt egenkapital

Innbetalt egenkapital utgjør summen av selskapets aksjekapital og overkursfond. Det er denne delen av egenkapitalen som etter skatteloven kan tilbakebetales til aksjonærer uten skatteplikt. Tabell 7.5.4 viser en oversikt over innbetalt egenkapital for alle selskap i populasjonen. Vi kan se at totalt innbetalt egenkapital viser en økning fra 2006 til 2014, mens gjennomsnittet viser en viss minkende trend. Tallene i tabellen viser innbetalt egenkapital for både etablerte og nyetablerte selskap. Videre i analysen i forskningsspørsmål 3 vil vi kun se på utviklingen i egenkapitalreserver for selskaper som hadde mulighet til å tilpasse seg skattereformen i 2006.

Tabell 7.5.4: Oversikt over innbetalt egenkapital, herunder aksjekapital og overkurs, for alle selskaper i populasjonen. År 2006-2014.

År	Sum i milliarder kroner	Gjennomsnitt
2006	186,0	1 952 126
2007	219,8	1 892 078
2008	220,3	1 908 346
2009	215,8	1 945 504
2010	226,2	1 810 354
2011	230,8	1 801 554
2012	238,3	1 768 706
2013	238,0	1 659 676
2014	230,0	1 503 891

Gjeld

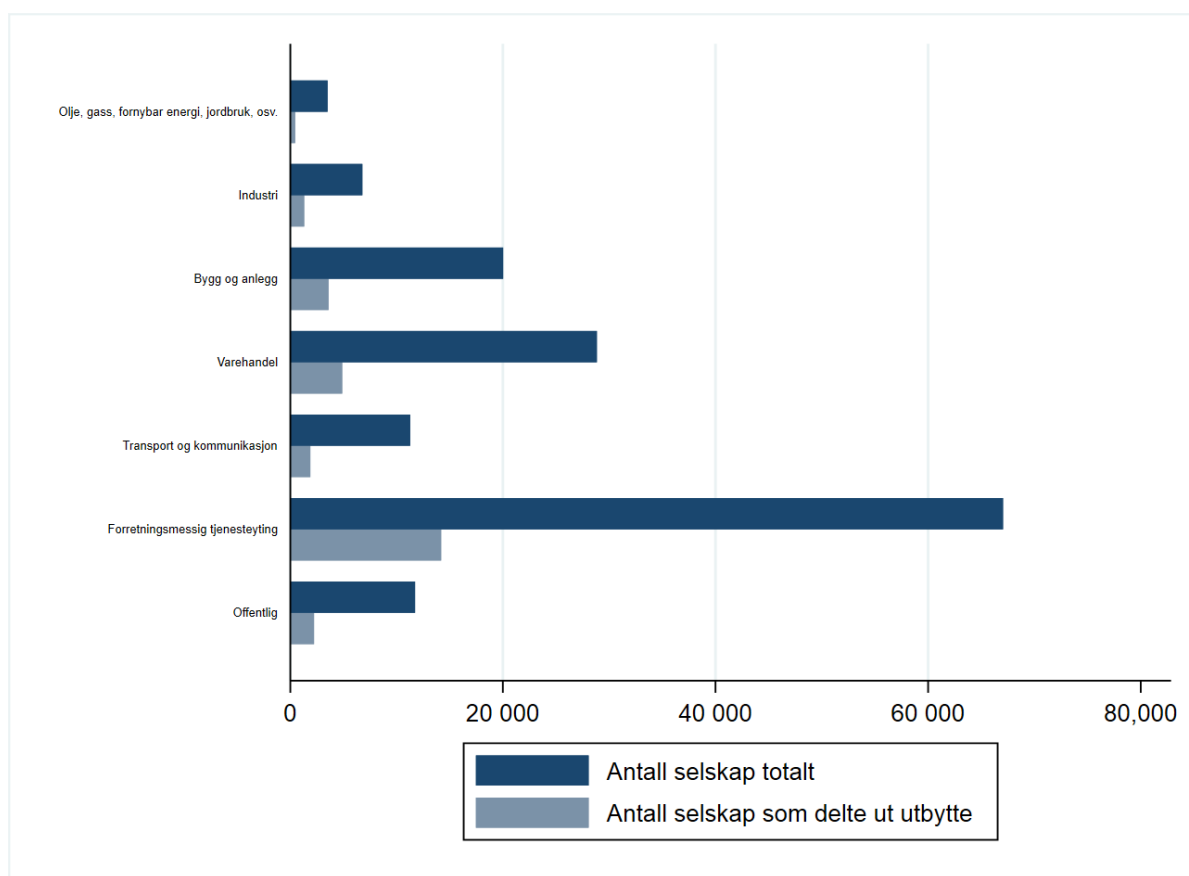
Gjeldsreservene etter tilpasningene i forbindelse med skattereformen i 2006 finnes i balanseposten *Langsiktig gjeld til ansatte og personlige eiere*. Tabell 7.5.5 viser at selskapene i populasjonen sin samlede gjeld til aksjonærer har ligget på et relativt stabilt nivå over perioden, mens gjennomsnittet til en viss grad viser en minkende trend. Videre i analysen i forskningsspørsmål 3 vil vi kun se på etablerte selskap sin gjeld til aksjonærer, basert på samme resonnement som for innbetalt egenkapital.

Tabell 7.5.5: Oversikt over gjeld til aksjonærer for alle selskap i populasjonen. År 2006-2014.

År	Sum i milliarder kroner	Gjennomsnitt
2006	21,4	224 613
2007	26,8	230 807
2008	25,8	223 740
2009	26,3	237 304
2010	26,6	213 027
2011	26,4	205 772
2012	26,5	196 571
2013	26,0	181 650
2014	25,1	164 474

Næring

Figur 7.5.2 gir en oversikt over selskapene i populasjonen fordelt over 7 næringskategorier³³. Diagrammet viser antall selskap som faller innenfor hver næringskategori og antall selskap som delte utbytte i 2014. "Forretningsmessig tjenesteyting" utgjør den største næringen både når det gjelder antall selskap totalt og andel selskap som delte ut utbytte i 2014, med en andel på 21 prosent. "Olje, gass, fornybar energi, jordbruk osv." var næringen med selskap som i snitt hadde størst balansepost for innbetalt egenkapital, mens selskap som i snitt hadde størst balansepost for gjeld til aksjonærer tilhørte den største næringen, "Forretningsmessig tjenesteyting".

Figur 7.5.2: Antall selskap totalt og antall selskap som delte ut utbytte, fordelt etter næring. År 2014.

³³ Beskrivelse av klassifikasjonen av næringskategoriene finnes i tabell A.2.1 i Appendiks.

7.5.1 Forskningsspørsmål 3

Hvordan har reservene fra tilpasningen til 2006-reformen og utdeling av utbytte fra ikke-børsnoterte selskap utviklet seg?

I årene før skattereformen av 2006 tredde i kraft ble store utbytter tatt ut, ettersom det i lengre tid hadde vært klart at det ville bli pålagt skatt på utbytte i den nye reformen. Utbytte ble deretter skutt inn i selskapene igjen, i form av aksjekapital eller lån. Dermed bygget mange av bedriftene opp store reserver, som senere kunne tilbakebetales aksjonærene skattefritt. I etterkant av innføringen av skattereformen i 2006 var det forventet en kraftig nedgang i utbyttebetalinger fra selskap (Alstadsæter, Fjærli & Thoresen, 2006). I analyse av dette forskningsspørsmålet vil vi se nærmere på tilpasningene ved å undersøke utviklingen i utbetalt utbytte og størrelsen på reservene for ikke-børsnoterte selskap. Datasettet kontrolleres for duplikater på selskapsnivå gjennom hele analysen.

For å kunne se på hele tilpasningen til 2006-reformen, vil vi se på utviklingen i skattefrie reserver og utdelt utbytte fra før annonseringen av aksjonærmodellen. Vi benytter regnskapsdata tilbake til år 2000 og gjennomfører analysen i forskningsspørsmål 3 på selskapsnivå³⁴.

Forslaget til aksjonærmodellen kom fra Skauge-utvalget i NOU 2003:9 (Finansdepartementet, 2004a), men det første varselet på den fremtidige beskatningen av aksjeinntekter kom med den midlertidige utbytteskatten i 2001. Aksjonærmodellen skulle gjelde fra 1. januar 2006 (Finansdepartementet, 2004b). Det var følgelig frem til da selskap hadde mulighet til å tilpasse seg. For å undersøke utviklingen i utdelt utbytte fra 2000 til 2015, for de som hadde mulighet til å tilpasse seg reformen, ser vi kun på selskapene som eksisterte i 2006. Disse er hentet fra Aksjonærregisteret og deretter koblet med data fra regnskap, som vi har for hele perioden 2000-2015, som beskrevet i delkapittel 6.5 *Databehandling*.

Figur 7.6.1 viser tydelig hvordan eiere i ikke-børsnoterte selskap tilpasset seg. Vi ser at utdeling av utbytte fra selskap til aksjonær økte kraftig etter 2001, da det var på et svært lavt nivå grunnet den midlertidige utbytteskatten (Alstadsæter et al., 2006). I 2005 utgjorde

³⁴ Ved analyse på individnivå benyttes Aksjonærregisteret for å sammenstille informasjon om aksjonær og selskap, og dette inneholder kun data fra 2004 til 2014.

samlet utdelt utbytte for selskapene i populasjonen nesten 60 milliarder kroner, som tilsvarer en økning på 50 milliarder kroner fra 2001. Deretter ser vi et kraftig fall i utdelt utbytte i 2006, som forventet da dette var året det nye skattesystemet ble gjeldende. Videre viser grafen en økende trend, og vi vil følgelig undersøke om det kan komme av at skattefrie reserver til eiere som kunne tilpasse seg er i ferd med å minke, slik at unoterte selskap i større grad må dele ut utbytte til sine aksjonærer.

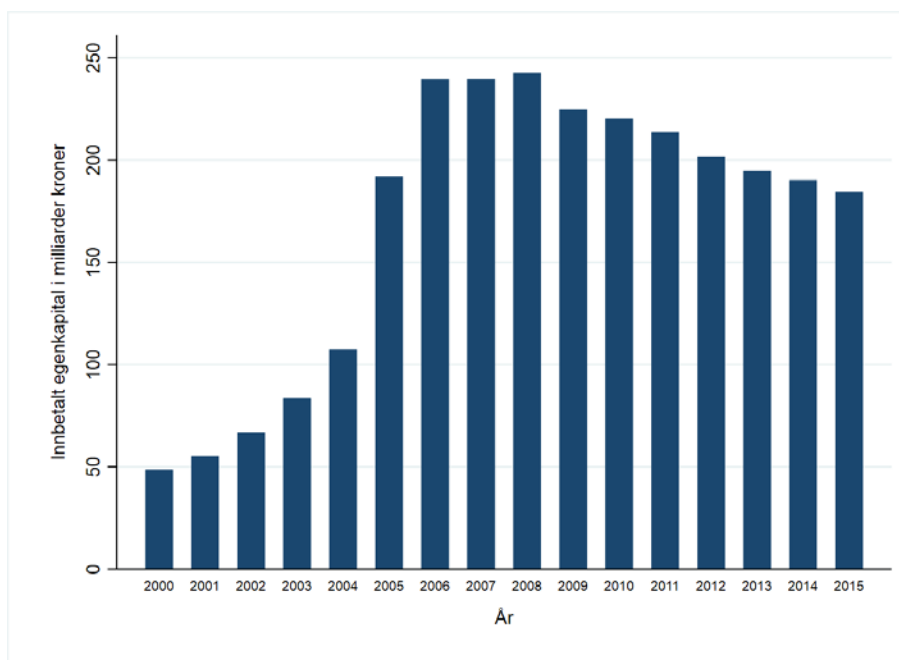
Figur 7.6.1: Utvikling i sum av utdelt utbytte for alle unoterte selskap i vår populasjon som eksisterte i 2006. År 2000 til 2015.

I figur 7.6.2 undersøker vi oppbyggingen av reserver i form av innbetalt egenkapital for unoterte selskap som bestod i 2006. Summen av innbetalt egenkapital har en svak konveks økning fra 2000 til 2004, deretter øker innbetalt egenkapital kraftig frem til 2006, hvor det stabiliserer seg. Det samsvarer med forventningen om at eiere i unoterte selskap tilpasset seg reformen ved å dele ut utbytte som ble skutt inn igjen i bedriften som egenkapital.

De to første årene etter reformen holder balansepostene for innbetalt egenkapital seg på et stabilt nivå rundt 240 milliarder kroner. Deretter synker innbetalt egenkapital til omtrent 180 milliarder kroner i 2015. Dermed kan det tyde på at skattefrie reserver har minket med tiden.

Det er vanskelig å slå fast hva som er «normalt» nivå for egenkapitalreserver ettersom årene 2000 og 2001 er preget av den midlertidige utbytteskatten i 2001. Innbetalt egenkapital i 2001 kan derfor antas å være lavere enn et eventuelt normalnivå. Det er mulig at bedriftene begynte å tilpasse seg allerede i 2002, men den største økningen i innbetalt egenkapital skjer

fra 2004 til 2005. Det kan blant annet komme av at aksjonærmodellen ble annonsert i 2003 i skatteutvalgets NOU 2003:9, og at selskap og deres aksjonærer tilpasset seg i økende grad når reformen nærmet seg. Vi har følgelig ikke et klart referanseår å vise til, men vi ser at innbetalt egenkapital i 2015 fortsatt er langt unna nivået i 2004 og tidligere år. Selskapene som hadde mulighet til å tilpasse seg aksjonærmodellen har fortsatt store skattefrie reserver og det kan tenkes at det vil ta flere år før man igjen når et «normalt» nivå. Imidlertid er det mulig at deler av økningen og nedgangen skyldes andre faktorer som eksempelvis konjunkturer, at nye selskap har blitt etablert eller at gamle selskap har gått konkurs.

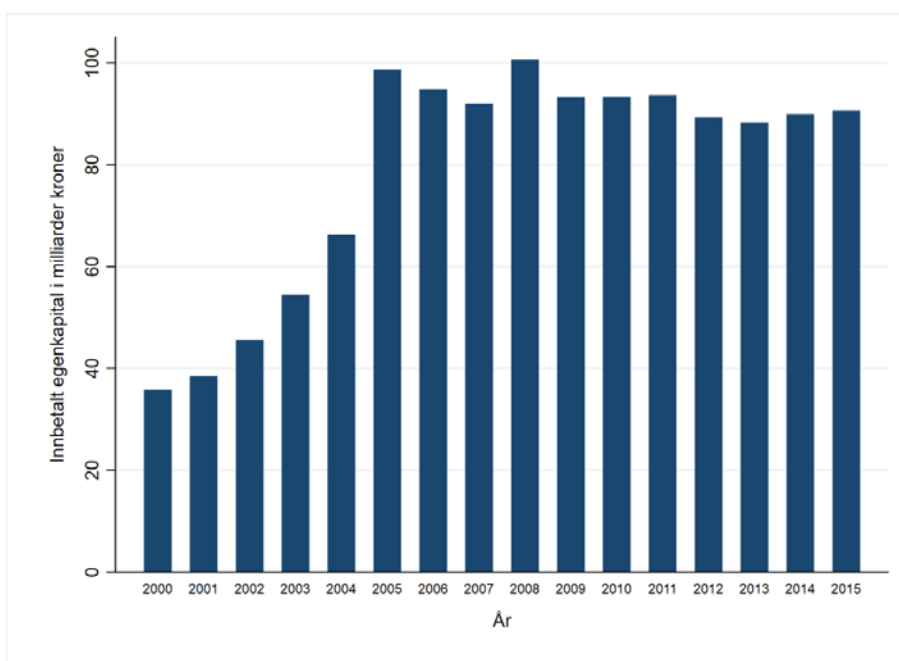
Figur 7.6.2: Utvikling i sum av innbetalt egenkapital for alle unoterte selskap i populasjonen, som eksisterte i 2006. År 2000-2015.

For å undersøke årsakene bak utviklingen i innbetalt egenkapital nærmere vil vi avdekke om økningen og nedgangen kun skyldes skatteplanlegging, eller om noe av svingningene kan skyldes nye bedrifter som har etablert seg eller egenkapital som har gått tapt. Dette gjør vi ved å se på utviklingen i innbetalt egenkapital over den samme tidsperioden for et utvalg unoterte selskap som bestod gjennom hele perioden 2000-2015. På den måten kan vi korrigere for selskap som ble etablert underveis og bedrifter som gikk konkurs. Vi ser da på samme selskap gjennom en periode på 15 år, illustrert i figur 7.6.3. Vi vil sammenligne utviklingen for dette utvalget med utviklingen i figur 7.6.2.

For dette utvalget ligger innbetalt egenkapital på et lavere nivå enn for selskapene i figur 7.6.2, da selskap som ikke bestod gjennom hele perioden er utelatt. Av figuren ser vi likevel

at trenden frem til og med 2005 er den samme. I 2006 er utviklingen en annen, da innbetalt egenkapital synker med rundt 2-3 milliarder kroner, mens vi så en økning på omtrent 50 milliarder kroner samme året i figur 7.6.2. Reduksjonen er imidlertid relativt liten og kan komme av årsspesifikke faktorer. I 2007 ser vi en tilsvarende nedgang, mens det i 2008 øker til omtrent samme nivå som i 2005.

Utvalget med bedriftene som bestod gjennom perioden 2000-2015 viser ingen tegn til tilpasning fra 2005 til 2006, og heller ingen tydelig synkende trend etter innføringen av aksjonærmodellen slik vi så i figur 7.6.2. Figur 7.6.3 viser imidlertid at også for dette utvalget er innbetalt egenkapital på et vesentlig høyere nivå i 2015 enn årene før 2006-reformen, hvilket tyder på at selskapene fortsatt har store skattefrie reserver å ta av.

Figur 7.6.3: Utvikling i sum av innbetalt egenkapital for alle unoterte selskap i populasjonen, som eksisterte samtlige år i perioden. År 2000-2015.

Figurene hittil i analysen har blitt brukt for å illustrere tilpasningen i forkant av skattereformen i 2006, men de viser ikke hele virkeligheten da vi kun går ut fra selskap som bestod i 2006. Videre vil vi undersøke utviklingen for alle selskap i populasjonen og vil derfor benytte oss av data fra RF-1167 – *Næringsoppgave 2* og Aksjonærregisteret som begrenser tidsperioden til 2006-2014. I tabell 7.6.1 sammenligner vi relativ størrelse på innbetalt egenkapital som andel av total egenkapital for etablerte og nyetablerte selskap, definert som bedrifter stiftet henholdsvis i eller før 2006 og etter 2006.

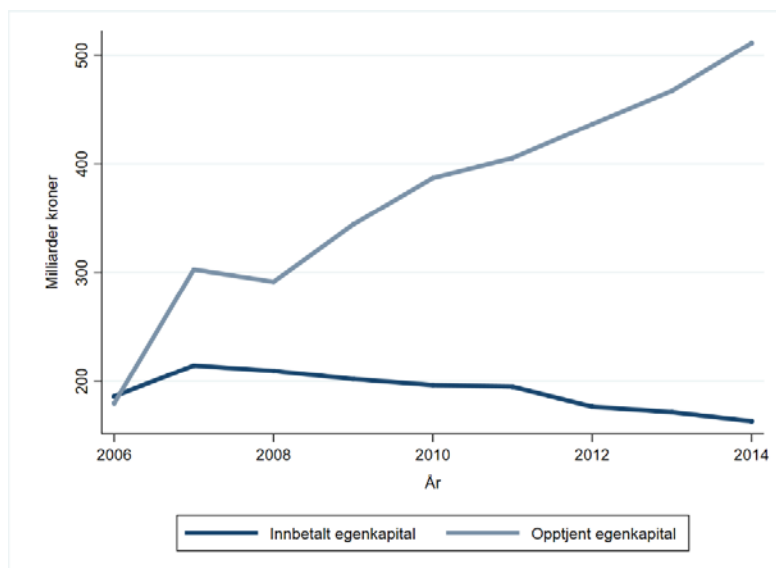
Tabellen viser en tydelig synkende trend i innbetalt egenkapital som andel av total egenkapital for etablerte selskap. Etablerte selskap har lavere andeler enn nyetablerte bedrifter over hele perioden. Sistnevnte har også tegn til en synkende trend, men ikke like tydelig. Nyetablerte selskap har en svært stor andel innbetalt egenkapital av total egenkapital i 2007, hvilket er naturlig ettersom alle nyetablerte bedrifter som eksisterte i 2007 ble stiftet dette året og en initial innbetaling av egenkapital vil være å forvente. Det kan være to årsaker til at andelen synker. Det kan skyldes at innbetalt egenkapital reduseres eller at opptjent egenkapital som andel av total egenkapital øker. For nyetablerte bedrifter er det naturlig å anta økende opptjent egenkapital etter hvert som slike selskap blir mer etablerte.

Tabell 7.6.1: Utvikling i andel innbetalt egenkapital for etablerte og nyetablerte bedrifter fra 2006 til 2014.

År	Andel innbetalt egenkapital av total egenkapital	
	Etablerte selskap	Nyetablerte selskap
2006	49,4 %	-
2007	40,3 %	65,3 %
2008	40,5 %	60,1 %
2009	35,9 %	58,7 %
2010	32,7 %	47,5 %
2011	31,4 %	49,7 %
2012	28,0 %	50,3 %
2013	26,0 %	45,9 %
2014	23,5 %	40,5 %

I tabellen over ser vi at andelen innbetalt egenkapital for etablerte bedrifter mer enn halveres fra 2006 til 2014. Det kan være en indikasjon på at reservene minker, men det kan også skyldes at bedriftenes opptjente egenkapital har økt. Dette vil vi følgelig analysere videre ved å sammenligne utvikling i opptjent og innbetalt egenkapital for populasjonens etablerte selskap over tidsperioden.

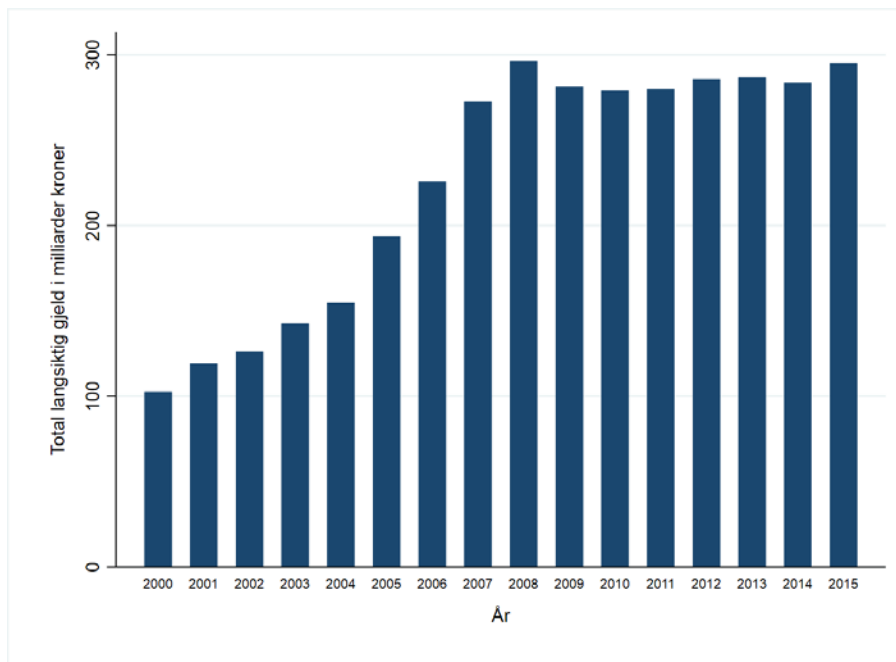
Figur 7.6.4 viser en klar økende trend for opptjent egenkapital. Innbetalt egenkapital er synkende, men viser vesentlig mindre endringer relativt til opptjent egenkapital. Følgelig skyldes reduksjonen i andelen vi så i tabell 7.6.1 i hovedsak økning i opptjent egenkapital. Dette tyder på at reservene kan ha minket noe, men ikke like kraftig som tabellen indikerte.

Figur 7.6.4: Utvikling i innbetalt egenkapital og opptjent egenkapital for etablerte bedrifter over tidsperioden 2006-2014.

Som tidligere nevnt ble utbyttebetalingene i forbindelse med tilpasningen både skutt tilbake i selskapene i form av innbetalt egenkapital og som lån fra aksjonærene. I den neste delen vil vi følgelig analysere utviklingen i reservene i form av de unoterte selskapenes gjeld til aksjonærer. På samme måte som for innbetalt egenkapital vil vi også her starte med en analyse av utvalgte bedrifter som eksisterte i 2006 over tidsperioden 2000-2015, for å kunne undersøke en eventuell oppbygging av gjeldsreserver frem til reformen ble innført. Gjeld til aksjonærer er hentet ut fra RF-1167 – *Næringsoppgave 2*, der vi ikke har data lenger tilbake enn til 2006. I figur 7.6.5 har vi følgelig benyttet selskapenes totale langsiktige gjeld fra regnskapsdata som gjør det mulig å se på utviklingen over perioden 2000-2015.

Figuren viser en tydelig oppbygging i langsiktig gjeld i forkant av skattereformen, men vi ser også en økning i 2007 og 2008. Det sentrale i forbindelse med tilpasningen var å få tømt selskapet før 2006. Det er derfor mulig at aksjonærene midlertidig holdt midler utenfor selskapet for å vurdere om det skulle skytes inn som egenkapital eller lån, eller om det skulle holdes utenfor bedriften. Økningen i 2007 og 2008 kan følgelig være resultat av tilpasningen, dersom aksjonærgjeld viser samme trend disse årene, men det kan også skyldes konjunkturrelle forhold.

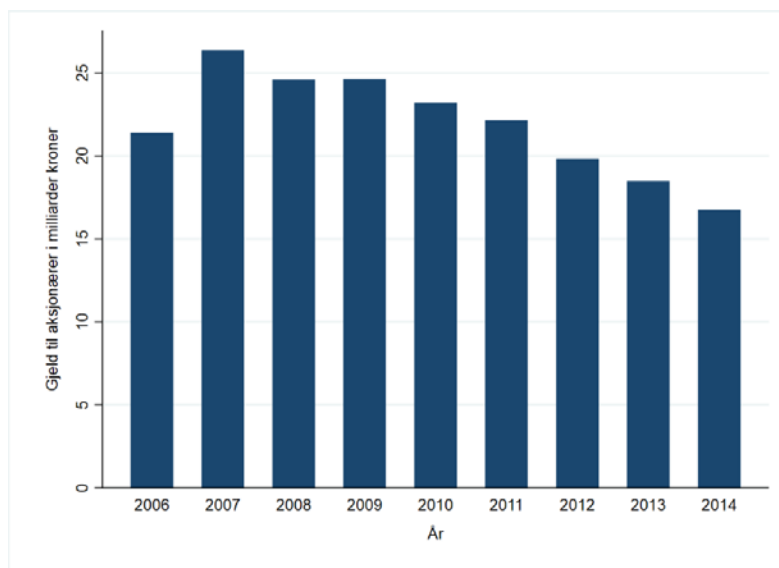

Figur 7.6.5: Utvikling i sum av langsiktig gjeld for alle unoterte selskap i populasjonen som eksisterte i 2006. År 2000-2015.

Det er imidlertid viktig å påpeke at ettersom dette er selskapenes totale langsiktige gjeld sier det ikke nødvendigvis noe om gjeldsreservene fra tilpasningen. Den økende trenden kan skyldes andre effekter, da det er mange årsaker til at et selskap kan ønske å øke sin gjeld. For å få en bedre indikasjon på om oppbygging av gjeldsreserver kan være en årsak til økningen vil vi sammenligne med utviklingen i aksjonærgjeld fra 2006 til 2014, og se om trenden er den samme disse årene.

Figur 7.6.6 viser at utviklingen i aksjonærgjeld har noe lik trend som total langsiktig gjeld i perioden 2006 til 2009. Første året etter reformen ser vi en økning i selskapenes aksjonærgjeld, og som tidligere nevnt kan dette skyldes at aksjonærene brukte noe tid på å vurdere hva de ville gjøre med utbytte. I 2008 ser vi en nedgang, og i 2009 holder det seg stabilt, for deretter å vise en synkende trend frem til 2014. Dette kan tyde på at reservene i form av gjeld til aksjonærer minker.

I 2006 reflekterer tallene i figur 7.6.5 og figur 7.6.6 samme selskap, og vi ser at gjeld til aksjonærer utgjør en svært liten andel av total gjeld. Følgelig er ikke total langsiktig gjeld en god proxy for utviklingen i gjeldsreserver, og vi kan derfor ikke konkludere med noe om reservene basert på figur 7.6.5. men likevel kan en klar gjeldsoppbygging i forkant av skattereformen tyde på tilpasning.

Figur 7.6.6: Utvikling i summen av aksjonærgjeld for alle unoterte selskap i populasjonen. År 2006-2014.

Deskriptiv statistikk viser tendenser til at skattefrie reserver har minket siden tilpasningene til 2006-reformen. Når eiere i selskap som kunne tilpasse seg ikke lenger har store skattefrie reserver tilgjengelig, kan det tenkes at eiere i større grad vil være avhengige av at selskapet deler ut utbytte. Ved en regresjonsanalyse på selskapsnivå vil vi undersøke kausaliteten mellom skattefrie reserver og utdelt utbytte, for å teste en hypotese om at bedrifter med store reserver deler ut mindre utbytte. I en avveining mellom uttak av utbytte eller skattefrie reserver, kan det antas at aksjonæren er indifferent dersom utbytte er skjernet. Følgelig vil skattepliktig utbytte benyttes i regresjonsanalyse.

I den første regresjonen benytter vi «Minste Kvadraters Metode» (OLS). Ettersom våre datasett behandles som paneldata er det mulig at selskapene har foretaksspesifikke komponenter slik at antakelsen om uavhengige feilledd brytes. Følgelig grupperer (cluster) vi etter organisasjonsnummer for å sikre at selskapene behandles som samme selskap over flere år. Dermed justeres signifikansnivåene for at feilleddene til samme selskap er korrelert over tid.

«Random effects» (RE) og «Fixed effects» (FE) er to modeller som tar hensyn til at feilleddet i regresjonen har en foretaksspesifikk komponent som ligger fast over tid. Ved å benytte disse modellene kan vi se på variasjonen innad i hvert selskap over tid, fremfor å se på variasjonen mellom selskapene. For å undersøke hvilken modell som egner seg best for vår analyse har vi gjennomført en Hausman-test. Testen gir en svært høy Hausman-

koeffisient, som vist i tabell 7.6.2, hvilket betyr at nullhypotesen, om at RE er foretrukket modell, forkastes. Følgelig benyttes FE i andre regresjon. Denne korrigerer for uobserverbar heterogenitet ved at selskapsspesifikke faste effekter elimineres. Dermed utnytter vi variasjonen innad i foretakene over tid, og undersøker om selskap med større skattefrie reserver enn de vanligvis har deler ut mer utbytte enn de vanligvis gjør. Ved å benytte robuste standardavvik kontrollerer vi for heteroskedastisitet.

Tabell 7.6.2: Hausman-test

H ₀ : Differansen i koeffisientene er ikke systematisk	
chi2(13) = 28142.81	Prob>chi2 = 0.0000

Vi benytter log-transformerte variabler, slik at flere av regresjonsforutsetningene oppfylles og skjevhet i variablene reduseres. På samme måte som i spredningsdiagrammet i delkapittel 7.2 *Sammenhengen mellom formuesskatt og utbytte* settes alle verdier under 1 lik 0, ettersom en log-transformasjon av disse vil gi negative eller manglende verdier.

Avhengig variabel

En kontinuerlig variabel av skattepliktig utdelt utbytte er regresjonens avhengige variabel. Da vi kun har data på aksjonærens totale skattepliktige utbytte per år fra RF-1088 – *Aksjeoppgaven*, har vi konstruert en proxy for samlet skattepliktig utbytte utdelt fra bedrift. Dette er nærmere forklart i delkapittel 6.5 *Databehandling*.

Uavhengige variabler

For å undersøke kausaliteten mellom størrelsen på skattefrie reservene og skattepliktig utdelt utbytte ser vi på *innbetalt egenkapital*. Vi benytter den naturlige logaritmen av variabelen, hvilket betyr at resultatene tolkes som elastisiteter. Det forventes at høyere innbetalt egenkapital er assosiert med lavere skattepliktig utdelt utbytte. Følgelig forventer vi at koeffisienten til denne variabelen vil være negativ.

Aksjonærgjeld er den andre uavhengige variabelen som inkluderes for å undersøke skattefrie reserves innvirkning på utdelt utbytte. Endringer i denne vil også tolkes i prosent, grunnet log-transformasjon av variabelen. Vår hypotese er at koeffisienten vil ha negativt fortegn, av samme årsak som for innbetalt egenkapital.

Økt årsresultat antas å føre til mer skattepliktig utdelt utbytte, ettersom det forventes å være en positiv sammenheng mellom utdeling av utbytte og det at selskapet gjør det bra. Vi ser på den naturlige logaritmen til årsresultat, og koeffisienten forventes å ha et positivt fortegn.

Kontrollvariabler

Vi inkluderer den naturlige logaritmen til *selskapets ligningsverdi* for å kunne kontrollere for effekten formuesskatt utløst fra det enkelte selskap til aksjonærer har på utbytte, i perioden 2006-2014³⁵. Med bakgrunn i debatten om formuesskatt kan det antas at høyere formuesskatt utløst fra bedrift vil føre til høyere utdelt utbytte, alt annet like. Det forventes imidlertid at utbytte vil øke mindre enn formuesskatten øker, med bakgrunn i funnene i forskningsspørsmål 1. Koeffisienten til logaritmen av selskapets ligningsverdi forventes følgelig å være positiv.

Det kan antas at større bedrifter deler ut mer utbytte. Følgelig inkluderes *antall eiere* på logaritmisk form som kontrollvariabel. Økning i antall eiere kan også antas å ha en kausal effekt på utdelt utbytte, ved at det deles ut mer utbytte for å minimere agentkostnader når selskapet har mange eiere. Vi forventer følgelig en positiv koeffisient for denne variabelen.

Selskap som ble stiftet etter 2006 hadde ikke mulighet til å tilpasse seg den nye reformen. For å kontrollere for disse inkluderer vi en dummyvariabel, *nyetablert*, som tar verdien 1 dersom selskapet ble stiftet etter skattereformen av 2006, og 0 hvis det ble stiftet før. Denne koeffisienten forventer vi at vil ha negativt fortegn, ettersom det tar tid å bygge opp et selskap som er i stand til å dele ut store utbytter.

For å avdekke eventuelle konjunkturrelle forhold i perioden som kan ha påvirket utbytte inkluderer vi dummy-variabler for *årene 2007-2014*, der 2006 er referanseår. Ettersom vi i figur 7.6.1 observerte en positiv trend for unoterte selskaps utdelte utbytte i denne perioden forventer vi positive og økende koeffisienter.

Til slutt inkluderer dummyvariabler for de ulike næringene for å kontrollere for industrispesifikke effekter. Disse er med i regresjonen, men ikke vist i tabellen da resultatene ikke er av interesse for vår analyse. Fullstendig regresjonstabell finnes i tabell A.4.1 i appendiks.

³⁵ Data på formue som inngår i beregning av formuesskatt er begrenset til perioden 2010-2013.

Tabell 7.6.3: Log-log regresjon med skattepliktig utbytte som avhengig variabel

	(1) OLS	(2) FE
Log Innbetalt EK (reserver)	0.206*** (0.008)	-0.041*** (0.004)
Log Gjeld til aksjonærer (reserver)	-0.058*** (0.002)	-0.043*** (0.002)
Log Årsresultat	0.174*** (0.001)	0.026*** (0.001)
Log Selskapets ligningsverdi	0.120*** (0.001)	0.067*** (0.001)
Log Antall eiere	1.591*** (0.013)	1.445*** (0.027)
Nyetablert	1.240*** (0.099)	-
År 2007	0.817*** (0.015)	0.916*** (0.015)
År 2008	1.089*** (0.017)	1.018*** (0.017)
År 2009	1.317*** (0.019)	1.222*** (0.018)
År 2010	1.910*** (0.019)	1.822*** (0.018)
År 2011	2.303*** (0.020)	2.284*** (0.019)
År 2012	2.372*** (0.020)	2.348*** (0.019)
År 2013	2.507*** (0.020)	2.564*** (0.020)
År 2014	2.659*** (0.021)	2.818*** (0.020)
Konstantledd	-3.459*** (0.110)	1.488*** (0.044)
Adjusted R^2	0.159	0.064
Observasjoner	1099872	1121667

Robuste standardavvik i parentes

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Regresjonsanalyse

Modellen i OLS-regresjonen (1) forklarer 15,9 prosent av variasjonen i skattepliktig utdelt utbytte, hvilket er ganske lavt og betyr at skattepliktig utdelt utbytte påvirkes av flere faktorer utenfor modellen. Alle variablene samt konstantleddet i tabellen er signifikante på 1 prosent nivå.

Når vi kontrollerer for faste effekter i regresjon (2) får modellen en forklaringsgrad på 6,4 prosent, og alle variabler samt konstantledd er signifikante på 1 prosent nivå. Lavere forklaring enn OLS kan komme av at FE-regresjonen kaster ut for mye variasjon.

Variabelen for innbetalt egenkapital er ikke som forventet i OLS-regresjonen der den er positiv, mens i FE-regresjonen er koeffisienten negativ. I regresjon (2) kan et selskap med 1 prosent høyere innbetalt egenkapital enn det vanligvis har assosieres med 0,041 prosent lavere skattepliktig utbetalt egenkapital enn bedriften vanligvis deler ut.

Gjeld til aksjonærer er som forventet med negativ koeffisient i begge regresjonene. I henhold til OLS-regresjonen er en økning på 1 prosent assosiert med en reduksjon i skattepliktig utbetalt utbytte på 0,087 prosent. I FE-regresjonen kan en tilsvarende økning for et selskap assosieres med 0,053 prosent lavere skattepliktig utbetalt utbytte enn vanlig.

Årsresultat viser positiv koeffisient i både OLS og FE. I regresjon (2) kan bedrifter med 1 prosent høyere årsresultat enn vanlig assosieres med 0,026 prosent mer skattepliktig utdelt utbytte enn vanlig.

Kontrollvariabelen, selskapets ligningsverdi, har positive koeffisienter i begge regresjonene, hvilket kan være en effekt av at høyere formuesskatt, som følge av høyere ligningsverdi i selskap, fører til større utdelt utbytte.

I begge regresjonene har antall eiere positive koeffisienter, som forventet. Dummyvariabelen for nyetablerte bedrifter derimot, er positiv i OLS³⁶. Det strider mot vår forventning om at nyetablerte bedrifter tar ut mindre utbytte enn etablerte bedrifter, og følgelig pådrar seg lavere skattepliktig utbytte.

³⁶ Variabelen nyetablert utelates i FE-regresjonen ettersom selskapets stiftelsesår naturlig nok ikke endres over tid.

Fortegnet til dummy-variablene for år er positive og økende som vi forventet, i begge regresjonene. Det indikerer dermed at utdelt utbytte har økt alle år siden 2006.

Fast-effekt regresjonen tyder følgelig på at innbetalt egenkapital og gjeld til aksjonærer er negativt korrelert med utdelt utbytte, og dermed at selskap med større skattefrie reserver deler ut mindre utbytte som pålegges skatteplikt. Det kan derfor forventes at utdelt utbytte vil øke etter hvert som skattefrie reservene minker, og at skatteinngangen fra utbytteskatt kan komme til å øke i fremtiden.

Robusthetssjekk

For å undersøke robustheten i resultatene vil vi gjennomføre tre robusthetssjekker. Dersom disse gir samme resultater som funnene i hovedregresjonen, styrker det den interne validiteten.

I forskningsspørsmål 1 fant vi at kun en liten del av utbytte er skjermet, og vi antar derfor at resultatene vi får fra en regresjonsanalyse med skattepliktig utbytte som avhengig variabel ikke vil avvike betydelig fra resultatene vi ville fått med totalt utbetalt utbytte som avhengig variabel. Ettersom vi benytter en proxy-variabel for skattepliktig utbytte vil vi undersøke validiteten til modellen ved å kjøre en regresjonsanalyse med totalt utbetalt utbytte som avhengig variabel og de samme kontroll- og uavhengige variablene som regresjonen i analysen over. Denne er vist i tabell A.4.2 i appendiks. Årsdummyene er økende og alle variabler har samme fortegn som regresjonen med skattepliktig utbytte som avhengig variabel. Det styrker validiteten til analysen, da resultatene fra denne robusthetssjekken gir samme konklusjoner.

Den andre robusthetssjekken går ut på at vi kjører FE-regresjonen på nytt tre ganger, der vi kun inkluderer én av de uavhengige variablene hver gang. Dermed kan vi undersøke om modellen endrer seg betydelig mellom regresjonene. Regresjonsutskriften er vist i tabell A.4.3 i appendiks.

Ved å utelate variablene gjeld til aksjonærer og årsresultat endres koeffisienten til innbetalt egenkapital fra -0,041 til -0,044. Den er imidlertid fortsatt negativ og signifikant på 1 prosent nivå. Standardavviket for innbetalt egenkapital er 0,004, og vi ser at endringen i koeffisienten ved å utelate variabler er mindre enn dette.

For gjeld til aksjonærer er også endringen i koeffisienten mindre enn tilhørende standardavvik og koeffisienten til årsresultat forblir den samme, når de to andre uavhengige variablene utelates. I alle regresjonene holder selskapets ligningsverdi og antall eiere seg mer eller mindre helt stabile. Samtlige endringer i koeffisienter er mindre enn de respektive standardavvikene. Alle årene har positive og økende koeffisienter.

Forklaringsgraden synker når de tre uavhengige variablene fjernes, hvilket er naturlig gitt vår forventning om at de har betydning for skattepliktig utbetalt utbytte.

Ettersom modellen ikke endrer seg betydelig når de ulike variablene utelates, styrkes validiteten i analysen.

Vi gjennomfører også en robusthetssjekk der avhengig variabel er binær ved å benytte en logit-regresjon for paneldata. Dermed tolkes regresjonslikningen som sannsynligheten for at avhengig variabel er lik 1, og ergo sannsynligheten for at det deles ut utbytte som er pålagt skatt. For at vår FE-modell skal være robust forventer vi at større skattefrie reserver skal føre til lavere sannsynlighet for å dele ut utbytte som er skattepliktig, og følgelig at koeffisientene til innbetalt egenkapital og gjeld til aksjonærer er negative. Høyere årsresultat, ligningsverdi og flere eiere forventer vi at skal øke sannsynligheten for at selskap deler ut utbytte. I tabell A.4.4 i appendiks ser vi at dette stemmer og at alle variablene er signifikante på 1 prosent nivå. Dermed styrkes robustheten til våre resultater.

Oppsummering

Analysen av utviklingen i innbetalt egenkapital, gjeld til aksjonærer og utdelt utbytte tyder på at det fortsatt er mye igjen av skattefrie reserver fra tilpasningen til 2006-reformen, til tross for at selskap i større grad enn tidligere deler ut store utbytter. Regresjonsanalysen viste en signifikant negativ sammenheng mellom skattefrie reserver og skattepliktig utdelt utbytte. Det kan bety at skatteinngangen fra utbytteskatt vil øke ytterligere etter hvert som reservene avtar og selskapene må begynne å dele ut mer utbytte. Det kan derfor tenkes at differansen i skattebelastning fra formuesskatt og utbytteskatt vil øke med tiden. Økende utbytteskatt kan tenkes å bidra til å dekke det provenytab som oppstår ved en eventuell avvikling av formuesskatten.

8. Avslutning

8.1 Konklusjon

I denne utredningen har vi sammenlignet formuesskatt og utbytteskatt for norske eiere i ikke-børsnoterte selskap, med hensikt å undersøke om utbytteskatten har kommet på et nivå slik at den på sikt kan erstatte formuesskatten.

Vi finner en positiv korrelasjon mellom betalt formuesskatt og mottatt utbytte. Det gjør at en eventuell avvikling vil kunne medføre en reduksjon i uttak av utbytte, og dermed redusert skatteinngang fra utbytteskatt til det offentlige.

Vår analyse viser at formuesskatt og utbytte har en klar sammenheng, men at gjennomsnittlig nettoutbytte for populasjonens eiere er betydelig større enn gjennomsnittlig formuesskatt. Det er lite som tyder på at eiere i ikke-børsnoterte selskap tar ut utbytte kun for å betjene formuesskatten.

En avvikling av formuesskatten vil gi store skatteletter til eiere i populasjonen med store formuer, hvilket vil medføre provenytnap for det offentlige. Siden innføringen av aksjonærmodellen i 2006 har skatteinngangen fra utbytteskatt økt betydelig som følge av økt utbetalt utbytte. Følgelig kan utbytteskatten i større grad enn tidligere bidra til å dekke provenytnap ved avvikling av formuesskatten.

Analysen tyder på at det fortsatt er mye igjen av reservene som kan tilbakebetales eierne skattefritt. Ettersom det er en signifikant negativ sammenheng mellom størrelsen på reservene og skattepliktig utdelt utbytte kan det antas at skatteinngangen fra utbytteskatt vil øke med tiden etter hvert som reservene minker. Følgelig kan utbytteskatt i større grad bidra til å dekke det provenytnap som oppstår ved en eventuell avvikling av formuesskatten.

Med bakgrunn i analysen av ikke-børsnoterte selskap og deres aksjonærer konkluderes det med at utbytteskatten på sikt vil kunne øke til et nivå der den dekker store deler av provenytnapet som følger av en avvikling av formuesskatten, og følgelig vil kunne fungere som en erstatning for formuesskatten.

8.2 Svakheter ved analysen

I skattelistedene, som benyttes ved beregning av formuesskatt, har vi kun tilgang på data fra tidsperioden 2010-2013. Dette begrenser analysen vår, slik at vi ikke får med endringene i bunnfradraget som har skjedd etter 2013.

En forutsetning for oppgaven er at aksjonærenes andel av skattefrie reserver fra tilpasningen til 2006-reformen tilsvarer deres eierandel i selskapene, ettersom vi ikke har data på innbetalt egenkapital og aksjonærgjeld direkte tilknyttet hver eier.

Vi har ikke tatt hensyn til konjunkturer når vi har sett på utviklingen over tid. Finanskrisen har blant annet ført til svingninger i økonomien, som kan ha påvirket våre tall.

Tallene er ikke inflasjonsjustert. Dermed tar ikke analysen hensyn til at egenkapital må stige med minst like mye som inflasjonen for å beholde sin verdi. Eksempelvis vil det være negativt for bedriftene dersom det deles ut utbytte uten at det legges igjen nok egenkapital til at den beholder sin verdi i forhold til inflasjon.

8.3 Forslag til videre arbeid

Med tilgang på de nyeste skattelistedene kan analysen forlenges framover i tid. For å få et mer komplett bilde av utbytteskatten kan man utvide analysen til å ta med børsnoterte selskaper.

En interessant innfallsvinkel for videre analyse kan være å undersøke nærmere hvordan målet om et omfordelende skattesystem påvirkes ved en eventuell avvikling av formuesskatten.

En av svakhetene ved analysen er at vi ikke har data på skattefrie reserver direkte tilknyttet hver eier. I forskningsspørsmål 3 ser vi på utviklingen i totale reserver for hvert selskap. En tilsvarende analyse på individnivå kan være interessant for å se nøyaktig hvor mye midler aksjonærene har mulighet til å ta ut uten å utløse skatteplikt, og hvordan dette påvirker eiernes skattebelastning.

Litteraturliste

Aksjeloven. Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper

Alstadsæter, A., Fjærli, E. & Thoresen, T. O. (2006). Om bakgrunnen for og utformingen av skattereformen i 2006. *Tidsskrift for bedriftsøkonomi*, 20(1), s. 64-80

Alstadsæter, A. & Fjærli, E. (2009). Neutral Taxation of Shareholder Income? Corporate Responses to an Announced Dividend Tax. *International Tax and Public Finance*, 16(4), s. 571-604

Aarbakke, M. & Brudvik, A.J. (2009). *Skatt på formue* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Aartun, J. S. F. & Langen, M. (2017, 08. august). Bli behandlet som en pariakaste her til lands. *Dagens Næringsliv*. Hentet 20.11.2017 fra https://www.dn.no/avisen/DN_2017-08-08/7

Bjørnstad, R. (2017, 22. august). Feil å fjerne formuesskatten. Hentet 17.12.17 fra <https://www.lo.no/politikk/Okonomi-og-sysselsetting/Artikler/Feil-a-fjerne-formuesskatten/>

Breivik, S. R. & Sundberg, J. D. (2017, 10. august). NHOs skatteeksempel tar utbytte til mer enn formuesskatt. *E24*. Hentet 08.12.2017 fra <https://e24.no/makro-og-politikk/skatt/nhos-skatteeksempel-tar-utbytte-til-mer-enn-formuesskatt/24114136>

Brudvik, A. J. (2012). *Skatterett for økonomer* (16. utg.). Bergen: Cappelen Damm Akademisk.

Brudvik, A. J. (2017). *Skatterett for næringsdrivende* (40. utg.). Bergen: Cappelen Damm Akademisk.

Cappelen Damm. (2007, 04. juni). Gangen i en undersøkelse. Hentet 14.11.2017 fra <http://individogfellesskap.cappelen.no/c196522/artikkel/vis.html?tid=204826>

Clemet, K. (2014, 20. oktober). Debatten om formuesskatten. Hentet 20.11.2017 fra <https://www.civita.no/2014/10/20/debatten-om-formuesskatten>

Dypbukt, T. (2004). *Tilpasningseffekter av utbytteskatten i 2000/2001* (Nr. 3). Hentet 16.12.17 fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200403/notat_200403.pdf

Fallan, L. (2011). *Økonomistyring, skatter og verdsettelse*. Oslo: Gyldendahl Akademisk.

Fallan, L. (2016). *Skatterett 2016-2017* (34. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Finansdepartementet (2001, 21. desember). Utbytteskatt - stortingets vedtak. Hentet 18.12.17 fra <https://www.statsbudsjettet.no/Tilleggsproposisjon-2002/Statsbudsjettet-fra-A-til-A/Utbytteskatt/>

-
- Finansdepartementet. (2004a). *Skatte- og avgiftsopplegget 2005 - lovendringer*. (Ot.prp. nr. 1 2004-2005). Hentet 10.12.17 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-1-2004-2005-/id393628/sec5>
- Finansdepartementet (2006). FOR BUDSJETTÅRET 2006 — Skatte-, avgifts- og tollvedtak (St.prp. nr. 1 (2005-2006)). Hentet 21.10.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-ls-ls0-20162017/id2514108/>
- Finansdepartementet (2004b). Utbytteskatt med skjerming (aksjonærmodellen). Hentet 10.12.17 fra <https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjett-2005/satsinger/?pid=49179>
- Finansdepartementet. (2011). *Evaluering av skattereformen 2006*. (Meld. St. 11 2010-2011). Hentet 15.11.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-11-2010--2011/id637012/sec1>
- Finansdepartementet. (2012). *Dele for å skape*. (Meld. St. 25 2012-2013). Hentet 21.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-25-20122013/id721514/>
- Finansdepartementet. (2015). *Bedre skatt – En skattereform for omstilling og vekst* (Meld. St. 4 2015-2016). Hentet 22.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-4-20152016/id2456324/sec1>
- Finansdepartementet. (2016a). *Skatter, avgifter og toll 2017* (Prop. 1 LS 2016-2017). Hentet 21.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-ls-ls0-20162017/id2514108/>
- Finansdepartementet (2016b, 05. januar). Skattesatser 2016. Hentet 15.12.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/skattesatser-fradrag-og-belopsgrenser-i-2016/id2457143/>
- Finansdepartementet. (2017a). Statsbudsjettet 2018: Regjeringens forslag til skatte- og avgiftsopplegg for 2018. Hentet 15.11.2017 fra <https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2018/Satsinger/?pid=83810#hopp>
- Finansdepartementet. (2017b). *Skatter, avgifter og toll 2018* (Prop. 1 LS 2017-2018). Hentet 17.12.17 fra <https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2018/Dokumenter/Budsjettdokumenter/skatter-avgifter-toll/Prop-1-LS-/>
- Finnevolden, M. N., & Guldbrandsen, T. A. H. (2015). *En analyse av formuesskattens innvirkning på vekstselskaper* (Masteroppgave). Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Forskrift til skatteloven. Forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14
- Gabrielsen, I. (1992). *Det norske skattesystemet 1992*. Statistisk Sentralbyrå. Hentet 15.11.2017 fra https://www.ssb.no/a/histstat/sos/sos_079.pd
- Gitmark, H. (2015, 03. juli). Regjeringen går helt feil. *Dagsavisen*. Hentet 02.12.2017 fra <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/regjeringen-g%C3%A5r-helt-feil-1.459406>

Grunnloven. Kongeriket Norges Grunnlov 17. mai 1814

Hansen, T. (2007). *Norge etter skattereformen. Et skatteparadis for de superrike*. Hentet 28.09.2017 fra <http://docplayer.me/1077101-Norge-etter-skattereformen-et-skatteparadis-for-de-superrike-professor-terje-hansen.html>

Jakobsen, S. E. (2016, 13. september). Skattereformen ble en suksess. Hentet 15.11.17 fra https://www.forskningsradet.no/no/Nyheter/Skattereformen_ble_en_suksess/1253961123173

Jensen, S. (2017, 10. august). Regjeringen har redusert personskattene og likevel har inntektene fra de samme skattene gått opp. *Dagbladet*. Hentet 08.12.17 fra <https://www.dagbladet.no/kultur/regjeringen-har-reduisert-personskattene-og-likevel-har-inntektene-fra-de-samme-skattene-gatt-opp/68580710>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2015, 30. november). Finansiering av sektoren samlet, herunder øremerking, innlemming med mer. Hentet 15.11.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/finansiering-av-sektoren-samlet-herunder/id552048/>

Lian, B., Nesbakken, R. & Thoresen, T. O. (2013). *Skattesystemets omfordelende effekt 2005-2013* (29). Hentet 02.12.2017 fra <https://www.ssb.no/en/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/attachment/125600?ts=13f7b1d5ba8>

Lorentzen, M. & Nordstrøm, J. (2017, 02. januar). Slik blir skatten din i 2017. *E24*. Hentet 28.09.2017 fra <http://e24.no/privat/skatt/slik-blir-skatten-din-i-2017/23887309>

Lyssand, H. (2009, 21. august). Formuesskatten bør justeres, ikke avvikles. Hentet 20.11.2017 fra <https://forskning.no/okonomi/2009/08/formuesskatten-bor-justeres-ikke-avvikles>

Midtbø, T. (2012). *Stata - en entusiastisk innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.

NOU 1999:7 (1999). *Flatere skatt*. Hentet 21.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/483077810e0548e5b71c945f9149ae0d/no/pdfa/nou199919990007000dddpdfa.pdf>

NOU 1996:17 (2017). *I Norge – for tiden? – Konsekvenser av økt internasjonalisering for en liten åpen økonomi*. Hentet 20.11.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1996-17/id116113/sec14>

NOU 1991:17 (1991). *Bedrifts- og kapitalbeskatningen. Beskatning av formue*. Hentet 15.11.2017 fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/odn/tmp/2002/0034/ddd/pdfv/154763-nou1991-17.pdf>

NOU 2003:9 (2003). *Skatteutvalget – Forslag til endringer i skattesystemet*. Hentet 22.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-9/id381734/sec4>

-
- NOU 2009:10 (2009). *Fordelingsutvalget*. Hentet 21.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-10/id558836/>
- NOU 2014:13 (2014). *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*. Hentet 21.09.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2014-13/id2342691/sec2>
- NTB (2017, 11. mars). Solberg: Formuesskatten vil være med oss lenge. *E24*. Hentet 24.11.2017 fra <http://e24.no/makro-og-politikk/erna-solberg/solberg-formuesskatten-vil-vaere-med-oss-lenge/23947088>
- Næringslivets Hovedorganisasjon (2014, 22. august). Derfor bør formuesskatten fjernes. Hentet 19.11.2017 fra <https://www.nho.no/Politikk-og-analyse/Skatter-og-avgifter/derfor-bor-formuesskatten-fjernes/>
- OECD (2016). *Economic Survey of Norway 2016*. Hentet 21.09.2017 fra <http://www.oecd.org/eco/surveys/Norway-2016-overview.pdf>
- Parr, O. S. (2017, 27. oktober). Mange gjemmesteder - slik får du null i inntekt. Hentet 11.12.2017 fra <http://www.hegnar.no/Nyheter/Personlig-oekonomi/2017/10/Mange-gjemmesteder-slik-faar-du-null-i-inntekt>
- Regresjonsanalyse (2017). I *Store Norske Leksikon*. Hentet 22.11.2017 fra <https://snl.no/regresjonsanalyse>
- Sander, K. (2017, 28. juli). Deskriptivt design. Hentet 22.11.2017 fra <https://estudie.no/deskriptivt-design/>
- Sakkestad, M. & Skarsgaard, K. K. (2013). *Den norske formuesskatten* (Masterutredning). Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Schjelderup, G. (2016a). *Innledning*. Personlig økonomi. Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Schjelderup, G. (2016b). *Formuesskatt*. Personlig økonomi. Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Schjelderup, G. (2016c). *Bedriftsskatt og utbytte*. Personlig økonomi. Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Schjelderup, G. (2017). *Skattereform*. Personlig økonomi. Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Schjerva, R. (2012, 16. november). Ingen myte om nullskattytere. Hentet 17.12.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ingen-myte-om-nullskatteyttere/id708079/>
- Skatteetaten (2017a, 13. september). Skatte-ABC 2017: Formue. Hentet 22.09.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/skatte-abc/kapitler/f/?mainchapter=257889#x257889>
- Skatteetaten (2017b). Formuesskatt. Hentet 22.09.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Formuesskatt/>

- Skatteetaten (2017c, 13. september). Skatte-ABC 2017: Gjeld. Hentet 12.10.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/skatte-abc/kapitler/g/?mainchapter=258507>
- Skatteetaten (2017d). Utbytte fra virksomheten. Hentet 23.11.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/frister-attester-og-regnskap/Lan-lonn-og-utbytte/Utbytte/>
- Skatteetaten (2017e, 13. september). Skatte-ABC 2017: Aksjer – utbytte. Hentet 23.11.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/skatte-abc/kapitler/a/?mainchapter=255116&chapter=255117#x255117>
- Skatteetaten (2017f). Aksjonærmodellen. Hentet 26.09.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Aksjer-og-verdipapirer/Skatteeregler-for-gevinst-tap-ved-realiserings-og-aksjeutbytte/Aksjonarmodellen/>
- Skatteetaten (2017g, 13. september). Skatte-ABC 2017: Fritaksmetoden. Hentet 15.12.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/skatte-abc/kapitler/f/?mainchapter=258197>
- Skatteetaten (2017h, 13. september). Skatte-ABC 2017: Aksjer – realisasjon. Hentet 15.12.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/skatte-abc/kapitler/a/?mainchapter=255020&chapter=255020#x255020>
- Skatteetaten (2017i). Skjermingsrente for aksjer og enkeltpersonforetak. Hentet 15.12.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Skjermingsrente/>
- Skatteetaten (2017j). Om formuesverdi. Hentet 13.12.2017 fra <http://www.skatteetaten.no/boligverdi>
- Skatteloven. Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt
- Solberg, E. (2014, 1. november). Derfor senker vi formuesskatten. Hentet 22.11.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Derfor-senker-vi-formuesskatten/id2351271/>
- Statistisk sentralbyrå. (2007, 12. oktober). Skatteoppgjøret, 2006. Hentet 01.12.2017 fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/skattoppgjor/aar/2007-10-12>
- Statistisk sentralbyrå. (2014, 13. november). Skattestatistikk for personer, 2013. Hentet 23.11.2017 fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/selvangivelse/aar/2014-11-13>
- Statistisk sentralbyrå (2017a). Skattestatistikk for personer. Hentet 24.11.2017 fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=&Productd=&MainTable=FormueGjSkatt&nvl=&PLanguage=0&nyTmpVar=true&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=selvangivelse&StatVariant=&checked=true>
- Statistisk sentralbyrå (2017b). Skattestatistikk for personer. Hentet 24.11.2017 fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?subjectcode=al&Prod>

Zimmer, F. (2012). Formuesskatten i hovedpunkter. Hentet 26.09.2017 fra <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS5980/h12/undervisningsmateriale/formuesskatt-i-hovedpunkter.pdf>

Zimmer, F. (2014). *Lærebok i Skatterett* (7. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Appendiks

A.1 Variabeloversikt datasett

Tabell A.1.1 Variabeloversikt datasett

Variabel	Variabelbeskrivelse	Datakilde
pid_avid	Aidentifisert personnummer	
orgnr_avid	Aidentifisert organisasjonsnummer	
aar	Regnskapsår	
direkte_eid_aksje_andel	Eierandel	Aksjonærregisteret
mors_orgnr_avid	Aidentifisert organisasjonsnummer for mor	
landsdel	Region i Norge	
stiftaar	Stiftelsesår	
gjeld	Gjeld	
lgjeld	Langsiktig gjeld	Regnskapsdata
ak	Aksjekapital	
overkf	Overkursfond	
inn_ek	Innskutt egenkapital	
utb	Avsatt utbytte	
aarsrs	Årsresultat	
ek	Egenkapital	
nace_kode_hoved	Nace kode	
akt_sy_type	P=aksjonær, V=selskap, U=utlandet	RF-1088
skpl_utbytte	Skattepliktig utbytte	
benyttet_skj_fradrag	Benyttet skjermingsfradrag	
aksje_benyttet_skjefradr_gev	Benyttet skjermingsfradrag for gevinst	
formue	Personlig ligningsformue	

skatt	Total skatt	Skattelister
inntekt	Alminnelig inntekt	
kjonn	Kjønn	
rf1028_p480	Samlet verdi bak aksjene i selskapet	RF-1028
rf1167_p2000	Aksjekapital/EK andre foretak	RF-1167
rf1167_p2010	Egne aksjer	
rf1167_p2020	Overkursfond	
rf1167_p2030	Annen innskutt egenkapital	
rf1167_p2250	Langsiktig gjeld til ansatte og personlige eiere	

A.2 Næringsklassifisering

Tabell A.2.1 Næringsklassifisering

Nærings- hovedområde	Navn	Vår klassifisering
A	Jordbruk, skogbruk og fiske	Olje, gass, fornybar energi og jordbruk osv.
B	Bergverksdrift og utvinning	Olje, gass, fornybar energi og jordbruk osv.
C	Industri	Industri
D	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	Olje, gass, fornybar energi og jordbruk osv.
E	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	Olje, gass, fornybar energi og jordbruk osv.
F	Bygge- og anleggsvirksomhet	Bygg og anlegg
G	Varehandel, reparasjon av motorvogner	Varehandel
H	Transport og lagring	Transport og kommunikasjon
I	Overnattings- og serveringsvirksomhet	Varehandel
J	Informasjon og kommunikasjon	Transport og kommunikasjon

K	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	Forretningsmessig tjenesteyting
L	Omsetning og drift av fast eiendom	Forretningsmessig tjenesteyting
M	Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	Forretningsmessig tjenesteyting
N	Forretningsmessig tjenesteyting	Forretningsmessig tjenesteyting
O	Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger	Offentlig
P	Undervisning	Offentlig
Q	Helse- og sosialtjenester	Offentlig
R	Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	Offentlig
S	Annen tjenesteyting	Offentlig
T	Lønnet arbeid i private husholdninger	Forretningsmessig tjenesteyting
U	Internasjonale organisasjoner og organer	Forretningsmessig tjenesteyting
Udefinert	Udefinert	Uoppgitt

A.3 Deskriptiv statistikk til forskningsspørsmålene

Tabell A.3.1: Oversikt over betalt formuesskatt for eiere i unoterte selskap med ligningsformue mellom 30 og 60 millioner kroner

År	Antall	Betalt formuesskatt utløst fra eierskap i bedrift			Betalt total formuesskatt		
		Gjennomsnitt	Std.avvik	Median	Gjennomsnitt	Std.avvik	Median
Total	7077	267 850	89 011	141 312	444 344	90 518	425 500

Tabell A.3.2: Oversikt over betalt utbytteskatt for eiere i unoterte selskap med ligningsformue mellom 30 og 60 millioner kroner

År	Antall	Gjennomsnitt	Std.avvik	Median	95 %-persentil
Total	7077	301 759	732 031	17 669	1 391 521

Tabell A.3.3: Oversikt over gjennomsnittlig effektiv utbytteskatt over intervaller for formue for eiere i unoterte selskap. År 2013.

Intervaller for formue	Gjennomsnittlig effektiv utbytteskatt
0-870'	27,0 %
870'-2000'	26,9 %
2000'-4000'	27,0 %
4000'-8000'	27,0 %
8000'-16000'	26,8 %
16000'-30000'	26,6 %
30000'-60000'	26,2 %
60000'-	23,4 %

A.4 Regresjonsanalyser

Tabell A.4.1: Log-log regresjon med skattepliktig utbytte som avhengig variabel

	(1) OLS	(2) FE
Log Innbetalt EK (reserver)	0.206*** (0.008)	-0.041*** (0.004)
Log Gjeld til aksjonærer (reserver)	-0.058*** (0.002)	-0.043*** (0.002)
Log Årsresultat	0.174*** (0.001)	0.026*** (0.001)
Log Nettoformue	0.120*** (0.001)	0.067*** (0.001)
Log Antall eiere	1.591*** (0.013)	1.445*** (0.027)
Nyetablert	1.240*** (0.099)	-
Næring 2	0.029 (0.064)	-
Næring 3	-0.079 (0.060)	-
Næring 4	-0.117** (0.056)	-
Næring 5	0.142**	-

	(0.057)	
Næring 6	1.053*** (0.054)	-
Næring 7	0.363*** (0.064)	-
År 2007	0.817*** (0.015)	0.916*** (0.015)
År 2008	1.089*** (0.017)	1.018*** (0.017)
År 2009	1.317*** (0.019)	1.222*** (0.018)
År 2010	1.910*** (0.019)	1.822*** (0.018)
År 2011	2.303*** (0.020)	2.284*** (0.019)
År 2012	2.372*** (0.020)	2.348*** (0.019)
År 2013	2.507*** (0.020)	2.564*** (0.020)
År 2014	2.659*** (0.021)	2.818*** (0.020)
Konstantledd	-3.459*** (0.110)	1.488*** (0.044)
Adjusted R^2	0.159	0.064
Observasjoner	1099872	1121667

Robuste standardavvik i parentes
 * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Tabell A.4.2: Robusthetssjekk med log-log regresjon med utdelt utbytte som avhengig variabel

	(1) FE
Log Innbetalt EK (reserver)	-0.040*** (0.004)
Log Gjeld til aksjonærer (reserver)	-0.053*** (0.002)
Log Årsresultat	0.019*** (0.001)
Log Selskapets ligningsverdi	0.057*** (0.001)
Log Antall eiere	0.034 (0.023)
Nyetablert	1.130*** (0.015)
År 2007	1.860*** (0.017)
År 2008	1.920*** (0.017)
År 2009	2.055*** (0.018)
År 2010	2.228*** (0.018)
År 2011	2.360*** (0.018)
År 2012	2.493*** (0.019)
År 2013	2.548*** (0.019)
Konstantledd	0.070* (0.040)
Adjusted R^2	0.046
Observasjoner	1121667

Robuste standardavvik i parentes

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Tabell A.4.3: Robusthetssjekk av log-log FE-regresjon med skattepliktig utbytte som avhengig variabel

	(1) FE	(2) FE	(3) FE	(4) FE
Log Innbetalt EK (reserver)	-0.041*** (0.004)	-0.044*** (0.004)		
Log Gjeld til aksjonærer (reserver)	-0.043*** (0.002)		-0.044*** (0.002)	
Log Årsresultat	0.026*** (0.001)			0.026*** (0.001)
Log Selskapets ligningsverdi	0.067*** (0.001)	0.066*** (0.001)	0.066*** (0.001)	0.068*** (0.001)
Log Antall eiere	1.445*** (0.027)	1.451*** (0.027)	1.465*** (0.027)	1.446*** (0.027)
År 2007	0.916*** (0.015)	0.918*** (0.015)	0.918*** (0.015)	0.914*** (0.015)
År 2008	1.018*** (0.017)	0.989*** (0.017)	0.988*** (0.017)	1.017*** (0.017)
År 2009	1.222*** (0.018)	1.204*** (0.018)	1.203*** (0.018)	1.220*** (0.018)
År 2010	1.822*** (0.018)	1.802*** (0.018)	1.793*** (0.018)	1.814*** (0.018)
År 2011	2.284*** (0.019)	2.260*** (0.019)	2.240*** (0.019)	2.266*** (0.019)
År 2012	2.348*** (0.019)	2.341*** (0.019)	2.347*** (0.019)	2.363*** (0.019)
År 2013	2.564*** (0.020)	2.559*** (0.020)	2.563*** (0.020)	2.579*** (0.020)
År 2014	2.818*** (0.020)	2.816*** (0.020)	2.819*** (0.020)	2.834*** (0.020)
Konstantledd	1.488*** (0.044)	1.685*** (0.043)	1.305*** (0.020)	1.025*** (0.021)
Adjusted R^2	0.064	0.062	0.062	0.063
Observasjoner	1121667	1121667	1121667	1121667

Robuste standardavvik i parentes

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Tabell A.4.4: Robusthetssjekk med logit-regresjon med skattepliktig utbytte som avhengig variabel

	(1) LOGIT
Log Innbetalt EK (reserver)	-0.036*** (0.003)
Log Gjeld til aksjonærer (reserver)	-0.022*** (0.001)
Log Årsresultat	0.017*** (0.001)
Log Selskapets ligningsverdi	0.045*** (0.001)
Log Antall eiere	1.306*** (0.017)
År 2007	0.616*** (0.014)
År 2008	0.504*** (0.014)
År 2009	0.566*** (0.014)
År 2010	1.087*** (0.014)
År 2011	1.424*** (0.015)
År 2012	1.383*** (0.015)
År 2013	1.521*** (0.015)
År 2014	1.689*** (0.015)
Pseudo R^2	0.087
Observasjoner	569261

Robuste standardavvik i parentes

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

A.5 Utdrag av do-fil til forskningsspørsmål 3

Rensing av datasett

```

clear
set more off
capture log close
cd "C:\Data\Datamateriale"
log using forskningsspørsmål3R, replace
use "Samlet datasett.dta", clear
*Tomme celler - oversikt over missing values*
drop if missing(utb)
drop if missing(rf1167_p2000) & aar>2005
*beholder resten av missing inntil videre
**Skalerer opp regnskapsdata**
gen utb2=utb*1000
drop utb
rename utb2 utb
gen aarsrs2=aarsrs*1000
drop aarsrs
rename aarsrs2 aarsrs
gen ek2=ek*1000
drop ek
rename ek2 egenkapital
gen ak2=ak*1000
drop ak
rename ak2 ak
gen overkf2=overkf*1000
drop overkf
rename overkf2 overkf
*innskutt EK*
gen innskutt_EK=(rf1167_p2000+rf1167_p2010+rf1167_p2020+rf1167_p2030)
*Eierandeler*
gen direkte_eid_aksje_andel2=direkte_eid_aksje_andel/100
drop direkte_eid_aksje_andel
rename direkte_eid_aksje_andel2 eierandel
label var eierandel "Direkte eid aksjeandel"
drop if eierandel==0
*Utbytte*
replace skpl_utbytte=0 if skpl_utbytte<0
replace benyttet_skj_fradrag=0 if benyttet_skj_fradrag<0
replace aksje_benyttet_skjefradr_gev=0 if aksje_benyttet_skjefradr_gev<0
egen total_skjerming_gevinst=sum(aksje_benyttet_skjefradr_gev), by(pid_avid aar)
label var total_skjerming_gevinst "Summert skjerming gevinst"
gen benyttet_skjerming_utbytte=benyttet_skj_fradrag-total_skjerming_gevinst
replace benyttet_skjerming_utbytte=0 if benyttet_skjerming_utbytte<0.1
gen totalt_utbytte=skpl_utbytte+benyttet_skjerming_utbytte
rename skpl_utbytte skattepliktig_utbytte
*Egenkapitalreserver
gen innbetalt_EK=(rf1167_p2000+rf1167_p2020)
replace innbetalt_EK=0 if innbetalt_EK<0
*UNIK ID*
egen unik_ID=group(pid_avid orgnr_avid)
**Paneldata(tidskorrigerer variabler)**-->HVORDAN GJØR VI DET MED EVT ÅRSRESULTAT og andre
bysort unik_ID (aar): gen rf1028_p480_lead=rf1028_p480[_n-1]
bysort orgnr_avid (aar): gen utb_lead=utb[_n-1]
drop rf1028_p480 utb
rename rf1028_p480_lead rf1028_p480
rename utb_lead utb
drop if missing(utb)
replace utb=0 if utb<0
*Formuesskatt
gen formuesskatt=((formue-700000)*0.011) if (formue-700000)>=0 & aar==2010
replace formuesskatt=((formue-700000)*0.011) if (formue-700000)>=0 & aar==2011 &
formuesskatt==.
replace formuesskatt=((formue-750000)*0.011) if (formue-750000)>=0 & aar==2012 &
formuesskatt==.
replace formuesskatt=((formue-870000)*0.011) if (formue-870000)>=0 & aar==2013 &
formuesskatt==.
replace formuesskatt=0 if formuesskatt==.
rename formuesskatt total_formuesskatt
label var total_formuesskatt "Total formuesskatt"
*Formue utløst av bedrift*
replace rf1028_p480=0 if rf1028_p480<0
gen nettoformue_fra_bedrift=eierandel*rf1028_p480

```

```

egen sum_nettoformue_bedrift= sum(nettoformue_fra_bedrift), by(pid_avid aar)
gen andel_1=(nettoformue_fra_bedrift/sum_nettoformue_bedrift)
gen andel_2=nettoformue_fra_bedrift/formue
*Beregning av formuesskatt basert på andeler*
gen formuesskatt_bedrift_andel_1=total_formuesskatt*andel_1 if sum_nettoformue_bedrift>formue
gen formuesskatt_bedrift_andel_2=total_formuesskatt*andel_2 if sum_nettoformue_bedrift<formue
recode formuesskatt_bedrift_andel_1 (missing=0)
recode formuesskatt_bedrift_andel_2 (missing=0)
gen formuesskatt_bedrift=formuesskatt_bedrift_andel_1+formuesskatt_bedrift_andel_2
replace formuesskatt_bedrift=0 if formuesskatt_bedrift<0
**Skalering**
gen eier_aarsresultat=aarsrs*eierandel
gen eier_innbetalt_EK=innbetalt_EK*eierandel
gen gjeld_til_aksjonær=rf1167_p2250*eierandel
gen eier_total_gjeld=gjeld*eierandel
gen eier_innskutt_EK=innskutt_EK*eierandel
gen eier_ek=egenkapital*eierandel
*Gjeld per bedrift*
egen total_gjeld=sum(eier_total_gjeld), by(pid_avid aar)
label var total_gjeld "Total gjeld fra bedrifter"
*Utbytteskatt*
gen utbytteskatt=(skattepliktig_utbytte*0.28)
replace utbytteskatt=0 if utbytteskatt==.
label var utbytteskatt "Utbytteskatt"
drop if stiftaar==.
drop if aar<2006
*Skattepliktig utbytte per organisasjon*
egen sum_eierandel=sum(eierandel), by(pid_avid aar)
gen andel_eierandel=(eierandel/sum_eierandel)
gen andel_skplutb=(andel_eierandel*skattepliktig_utbytte)
egen bedrift_skplutb=sum(andel_skplutb), by(orgnr_avid aar)
save "C:\Data\Datamateriale\RensetdatasettF3.dta", replace

```

Deskriptiv statistikk

```

**2000-2015**
clear
set more off
capture log close
cd "C:\Data\Datamateriale"
log using Deksriptiv_stat_Forskningsspørsmål3, replace
use "C:\Data\AR1999-2015", clear
*Merger datasett med Regnskap
merge m:m orgnr_avid aar using "C:\Data\Regnskapsdata", assert(match master)
tab _merge
keep if _merge==3
drop _merge
drop if stiftaar==.
drop if stiftaar>2006
drop if ak==.
gen ak2=ak*1000
drop ak
rename ak2 ak
gen overkf2=overkf*1000
drop overkf
rename overkf2 overkf
gen lgjeld2=lgjeld*1000
drop lgjeld
rename lgjeld2 lgjeld
gen reserver_EK=(ak+overkf)
*Egenkapitalreserver
drop if aar==1999
graph bar (sum)reserver_EK, over(aar) name(reserverUTV, replace)
*Gjeld
graph bar (sum)lgjeld, over(aar) name(gjeldUTV, replace)
*EK-reserver for utvalg selskap som bestod gjennom perioden
sort orgnr_avid aar
by orgnr_avid: egen NB=count(aar)
keep if NB==16
graph bar (sum)reserver_EK, over(aar) name(reserverUTV, replace)
*Utbytte*
use "C:\Data\AR+REgnskap1999.F3", clear
drop if stiftaar==.
drop if stiftaar>2006
gen utb2=utb*1000
drop utb
rename utb2 utb

```

```

drop if utb==.
*Paneldata(tidskorrigererer variabler
bysort orgnr_avid (aar): gen utb_lead=utb[_n-1]
drop utb
rename utb_lead utb
*Tomme celler*
drop if missing(utb)
sort aar
egen sum_utb=sum(utb), by(aar)
line sum_utb aar, name(linjeUTB, replace)
**2006-2014**
clear
set more off
capture log close
cd "C:\Data\Datamateriale"
log using Deksprriptiv_stat_Forskningsspørsmål3_2, replace
use "RensetdatasettF3.dta", clear
*Tabell
duplicates drop orgnr_avid aar, force
gen innbetaltEK_f2006=innbetalt_EK if stiftaar<=2006
gen innbetaltEK_e2006=innbetalt_EK if stiftaar>2006
gen egenkapital_f2006=egenkapital if stiftaar<=2006
gen egenkapital_e2006=egenkapital if stiftaar>2006
tabstat innbetaltEK_f2006 egenkapital_f2006 innbetaltEK_e2006 egenkapital_e2006,
statistics(mean) by(aar) format(%14.0g)
gen opptjent_EK=(egenkapital-innskutt_EK)
drop if stiftaar>2006
sort aar orgnr_avid
egen sum_innbetalt_EK=sum(innbetalt_EK), by(aar)
egen sum_opptjent_EK=sum(opptjent_EK), by(aar)
line sum_innbetalt_EK sum_opptjent_EK aar, name(opptjentvsinnbetalt_EK, replace)
*Gjeld til aksjonær
gen gjeldtilaksjonærer_f2006=rf1167_p2250 if stiftaar<=2006
graph bar (sum)gjeldtilaksjonærer_f2006, over(aar) name(utvGJELD_bedrift, replace)

```

Regresjonsanalyse

```

use "RensetdatasettF3.dta", clear
sort orgnr_avid aar
by orgnr_avid aar: egen antall_eiere=count(pid_avid)
duplicates drop orgnr_avid aar, force
gen innbetaltEK_f2006=innbetalt_EK if stiftaar<=2006
gen gjeldtilaksjonærer_f2006=rf1167_p2250 if stiftaar<=2006
*Dummyvariabel etter stifteår*
gen nyetablert=0
replace nyetablert=1 if stiftaar>2006
rename Næringskategori næring
gen log_nettoformue=log(rf1028_p480)
gen log_antalleiere=log(antall_eiere)
gen log_totalEK=log(egenkapital)
gen log_innbetaltEK=log(innbetaltEK_f2006)
gen log_gjeld=log(gjeldtilaksjonærer_f2006)
gen log_utbytte=log(utb)
gen log_aarsrs=log(aarsrs)
gen log_bedriftskplutb=log(bedrift_skplutb)
replace log_nettoformue=0 if log_nettoformue==.
replace log_innbetaltEK=0 if log_innbetaltEK==.
replace log_gjeld=0 if log_gjeld==.
replace log_utbytte=0 if log_utbytte==.
replace log_aarsrs=0 if log_aarsrs==.
replace log_totalEK=0 if log_totalEK==.
replace log_bedriftskplutb=0 if log_bedriftskplutb==.
replace log_nettoformue=0 if log_nettoformue<0
replace log_utbytte=0 if log_utbytte<0
replace log_aarsrs=0 if log_aarsrs<0
replace log_innbetaltEK=0 if log_innbetaltEK<0
replace log_gjeld=0 if log_gjeld<0
replace log_totalEK=0 if log_totalEK<0
replace log_bedriftskplutb=0 if log_bedriftskplutb<0
*Hausman*
xtset orgnr_avid aar
xi: sum i.aar, mean //Lager dummyer for næring og år
xtreg log_bedriftskplutb log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere
_I*, fe
estimates store fe
xtreg log_bedriftskplutb log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere
_I*, re

```

```
estimates store re
hausman fe re
*LOG-LOG-regresjon*
xtset orgnr_avid aar
xi: sum i.næring i.aar, mean //Lager dummyer for næring og år
reg log_bedriftskplutb log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere
nyetablert_I*, ro cluster(orgnr_avid)
estimates store reg1
display "adjusted R2="e(r2_a)
xtreg log_bedriftskplutb log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere
i.aar, fe cluster(orgnr_avid)
estimates store reg2
display "adjusted R2="e(r2_a)
esttab reg1 reg2 using SKPLUTBregresjonstabell_F3.rtf, replace
#delimit ;
esttab reg1 reg2 using SKPLUTBregresjonstabell_F3.rtf,
    b(%5.3f) se(%5.3f) ar2 se replace label star(* 0.10 ** 0.05 *** 0.01)
    obslast mtitles("OLS" "FE")
    title(Tabell xxx: Regresjon med skattepliktig utbytte som avhengig variabel) ;
#delimit cr
*Robusthetstester*
xtreg log_bedriftskplutb log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere
i.aar, fe cluster(orgnr_avid)
estimates store reg3
display "adjusted R2="e(r2_a)
xtreg log_bedriftskplutb log_innbetaltEK log_nettoformue log_antalleiere i.aar, fe
cluster(orgnr_avid)
estimates store reg4
display "adjusted R2="e(r2_a)
xtreg log_bedriftskplutb log_gjeld log_nettoformue log_antalleiere i.aar, fe
cluster(orgnr_avid)
estimates store reg5
display "adjusted R2="e(r2_a)
xtreg log_bedriftskplutb log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere i.aar, fe
cluster(orgnr_avid)
estimates store reg6
display "adjusted R2="e(r2_a)
esttab reg3 reg4 reg5 reg6 using Robusthetstest_F3.rtf, replace
#delimit ;
esttab reg3 reg4 reg5 reg6 using Robusthetstest_F3.rtf,
    b(%5.3f) se(%5.3f) ar2 se replace label star(* 0.10 ** 0.05 *** 0.01)
    obslast mtitles("FE" "FE" "FE" "FE")
    title(Tabell xxx: Robusthetstest av FE-regresjon) ;
#delimit cr
*Utdelt utbytte*
xtreg log_utbytte log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue log_antalleiere i.aar,
fe cluster(orgnr_avid)
estimates store reg7
display "adjusted R2="e(r2_a)
esttab reg7 using Utdeltutbytte_F3.rtf, replace
#delimit ;
esttab reg7 using Utdeltutbytte_F3.rtf,
    b(%5.3f) se(%5.3f) ar2 se replace label star(* 0.10 ** 0.05 *** 0.01)
    obslast mtitles("FE")
    title(Tabell xxx: Regresjon med utdelt utbytte som avhengig variabel) ;
#delimit cr
*Logit*
*Dummy for utbytte*
gen skattepliktig_utb=0
replace skattepliktig_utb=1 if bedrift_skplutb>0
xtlogit skattepliktig_utb log_innbetaltEK log_gjeld log_aarsrs log_nettoformue
log_antalleiere i.aar, fe
estimates store reg8
esttab reg8 using Logit_F3.rtf, replace
#delimit ;
esttab reg8 using Logit_F3.rtf,
    b(%5.3f) se(%5.3f) pr2 se replace label star(* 0.10 ** 0.05 *** 0.01)
    obslast mtitles("LOGIT")
    title(Tabell xxx: Robusthetstest av FE-regresjon) ;
#delimit cr
```